

Styrelse/Nämnd: Kulturnämnden**Dag, tid:** 2024-03-20, kl. 14:00**Plats:** Kulturförvaltningen**Övrigt:**

Ärenden:	Dnr:	Sida:
Beslutsärenden		
1 Investeringsbudget 2025 plan 2026 - 2029	KN.2024.14	3 - 8
Redovisning av delegationsbeslut		
2 Delegationer 2024	KN.2024.1	9 - 11
Beredningsärenden		
3 Remiss Folkhälsa och social hållbarhet	KN.2024.15	12 - 50
4 Kulturstipendium 2024	KN.2024.12	51
Informationsärenden		
5 Kulturskolan		
6 Värnamo filmhistoriska festival		
7 Förvaltning		52 - 59
8 Biblioteksutveckling		
9 Konst		
10 Rapporter		
11 Meddelande		60 - 110
12 Övrigt		

2024-03-20

2
2(2)

Raymond Pettersson
Ordförande

Veronica Gustafsson
Sekreterare

Kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Dnr: KN.2024.14

Investeringsbudget 2025 plan 2026 - 2029

Ärendebeskrivning

Kommunledningsförvaltningen har begärt att få in alla nämnders förslag på investeringsbudget för 2025 samt investeringsplan för åren 2026–2029 senast 3 april 2024

Kulturförvaltningen har inkommit med förslag på investeringsbudget för 2025 samt investeringsplan 2026–2029.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att anta framlagt förslag på investeringsbudget 2025 samt investeringsplan 2026–2029.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Kulturchef

INVESTERINGSBUDGET 2025 samt INVESTERINGSPLAN 2026 - 2029				Beslutad av kf (kommunfullmäktige) 230621 samt fastställd av kf 231130								
Skattefinansierad verksamhet												
Belopp i tkr				Investeringsbudget 2024, investeringsplan 2025-2028								
Objekt	Nämnd	Projekt- blad löpnr KF	Projektnr ek.syst	Projekt- total	Beslutad budget t.o.m 2023, ej årliga anslag	2024	2025	2026	2027	2028	Framtid	Kommentarer
Kulturnämnd												
Inventarier och It-utrustning	KN	KN 001	150000, 150001			370	370	300	300	300		
Bibliotekssystem, biblioteksfilialer, bokbil, bybibblor												
	KN	KN 006	150007			1 930	505	0	0	0		
Konstanslag och Konstnärlig gestaltning KN och Tfn	KN	KN 003	150002, 150003, 150004			2 670	3 025	1 300	1 300	1 300		
SUMMA KN						4 970	3 900	1 600	1 600	1 600		

INVESTERINGSBUDGET 2025 samt INVESTERINGSPLAN 2026 - 2029				Kommunstyrelsens förslag, Kommunledningsförvaltningen								Påverkan drift-redovisning (tkr/år)	Påverkan drift-redovisning engångseffekt (tkr)	
Skattefinansierad verksamhet														
Belopp i tkr				Investeringsbudget 2025, investeringsplan 2026-2029										
Objekt	Nämnd	Projekt- blad löpnr KF	Projektnr ek.syst	Projekt- total	Beslutad budget t.o.m 2024, ej årliga anslag	2025	2026	2027	2028	2029	Framtid			Kommentarer
Kulturnämnd														
Inventarier och It-utrustning	KN	KN 001	150000, 150001			370	300	300	300	300				
Bibliotekssystem, biblioteksfilialer, bokbil, bybibblor	KN	KN 006	150007			505	0	0	0	0				
Konstanslag och Konstnärlig gestaltning KN och Tfn	KN	KN 003	150002, 150003, 150004			3 025	1 300	1 300	1 300	1 300				
SUMMA KN						3 900	1 600	1 600	1 600	1 600				

BUDGETRAM per år beslutad
av KF 231130 samt
framräkning av
år 2029

						3 900	1 600	1 600	1 600	1 600				

Investeringsbehov som inte ryms inom ram

Objekt	Nämnd			Projekt- total		2025	2026	2027	2028	2029	Framtid

Påverkan driftredovisning (tkr/år)	Påverkan drift-redovisning engångseffekt (tkr)

Inventarier/IT-utrustning	Projektblad nr KF:	KN 001
	Projektblad nr Förv.:	
	Upprättad den:	2024-02-13 6
	Upprättad av:	Veronica Gustafsson
	Reviderad den:	
	Projektnr i Ek.system:	150000, 150001
Förvaltning/nämnd:	Kulturnämnden	

Beskrivning

Komplettering av inredning.
Kontinuerlig uppdatering IT-utrustning och ökande digitalisering inom biblioteksverksamheten.

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex.
inventarie)

tkr

	2025	2026	2027	2028	2029	Framtid
Begärd investering i tkr:	370	300	300	300	300	

Årligt konstanslag Konstnärlig gestaltning KN Konstnärlig gestaltning TFN	Projektblad nr KF:	KN003
	Projektblad nr Förv.:	
	Upprättad den:	2024-02-14 7
	Upprättad av:	Veronica Gustafsson
	Reviderad den:	
	Projektnr i Ek.system:	150002, 150003, 150004
Förvaltning/nämnd:	Kulturnämnden	

Beskrivning

Inköp lös konst till kommunala förvaltningar.

Konstnärlig gestaltning KN, pott till kulturnämndens förfogande.

Konstnärlig gestaltning TFN som beror på Teknik och fritidsförvaltningens investeringar.

TFN uppskattad investeringsnivå till schablonbeloppet 700 tkr för åren 2025–2027.

I planen för år 2025–2027 ligger konstnärlig gestaltning för bland annat ny fotbollsarena och Västhorjaskolan. Det är två stora projekt som sträcker sig över flera år.

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Årliga kostnaden för rengöring och reparationer av utomhus-gestaltningar ökar.

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

tkr

	2025	2026	2027	2028	2029	Framtid
Begärd investering i tkr:	3025	1300	1300	1300	1300	

Bibliotekssystem, biblioteksfilialer, bokbil, bybibblor	Projektblad nr KF:	KN 006
	Projektblad nr Förv.:	
	Upprättad den:	2024-02-14 8
	Upprättad av:	Veronica Gustafsson
	Reviderad den:	
	Projektnr i Ek.system:	150007
Förvaltning/nämnd:	Kulturnämnden	

Beskrivning

Biblioteksbussen har avvecklats. I stället görs en satsning på de fyra biblioteksfilialerna i Bredaryd, Forsheda, Bor och Rydaholm. De har gjorts om till så kallade meröppna bibliotek med bland annat passersystem, låneautomater samt ny skyltning och möblering.

Filialerna kompletteras med bybibblor, som är olika former av utlåningsställen som skapas i samverkan med civilsamhället.

För att nå alla barn har en bokbil köpts in, som främst ska åka till förskolorna. Inköpet har delfinansierats med bidrag från Statens kulturråd.

Under 2025 behöver ett nytt bibliotekssystem upphandlas, då det nuvarande systemet Book-IT avvecklas av leverantören.

Beskriv investeringens ev påverkan på driftkostnaderna/-intäkterna exkl. kapitaltjänstkostnader:

Tillkommande driftskostnader beräknas ungefär motsvara de driftskostnader som försvinner med biblioteksbussen.

Budget t.o.m 2024

(gäller ej årligen återkommande ex. inventarie)

tkr

	2025	2026	2027	2028	2029	Framtid
Begärd investering i tkr:	505	0	0	0	0	

Redovisning av delegationer

Nr 2 Arrangemangsbidrag Hjälshammar & Nöbbeled bygdegårdsförening

Frågesport "Vart är jag på väg". Beviljat max 1 000 kr.

Nr 3 Arrangemangsbidrag Stiftelsen Vandalorum

Skapande påsklov på Vandalorum. Beviljat max 7 650 kronor.

Nr 4 Arrangemangsbidrag Värnamo Trädgårdsförening

Föreläsning "Allt om japanska lönnar". Beviljat max 2 000 kronor.

Inköpt konst på delegation

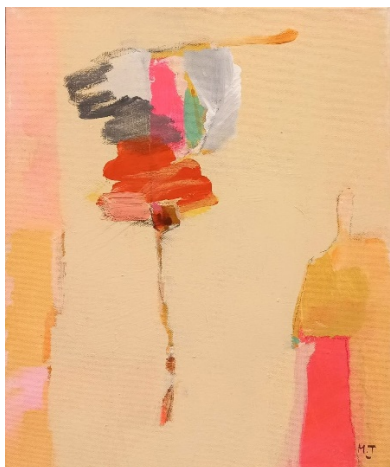
Tidpunkt	Konstnär	Titel	Konstart	Inköpt från	Pris
Jan- 24	Christopher Long	Between a park and a road bridge in Uppsala	Olja på duk	POM Gallery, Mariefred	4 600 kr

Jan-24	Mia Jarnsjö	Knoppar	Akryl och vinyl på duk	POM Gallery, Mariefred	3 000 kr
--------	-------------	---------	------------------------	------------------------	----------

Jan-24	Mia Jarnsjö	Åskådare	Akryl och vinyl på duk	POM Gallery, Mariefred	3 000 kr
--------	-------------	----------	------------------------	------------------------	----------

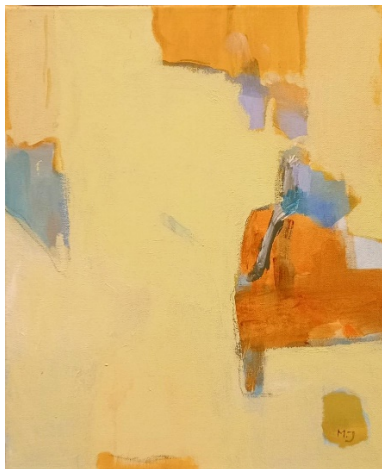
Jan-24

Mia Jarnsjö

Sommarpoesi

Akryl och
vinyl på dukPOM Gallery,
Mariefred

3000 kr

Remiss Folkhälsa och social hållbarhet

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 17 januari 2023, § 2 att tillsätta en projektresurs för att under 2023 arbeta fram en nulägesbild kopplad till folkhälsa och social hållbarhet, att utifrån nulägesbilden skapa ett strategiskt perspektiv under 2024 samt att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och social hållbarhet.

Kommunledningsförvaltningen har i december 2023 inkommit med utredningen ”Social hållbarhet och folkhälsa Värnamo kommun 2023 – Vems behov styr?”.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 19 december 2023, § 413 och beslutade

att godkänna utredningen, samt

att uppdra till kommunledningsförvaltningen ta fram förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024.

Kommunledningsförvaltningen har inkommit med tjänsteskrivelse och utredning den 21 december 2023.

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta att tillsätta en central resurs med omfattning 50% på kommunledningsförvaltningen med målsättning att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet, att tilldela kommunledningsförvaltningen 450 000 kronor ur potten för folkhälsa och social hållbarhet för att finansiera resursen, samt att uppdra åt en sådan resurs att sätta samman en strategisk grupp för folkhälsa och social hållbarhet.

Ordföranden yrkar, att kommunstyrelsen beslutar att remittera förslaget till samtliga nämnder för yttrande. Av yttrandet ska framgå hur respektive nämnd ser på förslaget att tillsätta en central resurs för samordning och uppföljning av arbetet med social hållbarhet, samt att yttrandena ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Dnr: KN.2024.15

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att återremittera ärendet till kulturförvaltningen och

att förslag på remissvar ska ges in till kulturnämnden senast 10 april.

Lars Alkner
Kulturchef

Sammanfattning

Kommunen har i uppdrag att medverka till att det nationella folkhälsomålet nås; Att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.¹ Kommunen har möjlighet att påverka ett antal faktorer för hälsa; till exempel utbildning, försörjningsmöjligheter, närmiljö, levnadsvanor och delaktighet. Det krävs uppföljning och analys för att hitta de förändringar som får störst utväxling. Det är inte bara en fråga om livskvalitet, utan också om kostnadseffektivitet ur ett samhällsperspektiv. Att satsa på förebyggande arbete för en bättre folkhälsa, att planera arbetet och följa upp de insatser som ges. En orsak till utredningen är att få veta hur Värnamo ligger till utifrån det övergripande nationella folkhälsomålet samt hur kommunen står sig i fråga om de åtta nationella folkhälsområdena.

För att få fram ett underlag till kommunstyrelsen har utredningens frågeställningar handlat om att kartlägga vilka verksamheter som finns inom Värnamo kommun som arbetar med insatser som kan relateras till folkhälsa idag, hur samverkan fungerar i förhållande till dessa insatser samt hur kommunen ligger till i fråga om de indikatorer som följs kopplat till de 8 nationella folkhälsomålen. Detta för att i nästa led komma med ett förslag på hur frågorna kan samordnas.

Information har i huvudsak inhämtats från styrdokument, aktuella rapporter och forskning inom området, regionala nätverksgrupper samt genom samtal och träffar med representanter från förvaltningarna.

Resultatet visar sammanfattningsvis att Värnamo kommun har förhållandevis många insatser som kan relateras till folkhälsa. Det framkommer dock stor förbättringspotential när det kommer till att förflytta insatser som rör hälsa till att systematiskt erbjudas på gruppnivå för att på så sätt ha en mer främjande, preventiv riktning. I andra kommuner finns många goda exempel på hur man arbetar från vilka Värnamo kan hämta inspiration i det fortsatta utvecklingsarbetet. Slutsatserna blir följande:

- Kommunen har mycket att erbjuda men brister i systemtänk och analys vilket bidrar till ineffektivitet, både för den enskilde, ekonomiskt och organisatoriskt för kommunen.
- Politisk styrning behövs i form av en tydligt formulerad riktning och ett mål gällande folkhälsa om kommunen vill åstadkomma en förflyttning/förändring gällande det.
- Styrning, samordning och säkerställd uppföljning utifrån en sådan politisk riktning behövs på tjänsteorganisationsnivå
- Modell för systematisk tvärspektoriell analys och uppföljning behövs
- Folkhälsa och social hållbarhet kräver långsiktighet, det handlar om 10–20 års perspektiv. För detta krävs kollektiv resiliens, förändrade förutsättningar i kommunens system, samt att kommunen arbetar på ett annat sätt med tvärspektoriella frågor. Detta givet att kommunen vill ha andra resultat såsom möjliggöra trygga, positiva mötesplatser för olika målgrupper, äldre som håller sig friska längre, barn som klarar sin skolgång eller föräldrar som får stöd i sitt föräldrauppdrag.

Värnamo ligger bra till på en del av de nationella indikatorerna just nu. Detta kan göra att det känns oangeläget att förändra något i arbetet. Kommunstyrelsen har dock fattat beslut om att tidiga samordnade insatser är ett prioriterat perspektiv. Perspektivet kommer att kräva mycket arbete vad gäller förankring och samordning för att det ska nå ut i alla led. Att börja eller komma in tidigt är i sig att arbeta mer hållbart.

¹ [Nationella folkhälsomål och målområden — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](http://folkhalsomyndigheten.se)

Inledning

"I det goda livet har människor en bostad, hälsa och är friska. De har ett arbete så att de kan försörja sig. De har en aktiv och levande fritid med kulturella inslag. De känner trygghet och ser att livet har en mening. Det handlar inte enbart om jobb, om bostad, om skolresultat, hälsa eller frånvaro av våld i vardagen. Allt detta hänger samman i en helhet som är större än summan av de ingående delarna. " (Ingvar Nilsson, 2022)

Folkhälsa är allas fråga. Med alla åsyftas här alla verksamheter i kommunkoncernen. Den är det för att det inte kan vara på något annat sätt. Detta då hälsa och ohälsa har många påverkansfaktorer och i grunden är komplext. När olika aktörer med uppgift att rekreera, samhällsbygga, utbilda, behandla eller ge insatser med utgångspunkt från olika grunduppgifter behöver det göras med ett gemensamt mål i sikte. Det behöver göras utifrån en kultur som innebär att varje medarbetare tar ansvar för sitt uppdrag men också för steget innan och efter i "kedjan" och där detta sker utifrån en förståelse för att allt som levereras ska levereras med människan i fokus

Mycket i kommunens verksamheter är inbyggt och gratis, till exempel klarar sig de flesta barn i en skolklass ganska bra i livet, har ett stort och sunt nätverk, en stimulerande fritid osv... Många äldre har anhöriga som vårdar, besöker och främjar den äldres hälsa på olika sätt. En stor andel av kommunens invånare har resurser att delta i samhällslivet och hålla sunda levnadsvanor. Kommunen har också ett starkt batteri av entusiastiska ideella organisationer och föreningar som är redo att vara en rejäl fog i det sociala hållbarhetspusslet om de så tillåts.

När olika aktörer internt på kommunen eller tillsammans med externa aktörer ska samverka kring en tvärssektoriell fråga, en enskild eller en familj framkommer i samtal med olika förvaltningar en känsla av att systemet och systemförståelsen brister. Står det inte exakt på vår uppdragsbeskrivning eller rymms på en helt egen budgetpost med fetmarkerad stil blir det ofta svårt när vi ska agera tillsammans. Här åsyftas inte enskilda eldsjälur och inte heller samverkan som byggs på det relationella, där någon lyckas skapa kontakt med rätt person och därigenom får något att hända. Utmaningen ligger i att få till systematiken, och i att uppnå en förståelse för att verksamheterna ingår i samma koncern och därmed har samma mål. Vidare finns en utmaning i att mycket är personbundet snarare än funktionsbundet. Med en tydlig riktning för vad:et och styrning kring hur:et skulle kommunens verksamheter och insatser kunna fungera på ett sätt som blir mer effektivt. När kedjan brister på ett eller flera ställen och verksamheterna inte har en gemensam riktning och styrning för att avhjälpa detta tvingas verksamheterna in i akutprioriteringar där slutresultatet ofta landar i reaktiva, hutlöst dyra alternativ eller där kommunen måste skära ned på kultur, främjande insatser, det preventiva.

Den nulägesbild som framträtt under processen gör gällande att kostnader för reaktiva insatser ligger långt högre än kommunens kostnader för det förebyggande och främjande arbetet. Kommunen erbjuder en stor variation av insatser för kommunens invånare, några av dem lagstyrda, några på enskilda verksamheters initiativ och samverkansförmåga. Insatserna planeras eller utvärderas inte på ett systematiskt sätt. De medborgarundersökningar, brukarenkäter, elevenkäter, och medarbetarenkäter som görs analyseras inte samlade och gemensamt med utgångspunkt i gemensamma mål eller långsiktig hållbarhet utan faller på respektive verksamhet/förvaltning att arbeta vidare med. Det ger en känsla av att högerhanden inte alltid vet vad vänsterhanden gör eller som det faktiskt också är; kommunen erbjuder många insatser, ambitionsnivån hög men det sitter inte ihop och kommunen vare sig arbetar eller analyserar på ett sätt som gör att det tydligt framgår vilka målgrupper och åtgärder som bör prioriteras för att vi ska verka proaktivt för hållbarhet och jämlikhet. Det är mer effektivt att samplanera. Det är mer effektivt att främja och förebygga. Det är mer effektivt att fänga det uppenbara tidigt och att bygga för långsiktighet.

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	3
Uppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet	6
Avgränsningar	7
Social hållbarhet och folkhälsa	7
Vision, värdegrund och övergripande mål	8
Generella utmaningar	8
Styrdokument av vikt	9
Nationella	9
Regionala	9
Relaterade styrdokument Värnamo kommun	9
Nuläge	10
Skolan	11
Kartläggning utifrån de nationella folkhälsomålen	11
Resultat	11
Specifika utmaningar i Värnamo kommun	12
Goda exempel i Värnamo kommun	12
Kulturunderstödd rehabilitering (KuR)	12
Fysisk aktivitet på recept (FaR)	13
Redan i rullning	13
Nära vård	13
Övrigt	17
Yttre faktorer som kan påverka arbetet framöver	17
Ny socialtjänstlag	17
I korthet omfattar förslagen i ny socialtjänstlag följande	17
Strategi för psykisk hälsa	17
Samordningsmodell	18
Finansieringsmodell	19
Popcornstrategi eller långsiktighet?	20
Förslag på framtida arbetssätt	20
Utvecklingspotential	21
Förslag till vidare utredning	21
Slutsatser	23

Uppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet

Kommunstyrelsen beslutade 16 augusti 2023:

- **att** uppdra åt kommunledningsförvaltningen att senast 2022-12-31 redovisa ett underlag för utformning av ett strategiskt uppdrag avseende folkhälsa och social hållbarhet som även omfattar en samordning av nära vård, tidiga samordnade insatser, hälsosam uppväxt i Värnamo och ungdomscoacher
- **att** under 2022 avsätta 190 000 kronor ur medlen för kompetens- och verksamhetsutveckling, för att finansiera framtagandet av underlag.

När tiden för uppdraget löpt ut kvarstod följande frågor varför kommunstyrelsen den 20 december 2022 fattade beslut om ett nytt uppdrag inför 2023:

- **att** arbeta fram en nulägesbild och identifiera kommunens styrkor, utvecklingspotential och vad som behöver förbättras kopplat till folkhälsa och social hållbarhet, samt att förmedla detta till förvaltningarna,
- **att** utifrån framtiden nulägesbild skapa ett strategiskt perspektiv som implementeras under 2024 där tydligt mål och indikatorer framgår,
- **att** ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och socialhållbarhet,
- **att** avsätta 600 000 kronor från medlen för folkhälsa och social hållbarhet och tillsätta en projektresurs under 2023 för att arbeta fram ovanstående.

Avgränsningar

Uppdragsformuleringen och tidsramen för utredningen har inte gett utrymme för någon djupgående studie av relaterade styrdokument. En kort översyn har gjorts för att avgöra kopplingen till folkhälsa och social hållbarhet samt för att kunna konstatera att den delen i styrkedjan skulle behöva samordnas för att etablera en tydligare riktning. Riktlinjer som kan kopplas till ovan perspektiv omnämns inte här.

Uppdragsformuleringen utesluter analys av möjliga strukturförändringar gällande hur kommunen organiserat sig.

Ekonomi eller ekonomiska strukturer har inte varit en primär del i utredningsuppdraget. Därför tas i resultatet endast hänsyn till hur en framtida fördelningsmodell av medel ur potten för folkhälsa och social hållbarhet kan se ut. Dock med vissa kommentarer kring inbyggda utmaningar i de ekonomiska och organisatoriska strukturerna som eventuellt påverkar den kollektiva förmågan att tänka människan i fokus eller tänka koncern i stället för enskild verksamhet. Förslag ges på en organisatorisk samordningsmodell.

Social hållbarhet och folkhälsa

Social hållbarhet är en av tre dimensioner av hållbarhet, där miljömässig och ekonomisk hållbarhet är de andra två dimensionerna.

Ett socialt hållbart samhälle kännetecknas av jämlika levnadsvillkor och en god folkhälsa, det vill säga, en god och jämlik hälsa, utan orättfärdiga skillnader.

Ett socialt hållbart samhälle är också inkluderande och tolerant och kännetecknas av att människor har tillit till varandra och till samhället och att de är delaktiga i samhällsutvecklingen.²

En god folkhälsa innebär att så många som möjligt i samhället har en bra fysisk och psykisk hälsa. Befolkningens hälsa ska också vara jämlikt fördelad mellan olika grupper i samhället. En befolkning som är frisk och mår bra skapar bättre förutsättningar för välbefinnande och ökad tillväxt genom minskad sjukfrånvaro, ökad sysselsättning, högre produktivitet och minskade behov av vård och omsorg.³

Kommunerna har ett ansvar för det lokala folkhälsoarbetet genom att planera, genomföra och följa upp hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. I flertalet kommuner leds och samordnas folkhälsoarbetet i lokala råd eller samverkansforum.

Sammanställningen av råden utgår från varje kommuns egna förutsättningar. Det är viktigt att varje kommun formulerar sina mål och prioriteringar för folkhälsoarbetet.⁴

Vision, värdegrund och övergripande mål

Kommunens vision, Värnamo kommun - den mänskliga tillväxtkommunen, och värdegrund ger goda förutsättningar för arbete utifrån alla tre hållbarhetsdimensioner. Värdegrunden gör gällande att medarbetare oavsett uppdrag, roll eller funktion har som gemensam uppgift att:

- sätta behov och intresse hos de vi är till för i centrum
- ta ett aktivt ansvar för att utveckla verksamheten och oss själva
- respektera varandras åsikter, roller och funktioner
- verka för att alla ska uppleva arbetsglädje, kunna sätta in sitt arbete i ett större sammanhang, trivas och känna yrkesstolthet.
- samverka och ta tillvara varandras kompetenser

De fem värdegrundsmeningarna kan förkortas i fem värdeord.

De blir då i ordning som följer:

M - Människan i fokus

U - Utveckling

R - Respekt

A - Arbetsglädje

S - Samverkan

På det sättet bildas ordet MURAS. En murad värdegrund som bildar den grunden som verksamheten är byggd på. Värdegrunden ger i nästa led väldigt goda förutsättningar för samverkan och för möjligheten att arbeta på ett annorlunda sätt.

Utmaningar

Ledning och styrning i tider av förändring är komplext särskilt med rådande omvärldsläge där det generella och strukturella våldet tycks öka och krypa lägre ner i åldrarna, växande socioekonomiska ojämlikheter och tider av kris och krig. Ojämlighet kan innebära att vissa människor ges sämre möjligheter än andra att påverka både den egna utvecklingen och samhällsutvecklingen i stort.

² [Social hållbarhet ur ett folkhälsoperspektiv: Jämlikhet i levnadsvillkor och hälsa - Stockholms universitet](#)

³ [Jämlik hälsa | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#)

⁴ [Kommunsamverkan-Folkhälsa och sjukvård \(rjl.se\)](#)

- Policy för kommunikation och information
- Mat- och måltidspolicy
- Plan för trygghet och säker kommun 2019–2022
- Plan för Värnamo kommuns miljöarbete 2023–2035 (ffa hållbarhetsperspektivet)
- Likabehandlingsplan 2019 – 2022
- Plan för bostadsförsörjning Värnamo kommun 2021-2025
- Ej antagen: plan för ungdomspolitik Värnamo

Uppdraget har avgränsats från att kartlägga om och i så fall hur relaterade styrdokument skulle kunna ses över och samordnas på ett sätt som förtydligar riktning och kommunen som koncern.

Det kan konstateras att en översyn rekommenderas, både utifrån inaktualitet och möjliga synergier som det skulle kunna innebära. Styrdokument som rör folkhälsa och social hållbarhet saknas. Många kommuner har valt att arbeta med hållbarhetsplaner för att på så sätt samla perspektiv vilket skulle kunna vara en väg att gå.

Nuläge

Lokal bild Värnamo, områden, faktiska och eventuella aktörer

Modellen ovan ska ses som ett bildstöd. I den grå innersta cirkeln finns hälsans grunder, den blå cirkeln motsvarar de åtta nationella målområdena för folkhälsa och i den yttersta cirkeln finns Värnamo kommuns faktiska och eventuella aktörer som samverkar och kan samverka ytterligare gällande folkhälsa.

Kartläggning utifrån de nationella folkhälsomålen

En kartläggning utifrån de 8 nationella folkhälsomålen har gjorts där kommunens insatser har sorterats in. Se bilaga 1.

Resultat

Nedan presenteras ett resultat från folkhälsomyndighetens kärnindikatorer. Resultatet delas in i olika teman där varje tema är knutet till olika indikatorer. Kommunens resultat ställs här i relation till övriga kommuner i länet och jämförs även med riket. För att synliggöra den ojämlika hälsan behöver analys och åtgärder grunda sig på data som är uppdelat på kön. Vid uppföljning av mål är det inte bara angeläget att genomsnittet blir bättre, utan även att skillnaderna mellan olika grupper ska minska. Viktigt att beakta är också att jämförelsen med länet och riket egentligen inte talar om ifall Värnamos resultat är bra eller dåliga även om det kan vara en indikator. En kommun kan ha sämre resultat jämfört med andra trots att resultatet egentligen är ”bra” (och vice versa) på grund av att resultatet är allmänt högt/lågt i landet och skillnaderna mellan kommunerna små.¹¹

Medellivslängd, återstående vid födseln

Tid: 2018-2022

Region	Kvinnor	Män
Riket	84,6	81,1
Jönköpings län	84,9	81,4
Värnamo	85,2	80,7

Förtida dödlighet

Tid: 2018-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	141,1	219,5	181,0
Jönköpings län	136,1	219,8	179,3
Värnamo	119,2	225,9	174,0

Självskattad hälsa

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	71,0	75,8	73,4
Jönköpings län	72,5	76,0	74,3
Värnamo	66,0	74,2	70,2

¹¹ [Kärnindikatorer - kommunnivå \(folkhälsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/karnindikatorer-kommunniva/)

Det tidiga livets villkor

Inskrivna i förskola

Tid: 2022

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	94,5	94,6	94,6
Jönköpings län	95,4	95,3	95,3
Värnamo	-	92,9	95,4

Kunskaper, kompetenser och utbildning

Gymnasieexamen

Tid: 2022

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	77,5	70,3	73,7
Jönköpings län	77,4	68,7	72,8
Värnamo	73,7	63,0	67,6

Gymnasiebehörighet

Tid: 2023

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	86,2	85,1	85,6
Jönköpings län	86,6	84,0	85,3
Värnamo	89,0	82,8	86,0

Inkomster och försörjningsmöjligheter

Ekonomisk standard

Tid: 2020

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	290,4	296,4	293,5
Jönköpings län	280,2	283,3	281,8
Värnamo	288,1	290,1	289,3

Varaktigt låg ekonomisk standard

Tid: 2021

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	9,1	7,4	8,4
Jönköpings län	9,4	6,9	8,2
Värnamo	8,1	6,1	7,3

Barn och unga vuxna med varaktigt låg ekonomisk standard

Tid: 2021

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	10,8	10,8	10,8
Jönköpings län	10,7	10,2	10,4
Värnamo	8,7	7,8	8,2

Varaktigt låg inkomststandard

Tid: 2021

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	1,6	1,7	1,7
Jönköpings län	1,3	1,2	1,3
Värnamo	0,9	0,9	0,9

Barn och unga vuxna med varaktigt låg inkomststandard

Tid: 2021

Region	Flickor	Pojkar	Totalt
Riket	3,0	3,0	3,0
Jönköpings län	2,5	2,5	2,5
Värnamo	1,9	1,7	1,8

Boende och närmiljö**Avstått från att gå ut ensam av rädsla**

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	42,6	14,0	28,2
Jönköpings län	40,8	12,6	26,4
Värnamo	34,3	13,7	23,7

Störd sömn av trafikbuller

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	4,8	4,5	4,6
Jönköpings län	3,9	3,8	3,8
Värnamo	5,2	4,1	4,6

Levnadsvanor**Alkohol, riskkonsumtion**

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	12,5	18,5	15,5
Jönköpings län	7,8	14,1	11,0
Värnamo	7,7	11,9	9,8

Tobaksrökning, daglig

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	6,4	6,0	6,2
Jönköpings län	6,4	6,3	6,4
Värnamo	5,7	4,1	4,9

Fysisk aktivitet

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	66,1	67,2	66,6
Jönköpings län	64,8	67,0	66,0
Värnamo	67,9	62,1	64,9

Grönsaks- och rotfruktsintag, dagligt

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	42,1	26,2	34,1
Jönköpings län	37,9	19,9	28,7
Värnamo	31,4	18,8	24,9

Kontroll, inflytande och delaktighet

Tillit till andra, låg

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	27,6	28,7	28,2
Jönköpings län	28,2	29,2	28,7
Värnamo	34,8	35,3	35,0

Utsatt för kränkande behandling eller bemötande

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	22,2	15,1	18,6
Jönköpings län	18,4	14,0	16,2
Värnamo	16,0	11,9	13,9

Utsatt för våld eller hot om våld

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	5,3	5,7	5,5
Jönköpings län	5,1	5,5	5,3
Värnamo	1,8	4,6	3,3

Valdeltagande

Tid: 2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	82,1	79,4	80,8
Jönköpings län	83,1	81,0	82,1
Värnamo	83,3	81,5	82,4

En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

MPR-vaccination, barn efter region

Region	MPR, dos 1 (2-åringar)	MPR, dos 2 (9-åringar)
Riket	92,5	90,6
Jönköpings län	96,7	94,5
Värnamo	97,5	96,8

Avstått tandläkarvård av ekonomiska skäl trots behov

Tid: 2019-2022

Region	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	8,9	9,6	9,3
Jönköpings län	7,5	8,2	7,9
Värnamo	8,4	9,3	8,9

Utbildningsnivå

Tid: 2022 | Ålder: 25-74 år

Region	Förgymnasial			Gymnasial			Eftergymnasial		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Riket	9,9	13,4	11,7	38,1	45,1	41,7	50,0	38,5	44,2
Jönköpings län	11,7	17,0	14,4	43,1	50,2	46,7	43,5	30,6	36,9
Värnamo	13,1	18,2	15,7	46,2	52,9	49,7	39,4	26,6	32,9

Skolan

Utifrån skolans roll som både möjlig friskfaktor och enskilt största skyddsfaktor vad gäller hälsosam utveckling i en människas liv lyfts skolan som arena särskilt upp i denna utredning. Skolplikten gör att alla barn finns där, i skolan har vi därför samtliga av framtidens medborgare. Undervisningen i sig bidrar till regelbundna och utvecklande aktiviteter. Om kommunen verkligen vill förändra förutsättningar för kommande generationer behöver arbetet påbörjas tidigt i en människas liv.

Skolmaten ska uppmuntra till hälsosam och varierad kost, idrott ska uppmuntra till fysisk aktivitet. Frågor kring psykisk och fysisk hälsa, missbruk och socialt utanförskap tas upp i elevhälsosamtal, utvecklingssamtal, folkhälsoenkät ung och via barn- och utbildningsförvaltningens systematiska elevhälsoarbete HASP.

Kommentarer, resultat och analyser som görs i skolans verksamhet används dock i begränsad omfattning vad gäller övriga kommunens verksamheter. Det görs ingen omfattande, tvärspektoriell analys för att utveckla ett strategiskt förebyggande arbete som berör fler förvaltningar och som, inte minst, rör folkhälsan.

Skolan som skyddsfaktor är något som gång på gång framhålls i både utvecklingsarbeten och forskning, att det starkaste enskilda sambandet mellan kriminalitet, droganvändning, självskadebeteende och arbetslöshet är kopplat till en bruten eller misslyckad skolgång.

”Att ha klarat sig hyggligt i skolan” innebär att elever är behöriga till ett nationellt program, vilket innebär minst åtta godkända betyg varav svenska, matematik och engelska ska vara inkluderade.¹²

Arbetet med att integrera förebyggande, hälsofrämjande strukturer har påbörjats på olika håll med utgångspunkt i olika grunduppdrag vilket har genererat och kommer att generera en förflyttning i både konkret hälsofrämjande arbete och i den interna kulturen på kommunen.

¹² Vinnerljung, Berlin och Hjern (2010)

Det finns dock utvecklingspotential i att verksamhetsutveckla systemiskt, exempelvis med utgångspunkt i ett gemensamt folkhälsomål. Här har skolan ett stort ansvar i att släppa in andra aktörer samt kommunens ledning vad gäller att påvisa vikten av att agera tillsammans och samtidigt.

Goda exempel i Värnamo kommun

Kulturunderstödd rehabilitering (KuR)

Kulturunderstödd rehabilitering erbjuds av kulturförvaltningen och vänder sig till personer som är sjukskrivna för psykisk ohälsa och/eller ospecificerad smärta. Recept förskrivs av vårdcentraler och insatsen innebär rehabilitering utan prestationskrav med konst och kultur i fokus. KUR genomförs i grupp och kan rekommenderas med syfte att bryta social isolering och främja psykisk hälsa. Insatsen har funnits i kommunen sedan 2015 och det genomförs två grupper om året med 6-10 deltagare. Kursen har två delar där kreativt hantverk är en och kulturupplevelser den andra. Forskning visar att kulturupplevelser aktivt kan bidra till hälsa och snabbare rehabilitering. Att delta i eller uppleva kulturaktiviteter stimulerar sinnena, kan bidra till välbefinnande och en känsla av sammanhang och meningsfullhet.¹³

Fysisk aktivitet på recept (FaR)

Förskrivs av vårdcentraler och tas emot samt utförs med hjälp av kommunens hälsocenter. Antal förskrivningar har varierat från år till år sedan starten 2016 men genomsnittet är 233 individer om året.

Hälsosam, aktiv livsstil (HAL)

Hälsosam och aktiv livsstil för småbarnsfamiljer är ett initiativ Värnamo Hälsocenter genomfört sedan 2022 i samverkan med region Jönköping. Genom proaktivt arbete är målet att föra in hälsosamma vanor tidigt i livet och på så vis förebygga ohälsa både hos föräldrar och barn. Initiativen är en riktad insats, där barnhälsovården (BHV) och socialtjänstens kurator på Familjecentral gör ett urval bland de personer och familjer som har en ökad risk att drabbas av framtida sjukdom och ohälsa kopplat till upplevd hälsa och levnadsvanor.

Uppföljning visar att 86% av HAL-deltagarna har gjort beteendeförändring i positiv riktning. Resultatet visar att den självupplevda hälsan är bättre. Under perioden har deltagare gjort beteendeförändringar på olika delar av livet, alltifrån förbättrade matvanor till att få livet att gå ihop.

En frisk generation (EFG)

Sedan 2020 driver Värnamo Hälsocenter initiativet En frisk generation (EFG), riktat till barn i låg-/mellanstadiet och deras familjer i mer socioekonomiskt utsatta områden. Initiativet bygger på nära samverkan mellan såväl kommunala förvaltningar men också med civilsamhälle och näringsliv.

Syftet med EFG - Familjeprogrammet är att skapa aktivitet som främjar den fysiska rörelsen, minskar stillasittandet och skapar en meningsfull fritid med möjlighet att inspirera till fortsatt aktivitet inom föreningslivet eller eget utövande. Aktiviteten är prestationsfri där rörelseglädje är ledordet. Målsättningen är att öka den fysiska aktiviteten, samt stärka både den psykiska och fysiska hälsan. Målet är att skapa en mötesplats där barn och unga får en meningsfull och stimulerande aktivitet efter skoltid.

¹³ [Kultur på recept förbättrar den psykiska hälsan | Jönköping University](#)

Aktiviteten är kostnadsfri och utan krav på egen utrustning. Efter aktiviteterna serveras en hälsosam middag och under måltiden kretsar samtalen kring olika aspekter av fysisk aktivitet, kost och hälsa. Det kan handla om vikten av att göra saker tillsammans i familjen eller hur man klär sig för att vara i skogen.

De öppna hälsofrämjande aktiviteterna ska bidra till ett samhälle där familjen är motorn för en bättre integration, ökad trygghet och en bättre hälsa. I de öppna aktiviteterna är alla välkomna och även barn som saknar stöd från sina föräldrar får ta del av hälsofrämjande aktiviteter och får träffa andra vuxna förebilder. Det ska bidra till att alla barn ska känna sig trygga på de arenor som finns och känna sig bekväma i att nyttja lokala ute- och innemiljöer på samma villkor och genom det minska känslan av utanförskap och ge en ökad trygghet. Genom att skapa lättillgängliga forum och arenor i närmiljö samt ge invånarna verktyg och nätverk kommer det lokalsamhället till gagn, dels genom bättre hälsa, dels genom ökad trygghet

Ungdomscoach

Ungdomscoachen hör i nuläget till kulturförvaltningen och arbetar ute bland ungdomar för att skapa engagemang och delaktighet. Ungdomscoachen uppdrag är att hjälpa ungdomar att hitta rätt i den kommunala organisationen så att de kan påverka och få utlopp för sina intressen och sitt engagemang. Ungdomscoachen är en "kanal" för ungdomar att påverka i frågor och områden som berör dem.

Exempelvis kan det handla om att ungdomarna, med hjälp av ungdomscoachen, startar upp aktiviteter och evenemang. Ungdomscoachen hjälper ungdomarna att tänka långsiktigt, då tanken är att en ungdomscoach enbart är med i aktiviteterna under den första tiden, för att sedan träda ur eller hjälper ungdomarna med de rätta kontakterna. Arbetet präglas av nära samverkan med ungdomar i de verksamheter de befinner sig i som skola, fritidsverksamheter och föreningsliv. Det präglas också av en förståelse för kommunala processer, demokratiuppdraget, samt att verka i en politiskt styrd organisation och hur vi genom detta kan utveckla samverkan med unga medborgare så att de känner sig delaktiga i frågor.

Utifrån att ungdomscoachen arbetar nära ungdomarna på deras arenor har det under utredningens gång väckts en fråga kring huruvida funktionen är bäst organiserad på kulturförvaltningen. Utifrån att det finns nära kopplingar till TSI och behov av att också kunna prata om direkta ärenden pågår en dialog om att flytta tjänsten så att den organiseras under Förebyggande enheter på medborgarförvaltningen.

Redan i rullning

Under utredningsprocessen framkom det tidigt att tidiga och samordnade insatser (fortsatt TSI) innefattas i folkhälsofrågan och är ett prioriterat perspektiv inom Värnamo kommun. Under processens gång har kommunstyrelsen därför fattat beslut om att tillsätta en TSI-samordnare. Samtal med förvaltningsrepresentanter och kommunledning gör gällande att detta på en slags övergripande nivå likställs med att "komma in tidigt" i processen, att arbeta främjande och förebyggande och för att kommunen i framtiden ska ha en stark och frisk befolkning handlar det först och främst om barn och unga även om hela livsspannet har beaktats och ska kopplats samman med begreppet TSI. Vidare har ett förtydligande om tidiga och samordnade insatser beslutats av kommunfullmäktige gällande

- **att** barn- och utbildningsnämnden, medborgarnämnden, omsorgsnämnden, kulturnämnden och teknik- och fritidsnämnden ska avsätta resurs inom befintlig verksamhet att arbeta tillsammans med TSI-samordnaren i enskilda ärenden samt

- **att** samtliga nämnder har kännedom om att tidiga samordnade insatser är prioriterat, och därmed ska bidra till detta arbete.

I TSI-samordnarens uppdrag ska det därför ingå att leda och fördela ärenden i ett TSI-team som ska arbeta med att fånga upp och avhjälpa tidiga behov. Teamet är tvärsektoriellt och består av resurser från ovan namngivna nämnder.

En förvaltningsövergripande samverkan mellan medborgarförvaltningens förebyggande enhet och central elevhälsa har påbörjats vad gäller satsningar på brottsförebyggande åtgärder som dels är att se som en utökning av elevhälsans förebyggande arbete dels en satsning på våldsprevention.

Nära vård

"God och nära vård" är en svensk statlig satsning med syfte att förbättra tillgängligheten och kvaliteten inom vården. Lanserad år 2020, omfattar satsningen åtgärder som främjar nära vård, digitalisering av hälso- och sjukvården, stärkande av personalresurser, ökad samverkan mellan olika vårdaktörer, och fokus på trygghet och patientsäkerhet.

Målet är att skapa en mer effektiv och sammanhållen vård, där primärvården spelar en central roll och där olika delar av vården samarbetar för att erbjuda patienter en bättre och mer individanpassad vård.¹⁴

"Vi har bestämt oss som länets kommunorganisationer att arbeta tillsammans och med gemensam viljeinriktning visa vägen till hur vi tillsammans och i stärkt samverkan möter framtidens behov inom området främjande, hälsa, stöd, omsorg och vård"

Styrande enkla regler i arbetet med Nära vård i länet är följande:

- Vad blir bäst för invånaren?
- Ta ansvar för eget arbete, återkoppling till steget före och underlätta för steget efter.
- Vi gör det tillsammans!

I inledningsskedet av detta arbete framgick att olika förvaltningar känner olika stark koppling till Nära vård men det kan konstateras att omsorgsförvaltningen är den förvaltning som har kommit längst vad gäller att strukturera verksamhetens olika delar utifrån de fyra strategierna region Jönköpings län har tagit fram. Nedan tabell visar pågående satsningar 2023 (och tidigare), alla initiativ är inte sprungna ur Nära vård men har ändå en tydlig koppling till det och listas därför nedan.

2023	Omsorgsförvaltningen
Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	Proaktiv demensvård med goda förutsättning att bo kvar hemma. Förhindra akut inläggning på korttidsenhet Målet är att personer med demenssjukdom ska kunna bo hemma så länge som möjligt
Strategi 2 Samverkan och kontinuitet för invånare med komplexa behov	Tydliga uppdrag/ avtal för läkaruppdrag och medicinsk samverkan. Tydliggöra vårdnivå och uppdrag • Delprojekt VC Vråen och Hemsjukvård ordinärt boende. • Öka kvaliteten • Samplanera årskontroller • Samverka läkare från vårdcentral och sjuksköterska från hemsjukvården i syfte att få ökad personcentrering och delaktighet samt ökat proaktivt hälsoarbete

¹⁴ [Framtidens behov inom området främjande, hälsa, stöd, omsorg och vård](#)

	Trygg och säker vårdövergång Tydliga mötesformer med syfte att stärka den interna teamsamverkan
Strategi 3 Förändrat arbetssätt	Förändrat arbetssätt/ servicetjänster Utifrån svårigheten att rekrytera utbildade undersköterskor: Se över om arbetsuppgifter på särskilda boende som inte kräver utbildade undersköterskor kan omfördelas på andra professioner.
Strategi 4 Stärkta förutsättningar	• Jämlika förutsättningar för palliativ vård med hög kvalitet och rätt kompetens. • Jämlika förutsättningar för socialpsykiatri med hög kvalitet och rätt kompetens

Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	2023
Barn- och utbildningsförvaltningen	• Öppen förskola • Värnamo + Rydaholm • Elevhälsan – HASP: Hälsa, Arbetsmiljö, Självförtroende, Prestation • Dans för hälsa- kulturskolan • Röris/rastaktiviteter- vissa skolor
Kulturförvaltningen	• KuR - kulturunderstödd rehabilitering - Kultur crew
Teknik- och fritidsförvaltningen	• HAL- Hälsosam aktiv livsstil • En friskare generation • Tryggvegympa • Självstärkande kurser • FaR - fysisk aktivitet på recept • Sveriges friluftskommun 2023

Medborgarförvaltningen	• Kurator på familjecentralen, en utökad tjänst 2023 • TSI-samordnare • Utökning fältverksamhet

I skrivande stund pågår planering och kommunövergripande samverkan kopplat till satsningar utifrån medel som finns inom Nära vård. I följande tabell listas de satsningar som är planerade inför 2024.

	Planerade satsningar inför 2024
Strategi 1 Riktat stöd till att främja och förebygga ohälsa	Hälsocenters kursutbud erbjuds: - Omsorgsförvaltningen (mötesplatser, FO, socialpsykiatri) - Medborgarförvaltningen FaR-barn- kostnadsfritt för barn som remitteras via elevhälsan. Kurator på familjecentralen, fortsatt tjänst 2024
Strategi 2 Samverkan och kontinuitet för invånare med komplexa behov	Placeringsansvarig BUF: projektjänst med ansvar för att följa upp samtliga placerade barns skolgång. Arbetet sker i samverkan med MBF och OF
Strategi 3 Förändrat arbetssätt	TSI-TEAM utifrån prioriterad inriktning i kommunen. Tvärsektoriellt team som arbetar med att fånga upp behov och hjälpa vidare. Kommunens –en väg in. TFF, OF, MBF, BUF Skolsocial resurs, främja samverkan mellan förvaltningar, förebyggande och elevhälsa
Strategi 4 Stärkta förutsättningar God och jämlik hälsa	Skolutredning - En likvärdig skola Läxhjälp och En friskare generation Ev. Kommunövergripande strategigrupp folkhälsa och social hållbarhet för sammanhållen, långsiktig planering utifrån gemensam analys.

På övergripande nivå finns det grundläggande samsyn i att prioriteringar och satsningar inom folkhälsa, social hållbarhet och/eller Nära vård behöver göras i samråd och samverkan. Dock har denna samsyn inte trycktestats fullt ut. Anledningarna till detta är troligtvis många. I det stora ges olika uppdrag och verksamheter olika resursmässiga förutsättningar vilket i sig är en prioritering. Chefsansvaret i att leda verksamheten inom ramen för givna resurser ser också olika ut. Det övergripande ansvaret i att följa upp och hålla i detta utifrån gemensamma riktlinjer tycks också variera mellan förvaltningar. I denna utredning kan endast konstateras att det bygger mycket på upplevelser, enskildas eller grupper, där det framkommer att kommunen har en ovana gällande att tänka koncern och gemensamhet på ett sätt som når ut och förankras i alla verksamheter. De systemiska förutsättningarna såsom årsbudget och nämndspecifika ramar utmanar gemensamhetstänkets ytterligare. Besparings- och effektiviseringskrav förläggs till respektive nämnd att reda ut. De svåra och hårda prioriteringarna blir således aldrig gemensamma eftersom det viktigaste är budget i balans, övergripande på totalen förstås, men i synnerhet nämndspecifikt. Detta ska här inte tolkas i negativ mening, ett medel för att uppnå kvalitet är just pengar. Snarare ska detta ses i ljuset av en slags systembrist gällande förståelse för totalen/koncernen. Om kommunen som helhet aldrig har tittat samlat på vad som är lagstadgat, hur det lagstadgade ska levereras och därefter prioriterat med grund i en gemensam analys om riktning, vikt och nästa steg ger det som konsekvens att kommunen inte har någon vana av att rikta och prioritera gemensamt. Snarare uppstår organisatoriska mellanrum, i synnerhet när det kommer till mänskliga behov, som sällan rättar sig efter hur en kommun har organiserat sig. Eller där uppdrag som är allas men inte någons skyfflas omkring.

Detta har i sin tur bäring på den interna kulturen och kan leda till revirtänk eller avgränsningar från uppdragsbeskrivning där tvärsektoriella frågor egentligen kräver flexibilitet, systemsyn och att var och en sträcker sig lite utöver det egna uppdraget för att processerna ska haka i varandra på ett sätt som blir följande för den enskilde.¹⁵

Övrigt

I olika sammanhang har det framkommit att HUV (Hälsosam uppväxt Värnamo), mer eller mindre medvetet från olika håll, har avvecklats som strategiskt perspektiv och ersatts med 2022 och 2023 års utredningsuppdrag gällande folkhälsa och social hållbarhet från kommunstyrelsen där även TSI och Nära vård ingår.

Yttre faktorer påverkar arbetet framöver

Ny socialtjänstlag

I korthet omfattar förslagen i ny socialtjänstlag följande

- Främja jämlika och jämställda levnadsvillkor
- Förebyggande perspektiv och vara lätt tillgänglig
- Samhällsplanering och planering av insatser för enskilda inom alla verksamhetsområden
- Kunskapsbaserad – vetenskap och beprövad erfarenhet
- Möjlighet att tillhandahålla insatser utan behovsprövning
- Barnrättsperspektivet förtydligas.

Gällande det förebyggande arbetet förtydligas i utredningen att samhället har ett stort antal människor som lever i utanförskap vilket i sin tur leder till ohälsa och lidande. Det framhålls att detta dessutom leder till ineffektiv användning av offentliga resurser varför tidiga och förebyggande insatser kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande vård- och omsorgsinsatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras.

¹⁵ [Policynivåns blinda fläck \(leadinghealthcare.se\)](https://www.leadinghealthcare.se/)

Samma perspektiv framhålls i folkhälsoarbete, brottsförebyggande arbete och även inom nära vård. Ju tidigare behov kan uppmärksammas och förebyggas desto mer ökar chanser till god och jämlik hälsa.

Strategi för psykisk hälsa

I september publicerades förslag på en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention av folkhälsomyndigheten. Den nationella strategin ska löpa över 10 år med en vision och en målstruktur bestående av fyra övergripande mål och sju delmål. I takt med att samhället förändras ställs också nya krav på insatser för att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid och ge vård och stöd till de som behöver. Därför behöver många samhällsaktörer agera tillsammans och arbeta långsiktigt.

Strategins vision är ”ett samhälle som främjar en god och jämlik psykisk hälsa i hela befolkningen och där ingen bör hamna i en situation där den enda utvägen upplevs vara suicid”.

Strategin har en tvärsektoriell ansats som ger en gemensam riktning för hela samhället, inte enbart för vissa utpekade aktörer varför den blir intressant att ta upp i denna utredning. Vidare integreras det hälsofrämjande och förebyggande perspektivet med arbetet att ge vård och stöd till personer med psykiska besvär och psykiatriska tillstånd i syfte att förbättra deras livsvillkor.

Förutsatt att strategin beslutas blir nästa steg att ta fram en plan med konkreta insatser som ska genomföras under de kommande tre åren.¹⁶

Nationellt hälsoprogram för barn och unga

Just nu pågår ett arbete med att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga på regeringens uppdrag. Barn och unga har rätt till bästa möjliga hälsa och utveckling. Ett gemensamt nationellt hälsoprogram ska ge större genomslag för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet och stärka förutsättningarna för en sammanhållen barn- och ungdomshälsovård. Det ska också stödja en mer systematisk hälsouppföljning

Målet är att ta fram ett standardiserat och kunskapsbaserat hälsoprogram som är likvärdigt över hela landet. Kärnan i programmet ska vara hälsobesök, hälsosamtal och föräldraskapsstöd. I arbetet ingår bland annat att ta fram kunskapsstöd till de professioner som möter barn och unga och även kartlägga kostnader för dagens insatser. Programmet ska bidra till att förbättra den systematiska uppföljningen av barns och ungas fysiska och psykiska hälsa och göra det enklare att tidigt upptäcka ohälsa.¹⁷

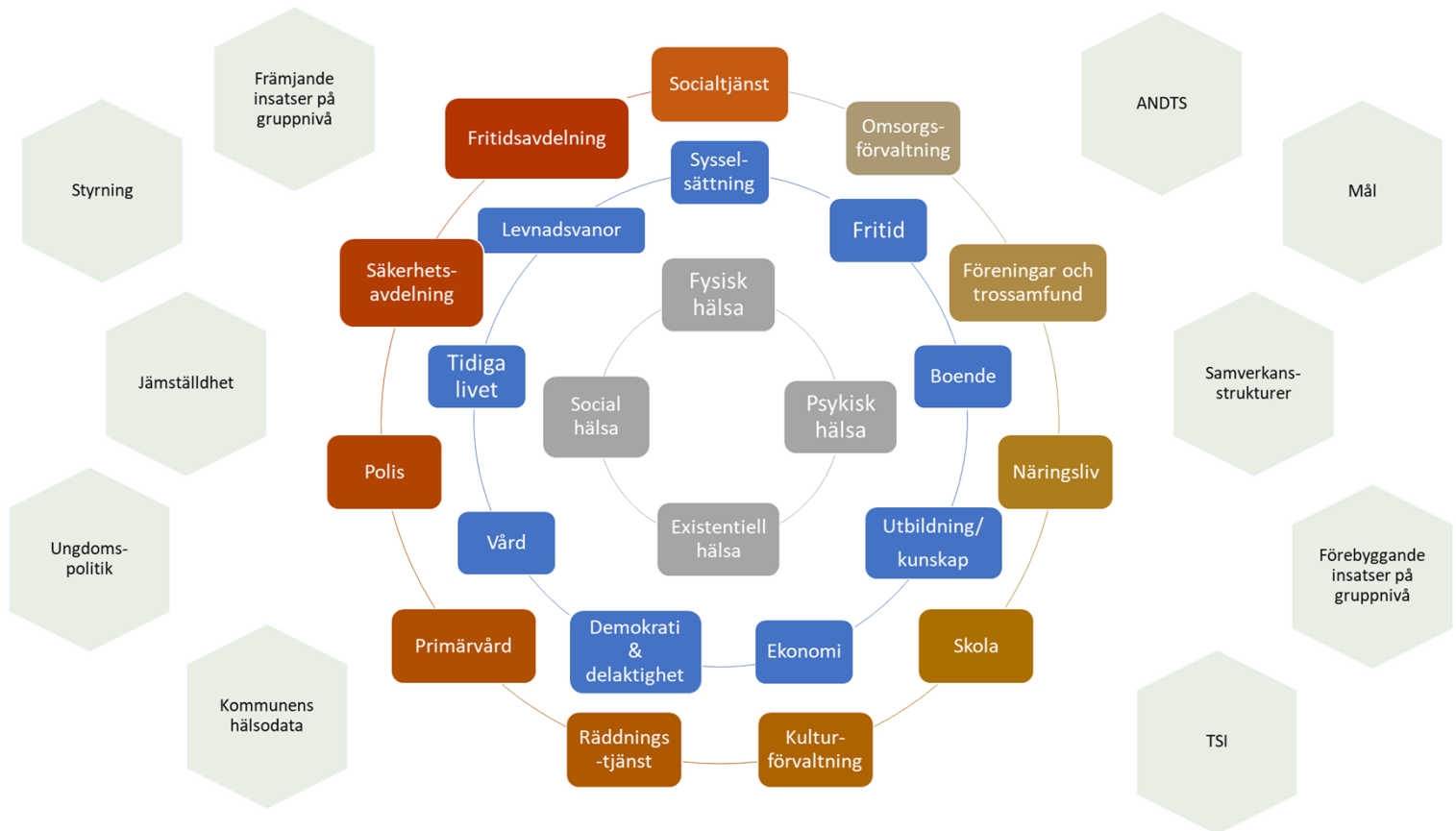
¹⁶ [Underlag till nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention - Slutredovisning av regeringsuppdrag 2023](#)

¹⁷ [Nationellt hälsoprogram för barn och unga ska ge bättre och mer jämlik hälsa - Socialstyrelsen](#)

Samordningsmodell

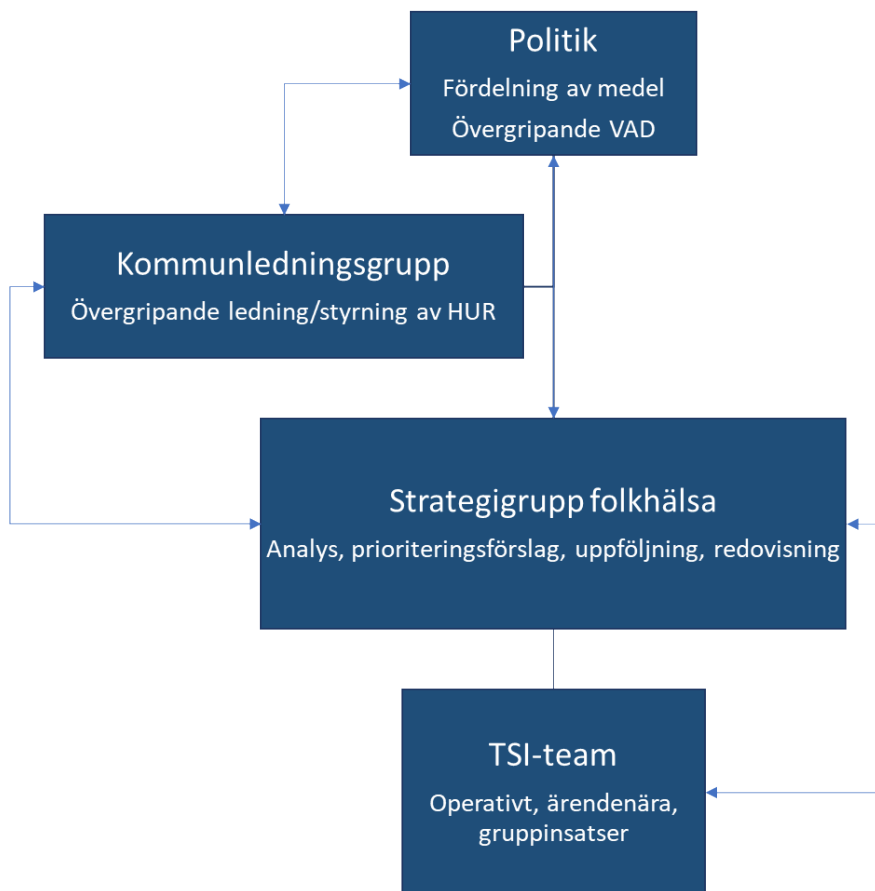
I uppdraget ingår att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och socialhållbarhet.

Nedan figur är kompletterad med områden inom folkhälsa och social hållbarhet som är i behov av samordning.

Oavsett vilken väg kommunen väljer att ta behövs en samverkansstruktur där en samlad analys görs och där förslag på långsiktiga prioriteringar behandlas såsom exempelvis insatser på gruppnivå både internt och externt.

Ett förslag på intern struktur är följande:

Finansieringsmodell

Kommunstyrelsen önskar behålla potten för social hållbarhet och folkhälsa centralt och därför föreslås kriterier för att ansöka om projektmedel enligt nedan. Att använda begreppet finansieringsmodell blir därför något missvisande.

Ändamål

Syftet är att stödja förvaltningar med verksamheter som arbetar med folkhälsa och/eller social hållbarhet. Med folkhälsa/social hållbarhet avses här verksamhet som har som främsta syfte att stödja människor i behov av samhällets stöd på olika sätt.

Villkor för att söka projektmedel

- verksamheten ska vara kontinuerlig och ha en koppling till de 8 nationella folkhälsomålen.
- Medel beviljas projekt med mål att bedriva främjande, förebyggande eller socialt stödande insatser i syfte att främja hälsa och förebygga ohälsa och/eller suicid,

- Sökande verksamhet tillhandahåller de insatser som bidrag lämnas för utan kostnad för den enskilde,
- bedriver en verksamhet som riktar sig till kommunens invånare och som stödjer den generella riktningen av förebyggande arbete inom ramen för folkhälsa och kommunens uppdrag.
- i sin verksamhet respekterar demokratins idéer, inklusive jämställdhet och förbud mot diskriminering,
- har upprättat en plan där det beskrivs vad organisationen planerar att genomföra under denna period och hur arbetet kommer att följas upp/införlivas även efter projektets avslut
- utformar sin verksamhet på ett sätt som är kostnadseffektivt och som möjliggör en uppföljning av insatsernas resultat.

Gällande TSI-arbetet finns redan beslut på att detta ska rymmas inom befintlig verksamhet. Samordning kring andra medel, projektbidrag eller liknande föreslås ske på förslag från ovan presenterade strategiska nivå. Strategigruppen föreslås också bereda underlag till beslut avseende ansökningar till folkhälsopotten.

Det går också att utforska vidare om kommunen kan arbeta på ett annat sätt gällande finansiering av projekt som rör social hållbarhet. Ett sätt kan varje förvaltning avsätter en specifik del av sin årliga budget för folkhälsoinitiativ som prioriteras i av en strategigrupp. Detta kan inkludera resurser för program, utbildning, och medarbetare som arbetar direkt med folkhälsofrågor.

Popcornstrategi eller långsiktighet?

Omvärldsspaning, regionala styrdokument och Värnamo kommuns lokala resultat indikerar att perspektiven folkhälsa och social hållbarhet behöver prioriteras samt att kommunen behöver upprätta en långsiktig plan för hur målsättningar inom områdena ska uppnås.

Det primära beslut som behöver fattas är huruvida Värnamo kommun vill förändra hur folkhälsoinsatserna bedrivs eller om det är acceptabelt att fortsätta på samma sätt som tidigare, ovan nämnda nuläge.

Förslag på framtida arbetssätt

För att möjliggöra en evidensbaserad grund för långsiktiga prioriteringar inom ramen för folkhälsa och social hållbarhet föreslås följande alternativ:

- Folkhälsa blir ett strategiskt perspektiv som arbetas med i linje med övergripande mål på samtliga förvaltningar inom ramen för målstyrningen och som därmed berör alla (i detta fall) förvaltningar. Uppföljning av perspektivet sker inom ramen för årsredovisning. Lösningen har både för- och nackdelar. En fördel med denna modell är att de nationella målen väljs utifrån verksamheternas premisser och evidens, det borde finnas systematik i planering, genomförande och uppföljning/analys som sker i samband med uppföljning av övergripande mål. En nackdel är att den tvärsektoriella och samlade analysen uteblir och därmed också en gemensam prioritering med hela kommunens perspektiv som utgångspunkt.
- En central resurs tillsätts med uppdrag att samordna strategigruppen för folkhälsa och social hållbarhet övergripande på kommunen, följa upp TSI och anordna nätverksträffar internt och externt för att förstärka samverkan kring perspektiven.

- Vidare ansvarar resursen för att tillsammans med strategigrupp planera, genomföra, följa upp och prioritera satsningar utifrån nationella mål och indikatorer i kombination med lokal statistik och analyser utifrån detta.
- Folkhälsa, nationella folkhälsomål och social hållbarhet som perspektiv organiseras under kommunens säkerhetsavdelning och strukturen för EST- effektiv samordning för trygghet och för att förebyggande, brottsförebyggande, tidiga insatser och trygghetsarbete är nära förknippat förutsättningar för hälsa samt att synergier kan uppnås.¹⁸
En fördel med detta perspektiv är att strukturen för brottförebyggande arbete är väl utbyggd samt att en trygghetssamordnare redan finns i organisationen.
Frågorna ligger så pass nära trygghetsperspektivet samt det förebyggande att folkhälsa och social hållbarhet skulle kunna organiseras här.
En nackdel med förslaget är att folkhälsa och social hållbarhet, trots möjliga synergier, riskerar att försvinna i det brottsförebyggande samt att kommunen möjligen riskerar att tappa det främjande och friska i folkhälsa genom att organisera det här.

Inget av alternativen som föreslås utesluter förslag på eller behov av en generell samordningsmodell. Ett tvärsankteriet forum som analyserar och ger underlag till beslut kommer att behövas i någon form oavsett vilken väg kommunen väljer för att ta frågorna vidare.

Utöver ovan förslag på hur arbetet kan organiseras vidare föreslås fastställer ett övergripande mål för folkhälsoarbetet samt att beslut fattas om att ta fram en plan för att möjliggöra långsiktighet och uppföljning.

Förslag på folkhälsomål

”Värnamo kommuns folkhälsoarbete utgår från visionen, Värnamo kommun den mänskliga tillväxtkommunen

Värnamo kommun stöttar kommuninvånare så att de med egen kraft, förmåga och förutsättningar kan agera för ett gott liv i livets alla skeden och leva livet hela livet.

Genom hälsofrämjande resurser, helhetssyn, tillgänglighet och med särskilt fokus på lyckad skolgång för varje barn i kommunen ökar möjligheten till hållbar hälsa och välbefinnande för alla.”

Utvecklingspotential

En strategi att överväga vidare är systemisk verksamhetsutveckling. Alla verksamheter är en del av ett större system, och det större systemet behöver utvecklas så att det inte utgår från enheter och gränser utan från det som ska levereras.¹⁹ Värnamo kommun har goda förutsättningar vad gäller initiativ, vilja och resurser i fråga om kunskap. Ett viktigt spår att utforska vidare är att varje förvaltning avsätter specifik resurs, tid och funktion exempelvis utvecklingsledare, för att arbeta tvärsankteriet med prioriterad utveckling och/eller utredning som omfattar hela kommunen oberoende av hållbarhetsdimension eller specifik fråga.

¹⁸ [Betänkande av utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar Kommuner mot brott \(SOU 2021:49\) \(regeringen.se\)](#)

¹⁹ [Forskare om samordning och organisatoriska mellanrum - Kunskapsguiden](#)

Förslag till vidare utredning

- Vilka lokala data behöver samlas och analyseras utifrån social hållbarhet och folkhälsa?
- Samordnad analys och översyn av styrdokument relaterade till folkhälsa och hälsa både internt och externt. Plan för hur dessa ska levandegöras.
- Samordnad analys och översyn av interna och externa samverkansstrukturer avseende hälsa, folkhälsa och social hållbarhet.
- Delaktighet internt och externt, hur ökar kommunen tillit och hur kan möjligheterna till demokratiskt engagemang ökas, i synnerhet hos unga?
- Får vi med nuvarande organisationsstruktur bästa och mest effektiva utväxling (hälsoinvestering) av våra insatser?
- Tillgänglighet och integration- når kommunens information och utbud dem som behöver det?
- En likvärdig skola, hur säkerställs kvalitativa effektiviseringar?
- Systematik kring arbetsträning och praktikplatser kommunövergripande
- Utredda behov av processkartläggning och centralt ledningssystem

Slutsatser

Befolkningens hälsa både påverkas av och påverkar välfärdens verksamheter under hela livet. Att förbättra hälsan hos alla är därför avgörande för att flytta verksamheterna in i framtiden, inte minst utifrån behovet att klara de demografiska utmaningarna, där fler behöver välfärdstjänster samtidigt som den arbetsföra befolkningen och därmed skatteintäkterna minskar.

Viktiga välfärdsverksamheter såsom skola, socialtjänst samt hälso- och sjukvård behöver ledas, styras och samordnas för att främja hälsa och förebygga ohälsa för hela befolkningen. Därför behövs gemensamma mål för detta, arbetsmetoder behöver utvecklas och följas upp och slutligen behöver även resultaten av detta följas upp. Att arbeta hållbart och långsiktigt med folkhälsa innebär en ökad möjlighet att klara välfärdsuppdraget.

- Inom ramen för kommunens verksamheter finns många bra initiativ, insatser och höga ambitioner
- Om beslutet är att kommunen vill förändra eller göra en förflyttning i fråga om folkhälsa behövs ett övergripande mål för folkhälsoarbetet, beslut om vilka indikatorer som ska följas samt att beslut fattas om att ta fram en plan för att möjliggöra långsiktighet och uppföljning.
- Oavsett strategiskt perspektiv eller införlivat i övergripande mål behöver folkhälsoområdet samordnas då problemet är att ingen äger frågan.
- Beroende på vilken typ av samordning som väljs behöver kommunen besluta om, och i så fall vilken resurs som representerar folkhälsa och social hållbarhet i externa nätverk.
- Alla verksamheter är en del av ett större system, och det större systemet behöver utvecklas så att det inte utgår från enheter och gränser utan från det som ska levereras.²⁰

²⁰ [Forskare om samordning och organisatoriska mellanrum - Kunskapsguiden](#)

- Bristen på systemtänk eller systemisk verksamhetsutveckling, hela människan, tillvaron, familjen, livsloppet eller på hur respektive verksamhet faktiskt hänger ihop med nästa gör arbetet ineffektivt.
- Folkhälsa är allas fråga, helhetsgreppet kan inte skjutas ut på enskild förvaltning.

Nuläge folkhälsa och social hållbarhet- kopplat till de 8 nationella folkhälsomålen

Nationella Folkhälsomål

2. Identifiera styrkor och svagheter

Fokusområden

Målområde 1 innehåller följande fokusområden:

- En jämlik mödra- och barnhälsovård
- En likvärdig förskola av hög kvalitet
- Metoder och medel som sätter barnens främsta i fokus

Att ge varje barn en bra start i livet är av stor betydelse för att minska ojämlikhet i hälsa över livsförloppet. Både faktorer under fosterlivet och under barndomen kan påverka hälsan tidigt såväl som senare i livet (1, 2). Fokus för målområdet är åldrarna 0–5 år, men det är viktigt att följa barns hälsa även under skolgåldern.

Skolan är en arena som når alla barn och unga och har därmed en grundläggande roll i arbetet för en god och jämlik hälsa.

Målområde 2 innehåller följande fokusområden:

- En god lärandemiljö i skolan
- Ett likvärdigt utbildningssystem
- Att motverka skolmisslyckanden genom tidig identifiering och insats

Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivå och hälsa.

Lärande är en viktig faktor för hälsa, samtidigt som hälsa är en viktig faktor för lärande.

Kunskaper och kompetenser förvärvade genom utbildning ger bättre möjligheter till arbete och inkomst, men också till att stärka psykologiska och sociala resurser (1)

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors egna möjligheter till sysselsättning. Att sakna ett arbete, men även dåliga arbetsförhållanden och brister i arbetsmiljön är faktorer som bidrar till ojämlikhet i hälsa.

Målområde 3 innehåller följande fokusområden:

- Att ha ett arbete
- Goda förutsättningar för ökad anställningsbarhet
- Goda anställnings- och arbetsförhållanden
- En hållbar arbetsmiljö

Styrkor:

HAL Hälsocenter
Familjecentral
Filial i Rydaholm
Kommande skärpning i skollagen gällande uppföljning av barn i förskoleålder (3-6 år)
Barnhälsostrukturen, barnhälsoteam, BHT Område, BHT förskola, BHT samverkan (regional och intern samverkan)

Utmaningar:

Tillgänglighet (t.ex fysisk, kulturell), jämlikhet

Styrkor:

Hög andel inskrivna barn i förskolan

Låg arbetslöshet

Campus (yrkesutbildningar), Teknikcenter, Smålands teknikcollege

Bidrag till studieförbunden

Samverkansforum

Utmaningar:

Likvärdighet inom våra skolor

Svårrekryterat till skolor i ytterområden – saknar gemensam strategi

Styrkor:

Lokal överenskommelse
Samverkansteamet
Sommarsysselsättning
Samverkan Ekonomiskt bistånd- AME: snabbare ut i sysselsättning.

Utmaningar:

Höga sjukskrivningstal internt Värnamo kommun
Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd
Systematik kring praktik och arbetsträning i kommunen

1: Tidiga livets villkor

2: Kunskaper, kompetenser och utbildning

3: Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors möjligheter till egen försörjning, men också att stödja människor när deras egna ekonomiska resurser inte räcker till. Målområde 4 innehåller följande fokusområden:

- Fördelning av inkomster i befolkningen
- Ekonomiska resurser för de med knappa ekonomiska marginaler och minskad långvarig ekonomisk utsatthet

Inkomst är ett vanligt mått när ojämlikhet i hälsa beskrivs, men sambandet är samtidigt komplext och kan ha flera olika förklaringar. Ohälsa och sjukdom påverkar inkomsten då individer med sämre hälsa har svårare att arbeta. Ekonomiska resurser sätter samtidigt ramarna för människors materiella standard och handlingsutrymme. Det kan till exempel handla om att ha råd med ett bra boende, möjligheter till hälsosamma levnadsvanor och deltagande i samhällslivet. Även barn och unga som växer upp i ekonomisk utsatthet drabbas.

4: Inkomster och försörjningsmöjligheter

Styrkor:

Låg andel invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll
Låg arbetslöshet jämfört med rikets snitt.

Utmaningar:

Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd

Tillgång till ett bra boende och en god närmiljö är viktiga förutsättningar för en god och jämlik hälsa. Storlek och kvalitet på bostaden, samt sociala och fysiska faktorer i närmiljön är faktorer som har betydelse.

Målområde 5 innehåller följande fokusområden:

- Tillgång till en fullgod och ekonomiskt överkomlig bostad
- Bostadsområden som är socialt hållbara
- Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

5. Boende och närmiljö

Våra levnadsvanor har betydelse för hälsan. För att åstadkomma en god och jämlik hälsa är det viktigt att stärka människors handlingsutrymme och möjligheter till hälsosamma levnadsvanor.

Målområde 6 innehåller följande fokusområden:

- Begränsad tillgänglighet till hälsoskadliga produkter
- Ökad tillgänglighet till hälsofrämjande produkter, miljöer och aktiviteter
- Stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet med levnadsvanor i välfärdens organisationer

6. Levnadsvanor

Styrkor:

Trygghetsvandringar
Plan för bostadsförsörjning
- särskilt verka för behovet av boende för den växande gruppen äldre som inte kräver omsorg men trygghet och viss service.
Lägre andel trångboddhet i flerbostadshus jfr länet och riket

Utmaningar:

Sunda boendemiljöer på jämlika villkor

Styrkor:

Hälsocenter (FaR, KuR, satsningar mödravård, gravidhälsa, gruppträning/föreläsning)
EFG- en friskare generation
Föreningsbidrag
En väg in- hjälpa ungdomar att hitta rätt aktivitet.
Kultur Crew- Nationellt koncept
Samarbete kring grön fritid/friluftsliv (t.ex. Borgen, Sörsjö, MTB, Apladalen, Bor, Rydaholm)
Familjecentralen
Fritidsgård, Kulturskolan, Dansa för hälsa
Dagläger för unga
Föreningsbidrag
Föreningsvandring
HASP (elevhälsan)
Ungdomscoach
TSI
Mötesplatser omsorgsförvaltningen

Utmaningar:

Budgetfördelning och budgetuppföljning
Samsyn kring vilka satsningar som ska prioriteras och vilka som ska prioriteras bort
Siäluskattad hälsa lägre än i riket och länet

7: Kontroll, inflytande och delaktighet

Målområde 7 innehåller följande fokusområden:

- Ett jämlikt deltagande i demokratin
- Ett jämlikt deltagande i det civila samhället
- Arbetet för de mänskliga rättigheterna
- Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
- Ökad kontroll inflytande och delaktighet för vissa individer och grupper

Att vara del av ett socialt sammanhang, ha inflytande och kontroll över sitt liv är viktigt för människors hälsa. Sambanden är komplexa och kan ha flera förklaringsringar. Brist på inflytande och delaktighet kan påverka hälsan negativt, men sämre hälsa kan också påverka upplevelsen av kontroll, inflytande och delaktighet.

Styrkor

God beredskap gällande migration
Ungdomscoach
Föreningsbidrag
Medborgarinitiativ
Medborgardialoger och hearings
Hovslagargatan Rydaholm

Utmaningar:

Tillgänglighet och information internt och externt
Jämlikhet
Integration
Låg tillit till andra jfr länet och riket

8: En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Målområde 8 innehåller följande fokusområden:

- Tillgänglighet för att möta olika behov
- Vårdmöten som är hälsofrämjande och skapar förutsättningar för jämlika insatser och resultat
- Hälso- och sjukvårdens hälsofrämjande och förebyggande arbete

En god, tillgänglig och jämlik tandvård
Att hälso- och sjukvården leder, styr och organiserar sin verksamhet i syfte att ge förutsättningar för en jämlik vård
Jämlik vård handlar inte om att ge samma vård till alla utan om att erbjuda alla hälso- och sjukvård utifrån behov och på lika villkor. De med störst behov ska ges företräde och hälso- och sjukvården ska arbeta för att förebygga ohälsa.

Styrkor:

Hög andel kariesfria 3-åringar

Utmaningar:

Avstått från tandläkarvård av ekonomiska skäl, högre andel än riket och länet
Hitta fungerande samverkansstrukturer med regionens verksamheter avseende förebyggande och främjande arbete.

Folkhälsa och social hållbarhet

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 17 januari 2023, § 2 att tillsätta en projektresurs för att under 2023 arbeta fram en nulägesbild kopplad till folkhälsa och social hållbarhet, att utifrån nulägesbilden skapa ett strategiskt perspektiv under 2024 samt att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och social hållbarhet.

Kommunledningsförvaltningen har i december 2023 inkommit med utredningen ”Social hållbarhet och folkhälsa Värnamo kommun 2023 – Vems behov styr?”

Den 19 december 2023, § 414 beslutade kommunstyrelsen att godkänna utredningen som redovisning på uppdraget och uppdrar också åt kommunledningsförvaltningen att ta fram *förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024.*

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att tillsätta en central resurs med omfattning 50% på kommunledningsförvaltningen med målsättning att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet,

att tilldela kommunledningsförvaltningen 450 000 kronor ur potten för folkhälsa och social hållbarhet för att finansiera resursen, samt

att uppdra åt en sådan resurs att sätta samman en strategisk grupp för folkhälsa och social hållbarhet.

Heidi Skov Ragnar
Kanslichef

Ulf Svensson
Kommundirektör

Utredning

Utifrån godkänd utredning samt nytt uppdrag den 19 december 2023 gällande att ta fram förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024 föreslås följande:

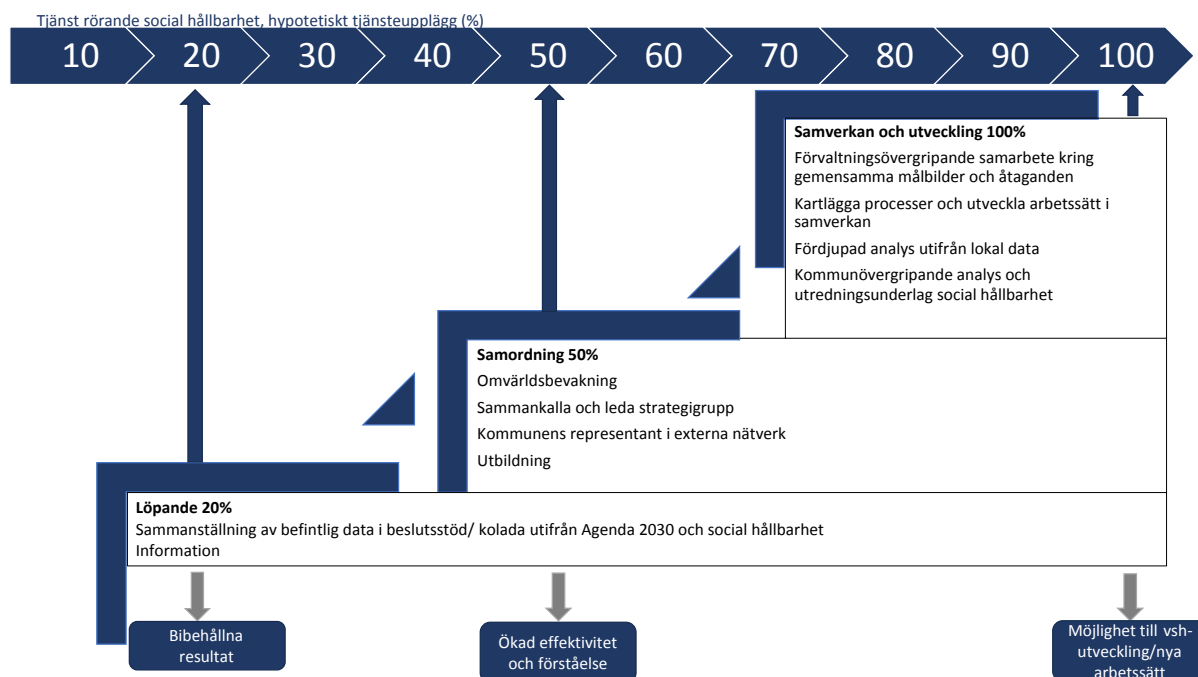
- Kommunövergripande projektresurs tillsätts för att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet.

Målsättning:

Vidare arbete med att implementera tvärsektoriella arbetsmetoder och analyser samt samordning och uppföljning.

Kommunledningsförvaltningen ser inte att ett uppdrag gällande social hållbarhet är tillfälligt utifrån beslut om analysgrund i kommunens målstyrningsmodell. Behov som framkommer i rapporten gör gällande att den uppskattade omfattningen är att kommunen behöver en resurs som arbetar heltid med social hållbarhet.

Utifrån givet uppdrag presenteras i modellen nedan olika ambitionsnivåer utifrån olika procentsatser gällande tillsatt resurs:

Förslag omfattning och finansiering:

Då tjänsteorganisationen har fattat beslut om projektsamordning gällande Nära vård med omfattning 50% för 2024 ser kommunledningsförvaltningen att fortsatt arbete med att förändra arbetssätt och verksamhetsutveckling kan ske inom ramen för detta.

Därför föreslås projekttjänst med omfattning 50% avseende social hållbarhet och folkhälsa under 2024 och att detta finansieras med medel ur potten för folkhälsa och social hållbarhet med omfattning 450 000 kr.

Riskbedömning

1. Vid uteblivet beslut finns risk att folkhälsoarbetet inte målsätts och följs upp utifrån att utredningen är godkänd men att ansvar och resurs för social hållbarhet inte har fastslagits.

2. Vid uteblivet beslut gällande fortsatt kommunövergripande funktion/samordning gällande folkhälsa och social hållbarhet identifieras följande risker:

- Kommungemensam analys uteblir och därmed också prioriteringar utifrån samsyn och eller målsättning med kommunens folkhälsoarbete. Detta riskerar att leda till att den som skriker högst eller argumenterar bäst är den som får.
- Intern samordning uteblir.
- Servicen till våra kommuninvånare riskerar att försämrats då vi som kommun inte säkerställer att våra insatser håller ihop, i värsta fall kan insatser gå parallellt eller motverka varandra.
- Fortsatt popcornstrategi där kommunen kommer ha framgång i enskilda frågor men inte gällande en helhetsförflyttning.
- Samverkan inom folkhälsofrågor fortsätter vara relationell och inte funktionell, både internt och externt.
- Kommunen kan inte samverka med andra aktörer utifrån ett kommunövergripande perspektiv.
- Kommunen har ingen samlad uppföljning gällande regionala och nationella strategier.
- Kommunen har ingen representant för samverkan i regionala nätverk gällande social hållbarhet och folkhälsa.
- Risk att servicen till kommuninvånare försämrats då kommunen inte säkerställer att insatser håller ihop, i värsta fall kan insatser gå parallellt eller motverka varandra.
- Fortsatt ottydlighet kring ansvar i vissa frågor/uppdrag.

Kommunledningsförvaltningen

Kommunstyrelsen

Dnr:2022:374

- Nulägesbilden blir inaktuell
- Satsningar eller prioriteringar utifrån omvärldsbevakning kommer ske splittrat och på varje förvaltnings enskilda initiativ
- Kommunstyrelsen motverkar det egna beslutet om att arbeta med agenda 2030, där social hållbarhet är en av tre dimensioner, som grundläggande analysverktyg i målstyrningen.
- Avsaknad av politiskt beslut i frågan riskerar att minska förtroendet mellan politik och tjänsteorganisation.

§ 30 Dnr: KS.2022.374

Folkhälsa och social hållbarhet

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att remittera förslaget till samtliga nämnder för yttrande. Av yttrandet ska framgå hur respektive nämnd ser på förslaget att tillsätta en central resurs för samordning och uppföljning av arbetet med social hållbarhet, samt

att yttrandena ska ha inkom till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 17 januari 2023, § 2 att tillsätta en projektresurs för att under 2023 arbeta fram en nulägesbild kopplad till folkhälsa och social hållbarhet, att utifrån nulägesbilden skapa ett strategiskt perspektiv under 2024 samt att ta fram en samordningsmodell för långsiktiga prioriteringar för folkhälsa och social hållbarhet.

Kommunledningsförvaltningen har i december 2023 inkommit med utredningen ”Social hållbarhet och folkhälsa Värnamo kommun 2023 – Vems behov styr?”.

Kommunstyrelsen behandlade ärendet den 19 december 2023, § 413 och beslutade att godkänna utredningen, samt att uppdra till kommunledningsförvaltningen ta fram förslag på fortsatt arbete inom folkhälsa och social hållbarhet samt föreslå omfattning, finansiering och målsättning för eventuell fortsatt projektanställning till kommunstyrelsens sammanträden den 16 januari 2024.

Kommunledningsförvaltningen har inkommit med tjänsteskrivelse och utredning den 21 december 2023.

Kommunstyrelsen beslutade den 16 januari 2024, § 7 att bordlägga ärendet.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att tillsätta en central resurs med omfattning 50% på kommunledningsförvaltningen med målsättning att samordna och följa upp dimensionen social hållbarhet,

att tilldela kommunledningsförvaltningen 450 000 kronor ur potten för folkhälsa och social hållbarhet för att finansiera resursen, samt

att uppdra åt en sådan resurs att sätta samman en strategisk grupp för folkhälsa och social hållbarhet.

Forts.

KS § 30 (forts.)

Yrkanden

Ordföranden yrkar, att kommunstyrelsen beslutar

att remittera förslaget till samtliga nämnder för yttrande. Av yttrandet ska framgå hur respektive nämnd ser på förslaget att tillsätta en central resurs för samordning och uppföljning av arbetet med social hållbarhet, samt

att yttrandena ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 30 april 2024.

Beslut skickas till:
Samtliga nämnder

Kulturförvaltningen

Kulturnämnden

Dnr: KN.2024.12

Kulturstipendium 2024

Ärendebeskrivning

Kulturförvaltningen presenterar en sammanställning av inkomna nomineringar gällande Kulturstipendiat 2024,

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna presentationen, samt

att besluta om vilka som ska tilldelas kulturstipendium vid nästa nämndmöte.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Kulturchef

Sjukfrånvaro- statistik

per januari 2024

Målbild

53

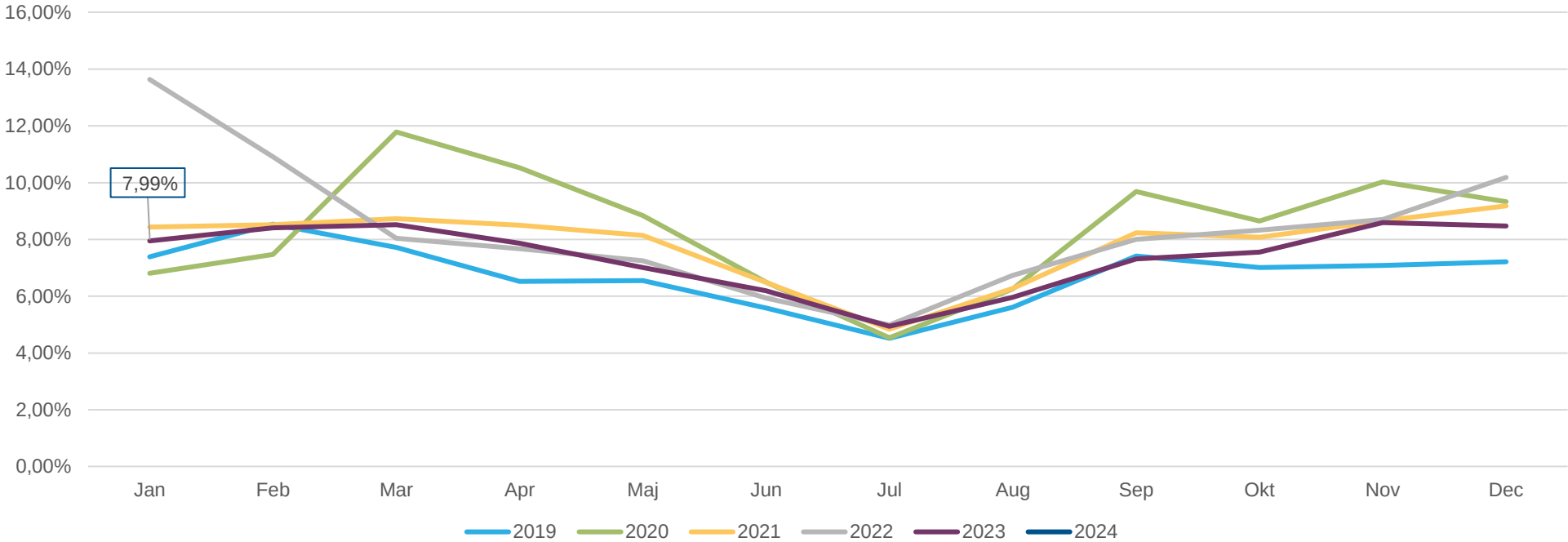
- 2024 ska den totala sjukfrånvaro vara högst 7%
 - Delmål för 2023: 7,75%
(Sjukfrånvaron 2022 var 8,26%)
- 31 december 2024 ska antal medarbetare med sex sjukfrånvarotillfällen vara 300
 - Delmål 2023: 400
(499 st. 31 dec 2022)

Kort sammanfattning

54

- Total sjukfrånvaron i januari 2024 var 7,99 procent vilket är på samma nivå som sjukfrånvaron samma månad i 2023 (7,95 procent). Jämfört med januari 2019 är nivån 0,61 procentenheter högre.
- 428 personer har 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) per januari 2024. Nivån är lägre än samma månad i 2023 (445 personer). Antalet personer med 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) är 128 personer högre än målbilden för 2024.
- I januari 2024 var 50,28% av sjukfrånvarodagarna på nivån 90 dagar eller mer.

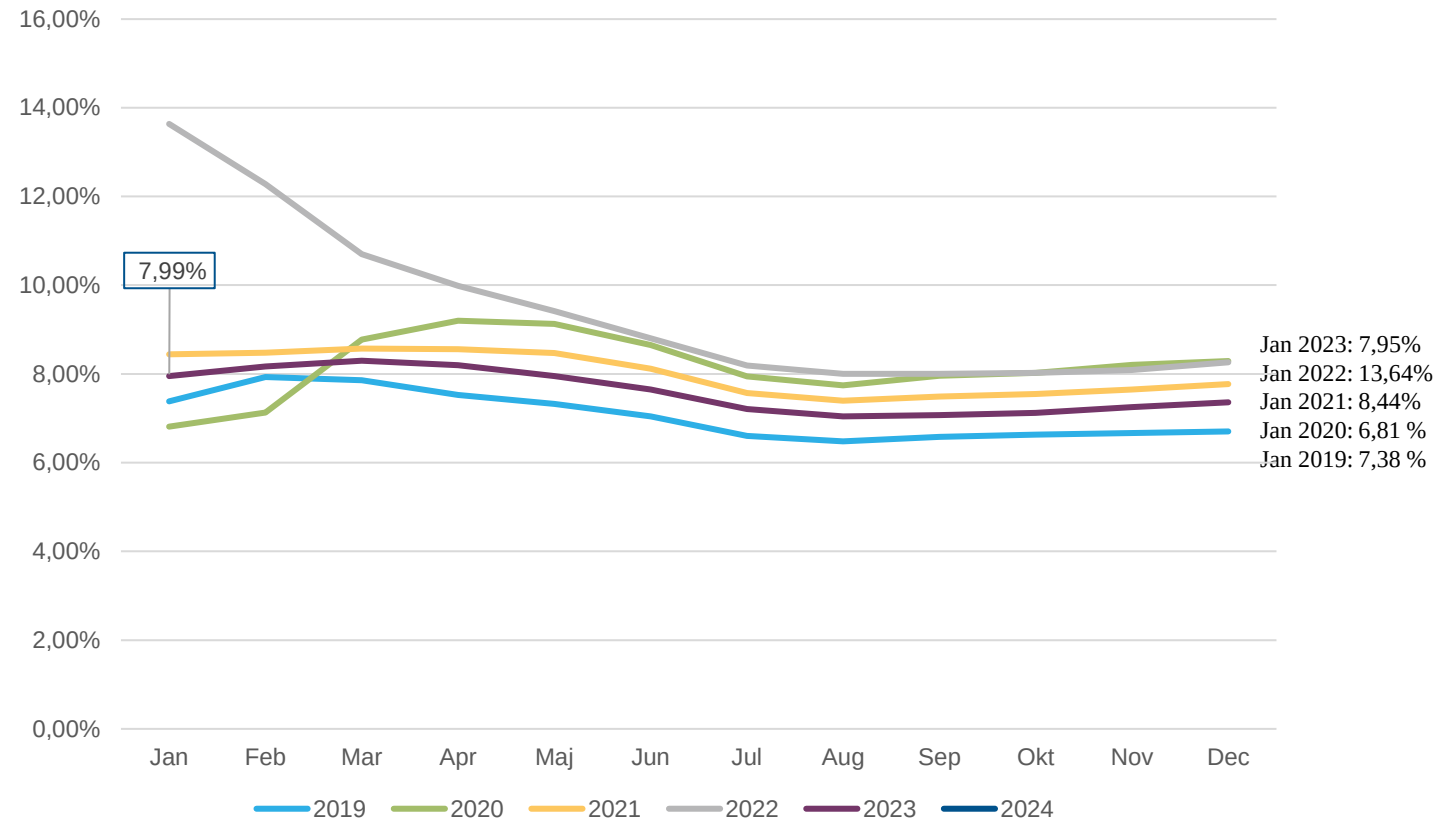
Sjukfrånvaro % innevarande månad

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	7,38%	8,54%	7,72%	6,52%	6,55%	5,58%	4,51%	5,62%	7,41%	7,01%	7,09%	7,21%
2020	6,81%	7,47%	11,79%	10,53%	8,85%	6,50%	4,53%	6,26%	9,68%	8,65%	10,03%	9,33%
2021	8,44%	8,52%	8,73%	8,50%	8,14%	6,49%	4,84%	6,27%	8,23%	8,08%	8,66%	9,18%
2022	13,64%	10,91%	8,04%	7,67%	7,25%	5,94%	4,99%	6,74%	8,01%	8,33%	8,70%	10,18%
2023	7,95%	8,41%	8,52%	7,87%	7,01%	6,19%	4,94%	5,96%	7,31%	7,55%	8,59%	8,47%
2024	7,99%											

Sjukfrånvaro ackumulerat

56

Ack sjukfrånvaro 2023

Alla kommuner	7,5%
Värnamo	7,4%
Mullsjö	7,3%
Aneby	7,3%
Gislaved	7,0%
Jönköping	7,0%
Jönköpings läns kommuner	6,8%
Eksjö	6,8%
Nässjö	6,8%
Sävsjö	6,7%
Tranås	6,7%
Vetlanda	6,5%
Gnosjö	6,4%
Habo	6,3%
Vaggeryd	6,2%

Källa: Kolada N00090

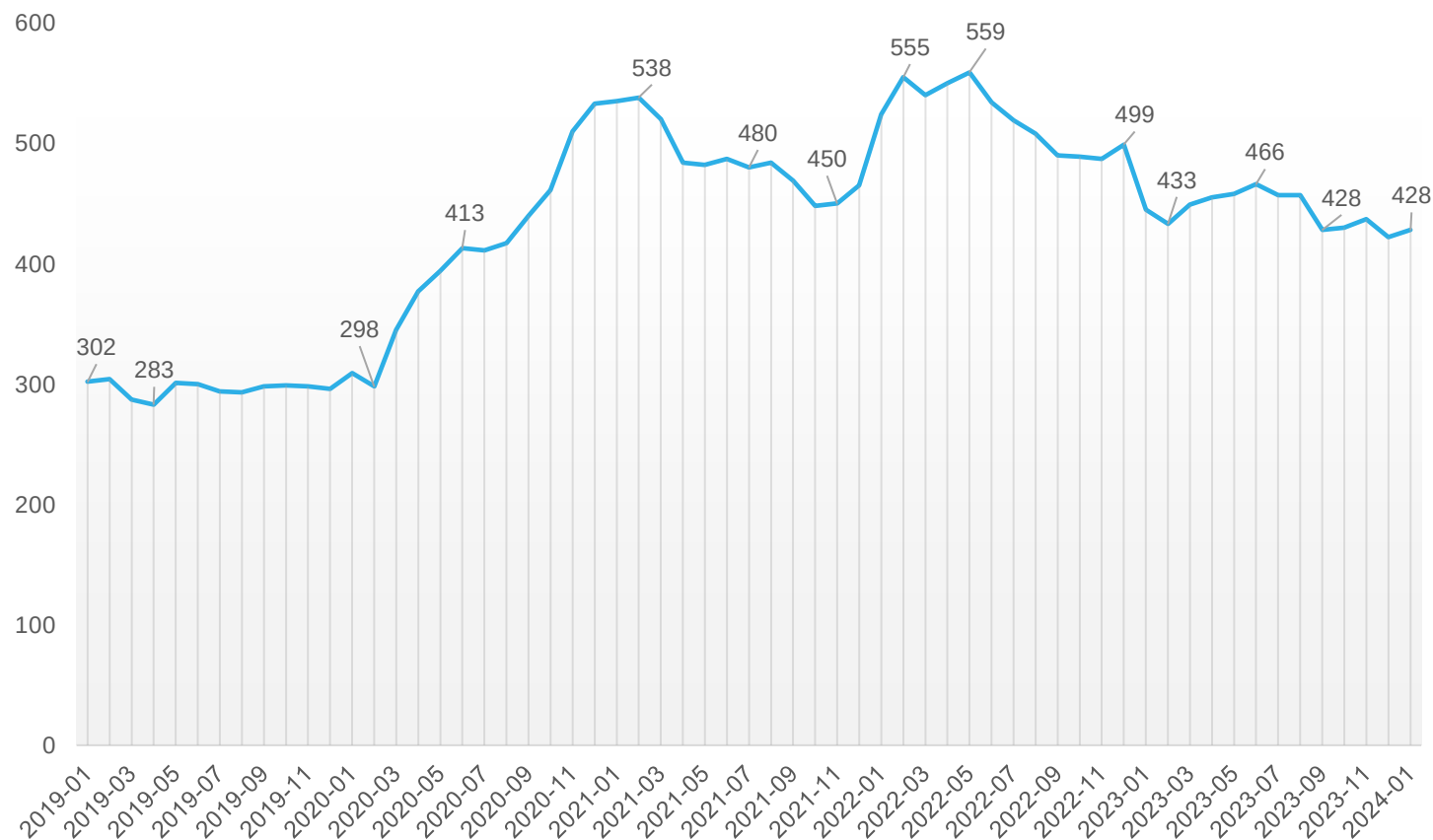
Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat per förvaltning

57

	Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat januari 2024	Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat januari 2023
Barn- och utbildningsförvaltningen	7,32% ↑	5,92%
Kommunledningsförvaltningen	2,92% ↓	3,76%
Kulturförvaltningen	4,35% ↓	5,05%
Medborgarförvaltningen	6,44% ↓	6,68%
Omsorgsförvaltningen	10,93% ↓	11,46%
Samhällsbyggnadsförvaltningen	5,58% ↑	1,68%
Serviceförvaltningen	7,51% ↓	10,35%
Teknik- och fritidsförvaltningen	3,48% ↓	6,97%
Värnamo kommun	7,99% ↑	7,95%

Antal personer 6 eller fler frånvarotillfällen (R12)

58

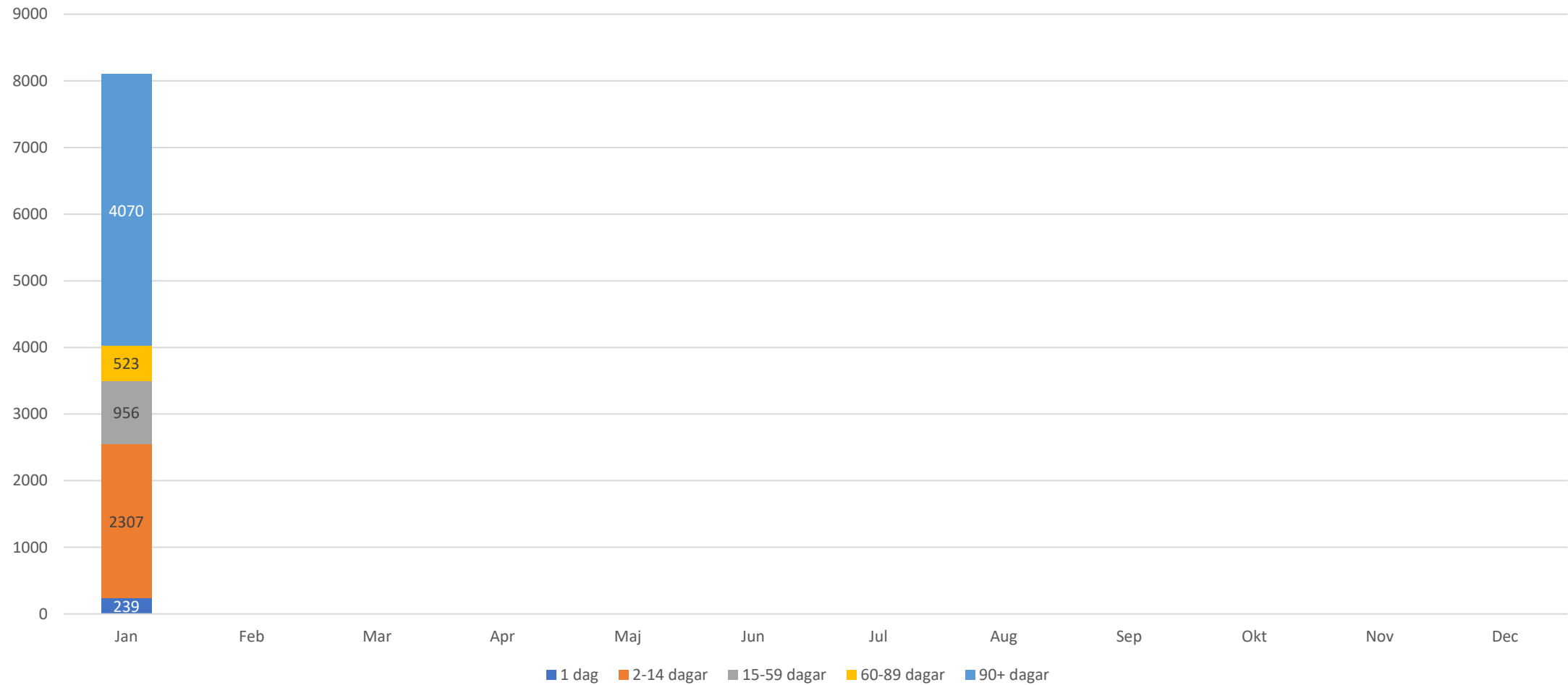

Antal personer 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) i förvaltningarna, innevarande månad

	Jan 2024	Jan 2023
Värnamo Kommun	428	445
Barn- och utbildningsförvaltningen	166	147
Kommunledningsförvaltningen	0	3
Kulturförvaltningen	0	1
Medborgarförvaltningen	12	16
Omsorgsförvaltningen	221	198
Samhällsbyggnadsförvaltningen	3	5
Serviceförvaltningen	18	68
Teknik och fritidsförvaltningen	8	7

Antal sjukfrånvarodagar per intervall (2024)

59

Plats och tid:

Tingshussalen, Tingshuset, Värnamo
Kl. 09.00-11:30

Beslutande:

Filip Wihren Andersson, omsorgsnämnden, ordförande
Håkan Johansson, kommunstyrelsen
Rolf Zimmergren, kulturnämnden
Michael Andersson, servicenämnden
Gottlieb Granberg, teknik och fritidsnämnden
Karl-Mats Bodestad, överförmyndarnämnden
Märit Johansson, PRO Värnamo
Irene Lilja, PRO Värnamo
Anita Adesund, PRO Bredaryd
Bengt Einarsson, SPF Bor/Rydaholm
Gunborg Lindblad, PRO Rydaholm
Anna-Lisa Johansson, SPF Värnamo
Irene Malm, SPF Forsheda ersättare
Inger Gustavsson, RPG
Brita Johansson, SKPF

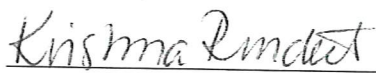
Övriga deltagande:

Dan Lundgren, Tf omsorgschef
Kristina Rindert, sekreterare
Brita Berglund, ersättare SPF Värnamo
Bertil Nilsson, patientnämnden §51
Anna Stålskrantz, patientnämnden §51

Justeringens plats och tid:

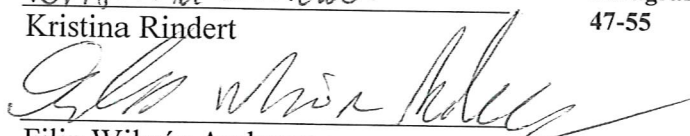
Omsorgsförvaltningen, Värnamo, 2024-

Sekreterare:

Kristina Rindert

Paragrafer:
47-55

Ordförande:

Filip Wihren Andersson

Justerare:

Irene Lilja

KPR § 47

Upprop

Sekreterare Kristina Rindert håller upprop.

KPR § 48

Fastställande av dagordning

Inga tillkommande ärenden.

KPR § 49

Ständig justerare

Irene Lilja.

KPR § 50

Genomgång av föregående protokoll

Ärenden kvar från sammanträdet 22 november 2023:

Inbjudan till föreläsare inom SoL, Dan Lundgren.

En inbjudan till en föreläsning med Anna Fritzheimer, verksamhetschef på socialtjänsten i Gislaveds kommun (tidigare jurist) bifogas protokollet.

Se bilaga 1.

Lokal meddelas senare.

KPR § 51

Tema

Information om patientnämndens uppdrag lämnades av Bertil Nilsson ledamot i patientnämnden och Anna Stålkranz tjänsteperson i patientnämnden.

Informationen de gav bifogas protokollet. Se bilaga 2.

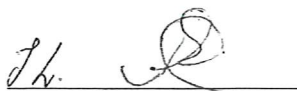
KPR § 52

Ekonomi – budget

Håkan Johansson, kommunstyrelsen, informerade rådet om Värnamo kommuns ekonomi. Årsresultat för 2023 slutade på ca +40,2 mkr vilket anses som ett bra resultat då budgetprognosen var +44.3 mkr.

De stora nämnderna ligger på ca -66 mkr tillsammans och nämnderna arbetar aktivt med att få budget i balans.

Värnamo kommun har stora investeringar att göra och man lånar pengar till detta. Räntorna på lånen ökar och vi behöver ett större överskott för att betala de investeringar som görs.

Justerare

KPR § 53

Information förvaltningschef

Omsorgsförvaltningen har sedan hösten 2023 tagit över Bemanningsenheten och där pågår arbetet med att skapa en enhet som stöttar verksamheten med timvikarier.

Tre verksamhetschefer är sedan en tid anställda på omsorgsförvaltningen och i verksamheten upplevs detta positivt då man får ett bra stöd.

Man ser även över digitala lösningar inom verksamheten.

KPR § 54

Pensionärsorganisationerna önskar samtala om:

-Kommunens krisberedskap?

Håkan Johansson KS informerar

Håkan visar broschyren om "krisen eller kriget kommer" den innehåller information som alla hushåll ska känna till. Broschyren delades ut till samtliga hushåll 2018. Vi som enskilda invånare har ett eget ansvar att förbereda oss att vara förberedda på att klara minst 3 dagar med mat, vatten, el, med mera.

Det kommer en ny upplaga av broschyren hösten 2024, i den säger man att alla bör förbereda sig så att man klarar sig en vecka, tillsammans med närboende.

Kommunen har ansvar för att upprätthålla alla verksamheter. Plan för trygg och säker kommun finns att läsa på kommunens hemsida, dessa ska vara kända i alla verksamheter.

IT attacker- ska finnas back upp och administrativa rutiner.

El försörjning- varje energibolag har rutiner på vad som ska göras vid elavbrott exempelvis om det gäller människors liv och hälsa måste det finnas rutiner vad som ska prioriteras.

*Skyddsrum-*information kan man hitta på MSB, myndigheten för samhällsskydd och beredskap länk bifogas [Skyddsrumskarta \(msb.se\)](https://www.msb.se/skyddsrum)

-Vilka styrdokument arbetar man efter idag inom äldreomsorgen?

Dan Lundgren informerar om att man inom förvaltningen arbetar med lagstyrda dokument och rutiner.

-När LEIF försvann vad ersätter?

Grunduppgiftet är att genomföra en god vård och omsorg och det upprättas en genomförandeplan till varje brukare som ska följas för att uppnå detta. Att man inte använder termen LEIF längre gör ingen skillnad på omsorgen till brukaren.

-Hur styrs hemtjänstpersonalens tid efter biståndsbeslut, minutstyrning?

Tiden som personalen inom hemtjänsten är hos brukaren är tid som beviljats utifrån vilken insats som ska utföras.

Förutsättningarna inom hemtjänsten förändras ofta och scheman måste därmed ändras och fastställas utifrån vilka brukare och insatser som man har.

Personalen har ett planeringsverktyg som heter PLAN där de kan följa ett schema vilka brukare man har vilka insatser som ska göras.

Justerare

-Trygghetsboende, hur ser planerna ut?

Dan Lundgren meddelar att för tillfället är det ett svalt intresse av att bygga trygghetsboenden på grund av dyra byggkostnader. Finnvedsbostäder är inne på bostadsrätts tankar, men avvaktar för att det blir för dyrt.

- Förändringar i fritidsverksamheten på Linneberg?

2020 beslutade omsorgsnämnden att alla särskilt boende ska ha samma förutsättningar och att alla ska kunna ta del av fritidsaktiviteterna och inte endast några få boenden. Den förebyggande enheten ska se över att alla får ta del av aktiviteterna som sker på särskilt boende och de ska finnas ombud på boenden med uppdrag att utföra aktiviteter. Det finns aktivitetsamordnare som ska samordna aktiviteter under året.

Bengt Einarsson, SPF önskar information angående hemtjänstindex på nästa sammanträde den 15 maj.

Pensionärsorganisationerna har en sammanställning från deras samrådsmöte i november 2023 där frågan kring AI inte blivit besvarad, detta läggs till dagordning till nästa sammanträde med pensionärsrådet den 15 maj 2024. Se bilaga 3

KPR § 55

Kort information från nämnderna***Omsorgsnämnden***

Sandra Viktorin börjar som ny förvaltningschef den 1 mars.

Kulturnämnden

Värnamo är utsedd kulturkommun och vi ligger i topp med vår kulturverksamhet.

Konsten i kommunen måste underhållas det kostar mycket pengar och tyvärr har det varit en hel del skadegörelse.

Samhällsbyggnadsnämnden

Ej närvarande

Medborgarnämnden

Placeringar har minskat något men är dyra.

15 barn i familjehem.

Arbetar med att hitta bostäder till bostadslösa.

Sjukfrånvaron minskat något.

Inga konsulter efter månadsskiftet,

Man har ett gott arbetsklimat.

Finns inga vräkt barn.

Överförmyndarnämnden

Ekonomi - litet överskott.

Tillsyn av länsstyrelsen har gjorts och de var nöjda.

J L.

Justerare

GW

Serviceämnden

Inget nytt

Teknik och fritidsämnden

Investeringar för ca 2 miljarder behöver göras.

Snöröjningen har haft problem i vinter.

Man arbetar med frågan "hur göra övergångsställen säkrare"?

Värnamo har utsetts till årets friluftskommun.

Justerare

- Plats och tid:** Kommunfullmäktigesalen, kl. 15.00-17.00
- Beslutande:** Filip Wihren Andersson, omsorgsnämnden, ordförande
Margareta Lindahl, omsorgsnämnden
Fredrik Lingeskog, kommunstyrelsen
Gottlieb Granberg, teknik- och fritidsnämnden
Lennart Ottosson, HRF
Lars-Åke Sandberg, PSO
Mikael Andersson, DHR
Kerstin Berggren, FUB
Maria Grimstål, Autism- och Aspergerförening
Margareta Boode, SRF
- Ersättare:** Britt Karlsson, FUB
Mats Karlsson, SRF
- Övriga deltagande:** Dan Lundgren, omsorgschef
Anna Sjögren, sekreterare
Giovanni Rojas, Länsstyrelsen

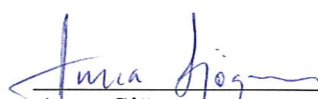
Justeringens plats och tid: Omsorgsförvaltningen, Värnamo, 2024-02-

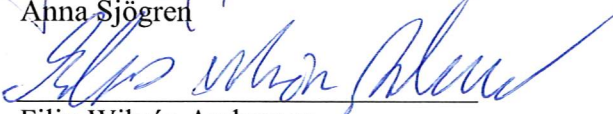
Sekreterare:

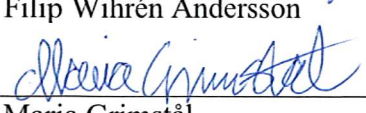
Paragrafer: 1–10

Ordförande:

Justerare:

Anna Sjögren

Filip Wihren Andersson

Maria Grimstål

KTR § 1

Upprop

Sekreteraren håller upprop.

KTR § 2

Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställs.

KTR § 3

Val av justerare

Maria Grimstål väljs till justerare för dagens möte.

KTR § 4

Genomgång av föregående protokoll

Uppföljning § 31 Parkeringssituationen och betalsystem

Vilket betalsystem som ska användas på kommunens parkeringar som idag är myntbelagda, är ute på upphandling. När det gäller P-skiva så finns idag inget beslut om det kommer att införas, men man diskuterar det. Det finns beslut om zonindelning av parkeringar och där kommer nog ett förslag om utökad parkeringsbetalning. Rådet lyfter fram att man önskar bättre uppmärkning av parkeringar.

Gottlieb framhåller även vikten av en besöksparkering till stadshuset på kyrktorget och önskar att rådet är aktiva i detta. Kommunstyrelsen äger denna fråga.

Rådet uttrycker oro över el-mopeder/cyklar/scooter som kör på gångbanor och parkerar överallt. När det gäller denna verksamhet så är den mer uppstyrd nu, man får t.ex. inte parkera varsomhelst utan då utgår böter.

Uppföljning § 31, Taktil utställning

Ingen taktil utställning planeras.

Uppföljning § 31, Skolsituationen: rastvakter, trygghet, skolbuss, hemmasittare mm

Ingen representant från BUN eller MBF så frågan skjuts till nästa möte.

Uppföljning § 31, Sörsjöområdet, skyltning mm

Layout och skyltar är klara och ska skickas till tryckning. Även fundamenten är klara och kommer sättas upp när tjälen gått ur jorden.

Uppföljning § 31, Hörslinga Sjösala

Enligt de uppgifter som Dan fått från Finnvedsbostäder så fungerar slingan. Lennart poängterar att han får signaler att det fortfarande inte fungerar och undrar om det beror på att personalen inte fått utbildning. Eftersom detta

inte är en kommunal angelägenhet så rekommenderas att man ringer själv till Finnvedsbostäder i denna fråga.

KTR § 5

Reglemente Tillgänglighetsrådet

Inför varje ny mandatperiod ska reglementet antas, detta gjordes inte 2023. Reglementet skickades ut med kallelsen och alla uppmanas läsa igenom samt komma med eventuella ändringar i texten för att kunna uppdatera reglementet på nästa möte.

KTR § 6

Tillgänglighetsfrågor

6.1 Förklaring av hur larmsystemet fungerar. Skillnader mot det gamla systemet, kostnader, trygghet.

Dan informerar att man ska pröva Careiums trygghetslarm inom funktionshinderomsorgen, samma som används i hemtjänsten. Man tittar även på Phoniro, larmsystem som används på de särskilda boendena. Från dessa system kan vi göra avrop.

Rådet ställer frågan vad som händer med larmteamet?

Dan svarar att vi behöver bygga en larmorganisation som kan möta alla medborgare i hela Värnamo kommun. Larmteamet opererar bara i Värnamo tätort. Man har även sett brister på helger och röda dagar. Avrop från gällande system och enligt beräkningar en ökad kostnad på ca 140 000 kr/år men en liten kostnad om man jämför med personalkostnader.

I stället för att ringa till larmteamet kommer operatören på Careium att ringa direkt till hemtjänstlagen.

Rådet frågar hur man ska få luft i schemat för att ta larm när man arbetar efter fulla scheman idag? Rådet är rädd att inställelsetiderna blir längre.

Dan kommer att undersöka om det finns några riktlinjer för inställelsetider på larm.

Det kommer att göras en pilot på 4 veckor i april, för att testa och utvärdera hur det kan fungera med hemtagningsteam och att hemtjänstlaget tar larmen. Återkoppling på detta vid nästa möte.

6.2 Hur påverkar 11-timmars dygnsvila. Samrådsgrupp? Daglig verksamhet, planering? Besparingar – hur?

11-timmars dygnsvila

Rådet framhäver att det ställer till mycket bekymmer med de scheman som personalen arbetar efter idag samt att det har varit mycket dålig information vad som påverkas av 11-timmars dygnsvilan.

Dan informerar att vite utgår om vi inte följer dygns- och veckovila. Gäller även vikarier. Har man gått över sin tid ska man även få kompensatorisk vila. Givetvis måste alternativ hittas så brukarna frihet inte hämmas.

Exempel förs fram att brukare inte kan komma hem sent för då får de inte

hjälp med att lägga sig.

Rykten går även att många omsorgspersonal säger upp sig på grund av att man inte vill arbeta så många helger, men enligt Dan stämmer inte detta.

Rykten går även att det finns många vikarier, vilket är oroande.

På frågan om kommunen kunde söka dispens, så gäller bara det en viss tid (4-6 månader) så det är inget alternativ. Vi måste arbeta utifrån de lagkrav som finns.

Samrådsgrupper

Rådet lyfter fram att i kommunen ska det finnas samrådsgrupper. Dan lovar att titta på detta.

Rådet vill även påpeka att fritidsalmanackan saknas oerhört. Dan kan ej svara på vad som kommer ske med fritidsalmanackan.

Daglig verksamhet

Rådet anser att neddragningen inom daglig verksamhet kommer bli en stor påverkan på brukarnas liv. Frågan är dock vad som är daglig verksamhet och vad som är en fritidsaktivitet.

Från 2015 till 2022 har kostnaderna inom daglig verksamhet ökat så Värnamo kommun ligger nu på 7:e plats i Sverige. Man ser även en överkapacitet av personal gentemot brukare. Utifrån detta har nämnden tagit beslut om en neddragning av daglig verksamhet. Inom politiken finns en bred diskussion om daglig verksamhet, vilket troligtvis kommer leda till en förtydligande av avtalet mot både externa och kommunala utförare. Man tittar även på en revidering av resursersättningen.

När det gäller den kommunala dagliga verksamheten så ser man bland annat över fastigheter och antalet grupper.

Rådet vill att man gör en riskbedömning för att vara säkra på att man gör rätt val.

Ordförande poängterar att ersättningsnivåerna är viktiga och det är det som man får utgå ifrån. Han kommer att ta upp denna fråga i nämnden och kommer att återkoppla till nästa sammanträde den 15 maj.

Rådet önskar att man tittar på de verksamheter som fungerar bra.

KTR § 12

Kort information från kommunen

Omsorgsnämnden

Dan informerar:

- Prognosen är på -40,5 miljoner kronor men de senaste siffrorna visar på -40 miljoner. Det är bland annat en positiv avvikelse på administrationen/ledningen med 6 miljoner.
Nu tittar man framför allt på daglig verksamhet, konsultkostnader och ofinansierade tjänster (statsfinansierade som blivit fasta tjänster).
Det har även skett en tydlig minskning av bemannings-sjuksköterskor.
- Rådet frågar om det finns några riktlinjer gällande utredningstiden, vilket Dan kommer kolla upp. Dan informerar även att Myndighet är

mycket pressat nu.

Kommunstyrelsen

Fredrik informerar att 2023 präglades av att få budget i balans. Man når ej målet på 2,5% vinst men man går med vinst. 2024 ser mycket tufft ut på grund av inflationsläget och räntorna. Det väntas dock bli en ljusning 2025. Fredrik konstaterar att det är ett allvarligt läge i kommunen, men på grund av starka år bakåt så ser det ändå bra ut. Fredrik lyfter även fram det faktum att Värnamo kommun blivit årets frilufts- och kulturkommun.

Barn- och utbildningsnämnden

Ingen representant.

Kulturnämnden

Ingen representant.

Samhällsbyggnadsnämnden

Ingen representant.

Servicenämnden

Ingen representant.

Teknik- och fritidsnämnden

Gottlieb var tvungen att avvika efter det att han svarat på uppföljningsfrågorna.

Medborgarnämnden

Ingen representant.

KTR § 8

Representant till trafik- och tillgänglighetsrådet

Magnus Larsson har anmält sitt intresse och kommer bli rådets representant och kommer anmälas in till Erik Andersson på Länstrafiken som efterfrågat en representant.

KTR § 9

Övriga frågor*9.1 Förfrågan om vi kan ändra mötestiden den 15 maj till 14-16 för att Funktionsrätt har årsmöte kl.18 i Jönköping*

Rådet ställer sig positiv till att ändra mötestiden och beslut togs att ändra alla mötestider under 2024 till kl.14.00-16.00.

På frågan om vi kunde ändra dag, så kommer ingen ändring att ske under detta år.

9.2 Fråga från Linus Enochson, Teknik- och fritidsförvaltningen – som önskar någon att bolla frågor med kring tillgänglighet

Mikael Andersson anmäler sitt intresse. Ordförande kontaktar Linus.

9.3 Skapa ett tillgänglighetspris /förslag från Fredrik

Rådet är positivt till detta och kommer tittar på någon form av tillgänglighetspris.

9.4 Kaffestuga i Apladalen

Nuvarande hyresgäster har sagt upp avtalet och nu arbetar man för att hitta en ny lösning. Man arbetar på många olika fronter. Fredrik tar med sig frågan till Gottlieb.

KTR § 10

Ordförande avslutat dagens råd och hälsar Giovanni välkommen med sin presentation gällande *Uppföljning och kartläggning av kommunernas och Regionens funktionshinderspolitiska stödbehov och nulägesrapport 2023*.

§ 80 Dnr: KS.2024.131

Biblioteksplan för Värnamo kommun

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta Biblioteksplan för Värnamo kommun 2024 – 2026 samt

att Plan för bibliotek antagen av kommunfullmäktige den 27 augusti 2020, § 122 därmed upphör att gälla.

Ärendebeskrivning

Enligt Bibliotekslagen (2013:801 17§) ska kommunen upprätta en biblioteksplan. Biblioteksplanen är ett strategiskt dokument som beskriver kommunens biblioteksverksamhet och inriktning.

Biblioteksplanen omfattar det dagliga biblioteksarbetet och utvecklingen framåt och gäller för hela kommunen.

Förslaget på Biblioteksplan för Värnamo kommun 2024 - 2026 har sänts på remiss till berörda verksamheter.

Kulturnämnden har behandlat ärendet den 31 januari 2024, § 3 och då beslutat

att godkänna Biblioteksplan för Värnamo kommun 2024 – 2026 samt

att överlämna Biblioteksplan för Värnamo kommun 2024 – 2026 till kommunfullmäktige för beslut.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta Biblioteksplan för Värnamo kommun 2024–2026, samt

att Plan för bibliotek antagen av kommunfullmäktige den 27 augusti 2020, § 122 därmed upphör att gälla.

Beslut skickas till:
Kommunfullmäktige
Kulturnämnden

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

Årsredovisning 2023

Omslagsbilder:

Boken *Junakøpung - Medeltidsstaden Jönköping och arkeologin*.

Länsmuseets egenproducerade utställning *Kanon – Välsignelse eller förbannelse?*
som fick stort medialt genomslag.

Stiftelsen Jönköpings läns museum

Organisationsnummer 826000–9322

Förvaltningsberättelse 2023

Allmänt om verksamheten

Stiftelsen Jönköpings läns museum bedriver museiverksamhet genom att förvalta och vårda de samlingar som ägs av stiftelsen och håller dem tillgängliga för allmänheten samt bedriver annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet. Stiftelsen är skattepliktig avseende näringsverksamhet inom arkeologi, byggnadsvård, konservering samt butiks försäljning.

Ändamålet med stiftelsens verksamhet

Stiftelsen bildades den 22 juni 1977 av Jönköpings läns landsting, Jönköpings kommun samt Jönköpings läns hembygdsförbund. Stiftelsen ska såsom ansvarig för läns museiverksamheten enligt skrivningen i stiftelsestadgarna,

”...huvudsakligen i Jönköpings län bedriva och främja kulturminnesvård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig kulturell verksamhet.”

(Ur stiftelsestadgarna § 1)

Styrelse 2023

Stiftelsens styrelse bestod av

Ledamöter:

Region Jönköpings län, Anders Gustafsson, ordförande, Marie Hultin, Adam Starck till och med augusti, Carina Stende från och med september och suppleanter Aneth Amundsson samt Raymond Pettersson.

Jönköpings kommun, Inger Gustafsson, 1:e vice ordförande, Birger Martinsson, Lollo Olesen och suppleanterna Stefan Bomberg samt John Hultberg.

Jönköpings läns hembygdsförbund, Irene Oskarsson, 2:e vice ordförande, Kjell Gunnarsson, Carl Johan Stillström och suppleanter Anders Berglund samt Margareta Fridén.

Länsstyrelsen, Mattias Sörensen, suppleant Anna Kristensson.

Länsmuseets personal, Vera Zherdev, suppleant Patricia Monroy.

Länsmuseichefen Johan Gärskog är självskriven ledamot med ställföreträdande museichef Mikael Nordström som suppleant.

Adjungerad:

Jönköpings läns konstförening, Dan Nilsson, suppleant Karin Arfalk Löwenborg.

Beredningsutskottet bestod av: ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande.

Hur har stiftelsens ändamål främjats under året

I samverkan med Stadsarkivet och Arkiv Jönköpings län har en bidragsansökan om totalt 1 550 000 kronor beviljats av Regionen Jönköpings län i syfte att etablera en länsövergripande digital kulturarvportal för att bland annat tillgängliggöra omfattande arkivmaterial. Arbetet kommer påbörjas under 2024.

I avvaktan på ombyggnation och iordningställande av den industrifastighet som Jönköpings kommun förvärvat (Hyltena 1:60), har läns museet flyttat och sanerat vissa takmålningar och andra föremål för att på så sätt begränsa en del av de skador som nuvarande magasinutrymmen gett upphov till.

Inför den kommande flytten av föremål från museets externa magasin har gallringsfrågan diskuterats och problematiserats, bland annat genom en konferens med både nationellt och internationellt deltagande.

På initiativ av läns museet har nätverket LÖK (länsövergripande kulturmiljösamverkan) bildats. I nätverket ingår förutom läns museet även Länsstyrelsen, Region Jönköpings län och Smålands Turism AB. Nätverket har under året bland annat gett stöd till utveckling av Åsens by och Hylténs industrimuseum.

Digitisering/digitalisering inom samlingar och arkiv har under året belysts som en grund för att, i enlighet med beslutade mål, arbeta fram en digitaliseringsstrategi för museets samlingar.

En översyn av museets öppettider har påbörjats i syfte att anpassa öppettiderna efter registrerad och upplevd besöksfrekvens och önskemål. Utgångspunkten är att förlänga öppettiderna på helger och att förkorta öppettiderna på kvällar. Eventuella ändringar måste belysas utifrån flera perspektiv till exempel ekonomi och arbetsmiljö. Översynen kommer pågå en bit in på nästa år innan förslag till beslut tas fram.

Inom forskning och kunskapsuppbyggnad har projekten ”Jönköpings stads tänkeböcker 1571 - 1619” liksom ”Stadens kolonister” gått in i respektive slutfas. Tanken är att också producera en utställning kring det senare projektet för att på så sätt förmedla forskningsresultat i publik form.

Under året har läns museet producerat ett stort antal publika program, öppna visningar, livesändningar och utställningar där vissa även uppmärksammats nationellt. Sammantaget har allt detta bidragit till att drygt 142 000 besökare förhoppningsvis berikats med nya perspektiv och insikter, ny kunskap och ett rikare liv.

Läns museets arbete inom kulturmiljöområdet är omfattande och bland årets mer intressanta projekt kan nämnas slutförandet av ett flerårigt syntesprojekt kring det medeltida Jönköping. Resultat från mer än 50 års uppdragsarkeologi har sammanställts i en 600-sidig rikligt illustrerad bok. Dessutom undersöktes, efter vunnit anbud, ett järnåldersgravfält intill Hedenstorps industriområde väster om Jönköping.

Uppföljning av verksamhetsplattform 2023 - 2026 visar att de allra flesta aktiviteter som påbörjats har genomförts enligt plan för att nå de långsiktiga målen. En revidering av verksamhetsplattformen har gjorts bland annat genom borttagande av de mål och insatser som uppnåtts samt tillägg av ett antal mål, till exempel *”En digitaliseringsstrategi för museets samlingar och kulturarv i länet är framtagen”* och *”Museet är en aktör och arena för upplevelser, bildning, samtal och diskussioner i aktuella samhällsfrågor där åsikter och värderingar möts”*.

Effekttabell

Nedan är ett urval av mål och uppföljning av dessa i enlighet med Verksamhetsplan 2023.

Effektmål	Utfall	Kommentar
Under 2023 genomförs en fortsatt satsning på att utveckla museets kommunikativa insatser i museets kanaler för att tydliggöra museets länsnärvaro.	Besök webbplats: 2023: 205 510* 2022: 274 244 2021: 271 894 2020: 254 387 2019: 174 178	De kommunikativa och digitala insatserna har gett ett påtagligt resultat. Den kvantitativa ökningen säkerställer dock inte att medborgarnas förståelse för museets verksamhet, länets historia och övrig kunskapsinhämtning per automatik har ökat, men ökningen kan ses som en indikator på att det sannolikt kan vara så.
Under 2023 använder museet kommunikation som ett värdeskapandeverktyg för att öka medborgarens förståelse och engagemang för museet som en viktig och angelägen kulturinstitution.	*Från 1 maj 2023 används Google-Analytics 4 för mätning, vilket påverkar resultatet. Facebook, antal följare: 2023: 5 261 2022: 5018 2021: 4921 2020: 4747 2019: 4388 Instagram, antal följare: 2023: 4 136 2022: 3680 2021: 3313 2020: 2922 2019: 2400 Nyhetsbrev, antal prenumeranter: 2023: 1384 2022: 1265 2021: 1080 2020: 951 2019: 788 Antal visningar totalt YouTube: 2023: 115 963 2022: 109 000 2021: 125 665 2020: 215 949 2019: 10 612	
Under 2023 har samarbetet än mer etablerats mellan museet och näringslivet vilket gjort att fler unga i länet getts möjlighet att ta del av museets pedagogiska program och utställningar.	Drygt 1 500 barn och unga från 10 av länets kommuner har genom gratis bussresor tagit del av Länsmuseum pedagogiska program och visningar. Satsningen har finansierats genom partnersamarbete med HAAGS Aneby AB, Länsförsäkringar och Simonsson-gruppen. Tillsammans med kommunens näringslivsavdelning har en näringslivs-lunch med panelsamtal ägt rum och en liknande arrangemang planeras i början av 2024 med målet att få fler företag att ansluta sig till partnersamarbete.	
Under 2023 har länsmuseum tagit fram ett lokalprogram inför ombyggnation och iordningställande av Hyltena 1:60 som grund för den fortsatta processen.	Ett gediget lokalprogram har tagits fram och Tekniska kontoret har anlitat en arkitekt som med utgångspunkt från detta program tagit fram skisser och ritningar. Utifrån detta arbete har en extern konsult fått i uppdrag att ta fram en kostnadskalkyl.	I slutet av året presenterade Tekniska kontoret den kostnadskalkyl som tagits fram. Tyvärr visade det sig att denna inte tagits fram med utgångspunkt från lokalprogrammet och att den innehåller betydande brister i övrigt. Museichefen har uppmärksammat detta för kommun- och regiondirektörerna.

Flerårsöversikt

Nedan visas utvecklingen under de tre senaste åren.

	2023	2022	2021
Rörelsens intäkter (tkr)	60 366	54 917	53 223
Årets resultat (tkr)	3 311	4 950	4 765
Soliditet	66,9	67,8	56,1

Stiftelsens förändring i eget kapital

Stiftelsekapital	2023	2022
Ingående stiftelsekapital	26 891 469	21 941 434
Årets resultat	3 310 841	4 950 034
Utgående stiftelsekapital	30 202 310	26 891 469

Viktiga förhållanden och väsentliga händelser

Den omfattande processen med att ta fram en museiövergripande dokumenthanteringsplan har under året slutförts och arbetet med att ta fram styrdokument som utgör stiftelsens arkivredovisning har påbörjats. I detta ingår klassificeringsstruktur med processbeskrivningar, arkivbeskrivning och arkivförteckning. Att upprätta en fullständig arkivförteckning för ämbetsarkivet kommer kräva löpande arbete en lång tid framöver.

Feriepraktiken, som är en konstnärlig praktik i syfte att ge unga möjlighet att få prova på musealt arbete, tog under 2023 emot 8 praktikanter vilken avslutades med utställningen FORMSTARK.

Vandringsutställningen ”I skuggan av ett äppelträd” har under året bland annat visats i Habo kommun och på Vänermuseet i Lidköping.

Länsmuseets kompetens inom kulturmiljöområdet är fortsatt mycket efterfrågad både inom och utanför länet, där ett utmärkt exempel är kulturhistoriska bebyggelseinventeringar i Eksjö och Vetlanda, liksom ett projekt kring släcksystem med utvärdering av fem träkyrkor i Skara stift.

En kompetensanalys har genomförts och den långsiktiga kompetensförsörjningsplanen har reviderats för att möta framtidens kompetensutmaningar.

Ledningsgruppen liksom styrelsen har under året fokuserat på internt utvecklingsarbete vilket bland annat resulterat i ”Riktlinjer för effektivt, framgångsrikt och tillitsbaserat ledningsgruppsarbete” liksom ”Riktlinjer för effektivt, framgångsrikt och tillitsbaserat styrelsearbete”.

Under 2022 togs riktlinjer för lönebildning och nya lönekriterier fram i syfte att tydliggöra vad arbetsgivaren värderar i prestation och resultat samt för att skapa bättre förutsättningar för att sätta och följa upp individuella mål och resultatbedömningar. En utvärdering av detta arbete har under

året genomförts för att bedöma om verksamheten uppnått önskat resultat samt behov av eventuella förbättringsåtgärder. Utvärderingen gjordes dels av ledningsgruppen, dels av en referensgrupp. I stort upplevs processen ha fungerat bra liksom de nya lönekriterierna, men ett antal förbättrings- och justeringsförslag har identifierats och kommer åtgärdas.

Framtida utveckling och väsentliga osäkerhetsfaktorer

I § 9 i museilagen står följande ”Ett museum ska aktivt förvalta sina samlingar för att nå verksamhetens mål.” För att Jönköpings läns museum ska kunna leva upp till intentionerna i museilagen måste personalresurser på sikt tillsättas då nuvarande resurser inte är tillräckliga för det löpande arbetet med samlingarna. Från och med 2024 kommer glädjande nog en nödvändig förstärkning ske genom tillsättandet av en samlingskonservator.

Jönköpings kommun har genom anlitad arkitekt tagit fram skisser och ritningar inför ombyggnation och iordningställande av fastigheten Hyltena 1:60 till museimagasin. I slutet av året presenterade Tekniska kontoret en kostnadskalkyl för projektet. Det visade sig att denna inte tagits fram med utgångspunkt från det lokalprogram som läns museet arbetat fram. Museichefen har uppmärksammat detta för kommun- och regiondirektörerna samt kallat till möte i början av 2024. Det råder stor osäkerhet kring finansiering av detta projekt då Jönköpings kommun än så länge inte tagit höjd för de kostnader detta faktiskt innebär. Det råder stor diskrepans mellan kommunens redovisade ambitionsnivå och de lokalmässiga och tekniska krav som ställs för en långsiktigt hållbar samlingsförvaltning.

Frågan rörande ändamålsenliga magasinlokaler är mer aktuell än någonsin då omfattande mikrobiell tillväxt för ett par år sedan påvisades i ett av museets externa magasin. Det är dock inte bara föremålen i detta magasin som snarast måste få en långsiktig samlingsförvaltningslösning, utan också övriga samlingar som idag förvaltas i Lettströmska fastigheten.

Den publika verksamheten är omfattande och för att kunna nå uppsatta mål kommer en programproducenttjänst tillsättas under 2024.

RESULTATRÄKNING

79

Rörelsens intäkter	Not	2023	2022
Bidrag	4	41 808 434	37 785 792
Nettoomsättning	5	17 172 878	15 113 735
Övriga rörelseintäkter	6	1 384 886	2 017 422
Summa intäkter		60 366 198	54 916 949
Rörelsens kostnader			
Handelsvaror		620 432	473 537
Personalkostnader	7	29 345 927	27 792 171
Övriga externa kostnader	8,9	27 657 816	21 791 626
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	10	499 726	999 992
Summa kostnader		58 123 901	51 057 326
Rörelseresultat		2 242 297	3 859 623
Finansiella intäkter och kostnader			
Realisationsvinster på aktier/fonder		296 214	1 208 386
Realisationsförluster på aktier/fonder	-	40 124	- 246 000
Ränteintäkter		812 454	128 025
Summa finansiella intäkter och kostnader		1 068 544	1 090 411
Skatt på årets resultat	1	-	-
Årets resultat		3 310 841	4 950 034

BALANSRÄKNING

80

TILLGÅNGAR	Not	2023-12-31	2022-12-31
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>	10		
Samlingar		1 000	1 000
Stadsparken		1 000	1 000
Inventarier		1 066 354	1 358 898
		<u>1 068 354</u>	<u>1 360 898</u>
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Långfristiga värdepappersinnehav	11	18 658 218	18 600 525
		<u>18 658 218</u>	<u>18 600 525</u>
Summa anläggningstillgångar		19 726 572	19 961 423
Omsättningstillgångar			
Varulager mm			
Handelsvaror		488 780	521 092
		<u>488 780</u>	<u>521 092</u>
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		2 888 328	1 765 191
Skattefordringar		231 111	124 701
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 551 351	1 421 856
		<u>4 670 790</u>	<u>3 311 748</u>
Kassa och bank		20 252 594	15 890 048
Summa omsättningstillgångar		25 412 165	19 722 887
Summa tillgångar		45 138 737	39 684 310
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Stiftelsekapital		30 202 310	26 891 468
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		461 645	102 578
Skatteskulder		-	-
Övriga kortfristiga skulder		1 105 402	990 222
Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	12	3 816 518	2 430 714
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	13	9 552 862	9 269 328
		<u>14 936 426</u>	<u>12 792 842</u>
Summa kortfristiga skulder		14 936 426	12 792 842
Summa eget kapital och skulder		45 138 737	39 684 310

Tilläggsupplysningar**Redovisnings- och värderingsprinciper och bokslutskommentarer**

Årsredovisningen upprättas enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Års- och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

IntäkterVaror

Försäljning av varor redovisas när väsentliga risker och fördelar övergår från säljare till köpare.

Stiftelsens försäljning av varor i egen butik intäktsredovisas i sin helhet vid försäljningstillfället i enlighet med försäljningsvillkoren.

Tjänsteuppdrag

Stiftelsen bedriver endast försäljning av tjänster baserat på redovisning enligt löpande räkning och då redovisas inkomsten som är hänförlig till ett utfört tjänsteuppdrag som intäkt i takt med att arbete utförs och material levereras eller förbrukas.

Gåvor och bidrag

En transaktion i vilken stiftelsen tar emot en tillgång eller en tjänst som har ett värde utan att ge tillbaka motsvarande värde i utbyte är det en gåva eller ett erhållet bidrag. Om tillgången eller tjänsten erhålls därför att stiftelsen uppfyllt eller kommer att uppfylla vissa villkor och om organisationen har en skyldighet att återbetala till motparten om villkoren inte uppfylls, är det ett erhållet bidrag.

Är det inget bidrag är det en gåva.

Gåvor

Gåvor redovisas enligt huvudregeln som intäkt när de erhålls. En gåva som intäktsförts redovisas antingen som en tillgång eller en kostnad beroende på om gåvan förbrukas direkt eller inte. Gåvor som stiftelsen avser att stadigvarande bruka i verksamheten redovisas som anläggningstillgångar. Övriga gåvor, som inte förbrukats, redovisas som omsättningstillgångar.

Gåvor som skall läggas till stiftelsens samlingar och inte får förbrukas för stiftelsens ändamål eller avyttras redovisas direkt mot eget kapital när de erhålls. Dessa gåvor värderas enligt huvudregeln till verkligt värde. För gåvor av enklare karaktär och där ett verkligt värde inte kan fastställas med mindre än att oproportionerliga resurser från museets sida skulle krävas för möjliggörandet av värderingen sker en värdering till 0 kr.

Bidrag

Bidrag redovisas som intäkt när villkoren för att erhålla bidraget har uppfyllts. Erhållna bidrag redovisas som skuld till dess villkoren för att erhålla bidraget uppfylls.

Offentliga bidrag redovisas som bidrag.

Stiftelsens inskränkta skattskyldighet regleras i 7 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

Stiftelsen bedriver näringsverksamhet avseende dels konsultverksamhet kopplad till arkeologi, byggnadsvård och konservering och dels butiksförsäljning i museet. Huvudregeln är att näringsverksamheten är skattepliktig. Näringsverksamhet kan undantas från skatteplikt om den har naturlig anknytning till det allmännyttiga ändamålet eller är hävdvunnen finansieringskälla. Även normalt sett skattepliktig näringsverksamhet kan i vissa fall undantas från beskattning om huvudsaklighetsprincipen är tillämplig. För stiftelsen Jönköpings läns museum har den ovan nämnda näringsverksamheten bedömts vara skattepliktig.

I stiftelsens skattekostnad ingår, den skattepliktiga verksamhetens, skatt som avser årets skattepliktiga resultat och del av tidigare års inkomstskatt som ännu inte har redovisats. För näringsverksamheten som bedrivs inom stiftelsen så finns det för inkomståret 2023 inget beskattningsbart resultat. Istället uppvisar näringsverksamheten ett ackumulerat skattemässigt underskott om totalt 10 547 tkr. Någon uppskjuten skattefordran har inte redovisats avseende detta ackumulerade skattemässiga underskott då stiftelsen inte ser att detta underskott skall kunna nyttjas inom överskådlig tid.

Stiftelsen är befriad från inkomstskatt i sin ideella verksamhet.

Varulager

Handelsvaror värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar.

I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången. När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras. Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet om de beräknas ge företaget framtida ekonomiska fördelar, till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten. Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader. Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggningstillgång redovisas som Övrig rörelseintäkt respektive Övrig rörelsekostnad.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod.

När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde. Linjär avskrivningsmetod används för övriga typer av materiella tillgångar. Följande avskrivningstider tillämpas:

Datorer 33 %

Inventarier 10-20 %

Immateriella tillgångar

Stiftelsen redovisar internt upparbetade immateriella anläggningstillgångar i enlighet med den så kallade kostnadsföringsmodellen. Enligt denna modell ska alla utgifter som avser framtagandet av en internt upparbetad immateriell anläggningstillgång redovisas som kostnad när de uppkommer.

Detta är fallet även vad gäller externa utgifter.

För Jönköpings Läns Museum utgörs dessa internt upparbetade immateriella anläggningstillgångar primärt av de utställningar som museet uppför. Utställningarna består till del även av utgifter för materiella anläggningstillgångar och prövning sker av hur stort detta inslag är inför varje färdigställande av en utställning. I de fall där den övervägande delen av utgifterna är att anse vara av immateriell karaktär så bedöms hela utgiften för utställningen att vara av immateriell karaktär varpå kostnadsföringsmodellen tillämpas på hela utgiften för utställningen.

Ersättning till anställda

Löpande ersättningar till anställda i form av löner, sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Eftersom alla pensionsförpliktelser klassificerats som avgiftsbestämda redovisas en kostnad det år pensionen tjänas in.

Leasing

Stiftelsens samtliga leasingavtal redovisas som operationella, d v s leasingavgiften (inklusive första förhöjd hyra) redovisas linjärt över leasingperioden. Storleken på de framtida leasingavgifterna redovisas i noten till nominellt belopp.

Finansiella tillgångar

Vid anskaffningstidpunkten värderas finansiella tillgångar till anskaffningsvärde med tillägg för direkta transaktionsutgifter.

Efter det första redovisningstillfället värderas långfristiga placeringar enligt lägsta värdets princip, dvs till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Kundfordringar värderas individuellt till det belopp som beräknas inflyta.

Alla tillgångar som innehåses för riskspridning anses ingå i en värdepappersportfölj och betraktas därmed som en post vid värdering enligt lägsta värdets princip respektive vid nedskrivningsprövning.

Not 2

Uppskattningar och bedömningar

Vid upprättandet av årsredovisningen krävs att kvalificerade uppskattningar och bedömningar görs för redovisningsändamål. Dessa kan påverka såväl resultaträkning och balansräkning som tilläggsinformation som lämnas i de finansiella rapporterna. Dessutom görs bedömningar vid tillämpningen av aktuella redovisningsprinciper. Uppskattningar och bedömningar spelar en viktig roll bland annat vid värderingen av:

Värdering av kundfordringar

Värdering av osäkra kundfordringar inom uppdragsverksamheten sker individuellt baserat på bedömd betalningsförmåga. Kundfordringarna består av en relativt stor mängd kunder, dvs. det finns därmed oftast ingen enskild stor fordran vilket ger en god riskspridning.

Bedömd nyttjandeperiod för materiella anläggningstillgångar

De antaganden som gjorts avseende ekonomisk livslängd per anläggningstyp sker med utgångspunkt från den erfarenhet museets ledning har av liknande tillgångar och den tänkta användningen i verksamheten.

Jönköpings läns museums samlingar omfattar föremål, arkivalier, målningar, bilder, fotografier, böcker och kulturmiljöer. Museisamlingen förvaltas för allmänhetens räkning. Länsmuseumens nuvarande tolkning av redovisningsregelverket vilar på en historisk praxis som sedan lång tid tillbaka säger att registrerade museiobjekt aldrig kan avyttras. Jönköpings läns museum ser därför inte sin samling som en realiserbar tillgång vilket innebär att den därför inte redovisas i balansräkningen. Det totala försäkringsvärdet avseende museets samlingar uppgår till 55 mkr.

Bedömning av behov avsättningar

I Läns museets uppdrag ingår att framställa rapporter i olika pågående och avslutade projekt inom arkeologi, konservering och byggnadsvård. Återstående kostnader för färdigställande av rapporter finns reserverade i Läns museets bokslut. Läns museets ledning gör kontinuerliga bedömningar av att erforderliga avsättningar finns och har ett stort fokus på att säkerställa att rätt prioritering sker i det pågående arbetet med rapportskrivning.

Förekomsten av eventualförpliktelser

Läns museet är avtalspart i ett flertal avtal av varierande karaktär. Avtalens komplexitet kan vara av varierande karaktär och Läns museet är då, av naturliga skäl, exponerad för större risker som negativt kan påverka verksamheten. Museets ledning utför löpande uppskattningar och bedömningar avseende ingångna avtal för att bedöma Läns museets riskexponering.

Not 3

Erhållna gåvor

Stiftelsen har under året erhållit gåvor enligt nedan.

Givare:	Typ av föremål:
Conny Persson	Akvarell av Calle Örnemark
Carl Johan Erikson	Sviten "Mina ledare", 8 fotografier
Håkan Brekell	Tre akvareller av Karl Fogelberg
Klas Broström	Klass II Krönleins Pilsner Jönköping, 3 st flaskor
Britt-Inger Jönsson	Sjuksköterskeuniformer från Jönköpings läns landstings sjuksköterskeskola 1959
Stig Andersson	Samling av lösfynd från stenålder, fastighet Skinnersdal, Jönköping
Eva Lillienberg Olsson	Hängselkjol använd i samband med realexamen i Värnamo 1968
Sylvia Isaksson	Sadelmakeriverktyg efter sadel- och bilsadelmakare Sven Hasselqvist, Jönköping
Margareta Boij	Föremål efter skomodellör Rudolf Nilsson, Jönköping.
Berit Gustafsson	Föremål från uppväxten i Gnosjö: bokstavsbok, konfirmationskort, konfirmationsbevis och konfirmationsfoto
Helene Berggren	Skaftålsyxa från stenålder, troligen från Bodaforstrakten.
Huskvarna hembygdsförening	Brädor, 2 st, från förpackningslådor. Kompletterande föremål från arkeologiska undersökningar av Rumlaborg, Huskvarna, 1932–1942, överlämnade av Huskvarna hembygdsförening. Tidigare gåva 2021 registrerad med huvudnummer: JM.56745.
Hans Hofer, 2020	Lansspets från järnålder påträffad vid grävning i centrala Vaggeryd

Munksjö museum, 2010	Föremål och produkter från Munksjö pappersbruk till
Jesper Kallhed, 2008	Lansspets från järnålder påträffad i ett kabelschakt på
Gunhild Sandström, 1996	Väggur i form av katt
Ove Rundqvist, odaterat	Barnvagn från sekelskiftet
Jan Graab, odaterat	Herbarier, 3 st: 1907–1909, 1911-1916, 1940-1942
Marie-Louise Adolfsson, odaterat	Polletter från Jönköpings spårvägar
Göta Hovrätt	Fotoalbum
Bo Lostad	Gruppfoto
Lillemor Vigtström	Björn Axlunds fotoarkiv samt samling om Axel Bengtsson
Lars Pettersson	Digitiserade foton
Matts Nilsson	Svartvita foton
Kristallen i Bruzaholm	Originalskisser hus
Lars Börjesson	Digitala filmer
Historiska Sällskapet Gamla Wernamo	Tre digitala filmer

Not 4

Erhållna bidrag	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Region Jönköpings län	40 350 546	36 113 005
Riksantikvarieämbetet	456 440	459 573
Länsarbetsnämnd, lönebidrag	1 001 448	1 213 214
	41 808 434	37 785 792

Not 5

Nettoomsättning	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Konsultverksamhet	15 822 600	13 974 857
Butik och förlag	1 350 278	1 138 878
	17 172 878	15 113 735

Not 6

Övriga rörelseintäkter	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Hysesintäkter	403 104	390 200
Publika aktiviteter	646 247	582 780
Tillfälliga projektintäkter	105 000	586 208
Övriga rörelseintäkter	230 535	458 234
	1 384 886	2 017 422

Not 7**Anställda och personalkostnader**

	2023	varav män	2022	86 varav män
Antalet anställda	46	14	43	13

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2023		2022	
	Löner och ersättningar	Sociala kostnader	Löner och ersättningar	Sociala kostnader
Styrelse och museichef	1 321 476	632 078	1 341 405	533 131
(varav pensionskostnader)		210 609		88 594
Övriga anställda	18 781 409	7 293 685	17 374 594	7 324 586
(varav pensionskostnader)		1 110 833		1 540 685
Summa	20 102 885	7 925 763	18 715 999	7 857 717

Styrelseledamöter och ledande befattningshavare

	2023		2022	
	Antal på balansdagen	Varav män	Antal på balansdagen	Varav män
Styrelseledamöter	12	50%	12	67%
Museichef	1	100%	1	100%

Not 8**Operationell leasing**

	2023	2022
Framtida minimileaseavgiftersom ska erläggas	7 666 058	6 473 300
Förfaller till betalning inom ett år	1 533 212	1 294 660
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år	6 132 846	5 178 640
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	1 533 212	1 450 664

Den operationella leasingen utgörs i allt väsentligt av hyrda inventarier och bilar. Storleken på de framtida leasingavgifterna redovisas till nominellt belopp. Inventarier leasas på tre till fem år med möjlighet till utköp. Bilar leasas på tre till fyra år med möjlighet till utköp.

Not 9**Övriga externa kostnader**

	2023	2022
Hireskostnader	13 440 553	10 118 402
Driftskostnader	3 524 514	2 620 355
Verksamhetskostnader	3 844 708	3 643 612
Konsultverksamhet	6 848 041	5 409 257
	27 657 816	21 791 626

Not 10**Materiella anläggningstillgångar**

Samlingar	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående ack värde	1 000	1 000
Utgående ack värde	1 000	1 000
Stadsparken	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående ack värde	1 000	1 000
Utgående ack värde	1 000	1 000
Inventarier	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående ack anskaffningsvärde	16 647 303	16 080 832
Årets förändringar		
Utrangeringar		
Inköp/omfördelning från pågående nyanläggning	207 182	566 472
Utgående ack anskaffningsvärde	16 854 485	16 647 303
Ing ack avskrivningar	- 15 288 405	- 14 288 412
Årets förändringar		
Utrangeringar		
Avskrivningar enl plan	- 499 726	- 999 992
Utg ack avskrivningar	- 15 788 131	- 15 288 405
Summa enligt balansräkning	1 066 354	1 358 898

Not 11**Långfristiga värdepappersinnehav för stadigvarande innehav**

	Antal	Bokfört värde
HBF Sverige 100 index criteria A9 SEK	2 974	1 049 476
HBF Sverige index criteria A9 SEK	2 945	1 205 888
HBF Svenska småbolag A10 SEK	319	597 972
HBF Sverige selektiv A10 SEK	1 305	719 359
HBF Amerika småbolag tema A10 SEK	244	222 334
HBF Europa index criteria A9 SEK	2 114	334 034
HBF Global högutdelande A9 SEK	3 233	410 600
HBF Global index criteria A9 SEK	2 466	988 637
HBF Hälsovård tema A10 SEK	501	136 148
HBF Hållbar energi A10 SEK	474	84 772
HBF Japan tema A10 SEK	2 229	229 842
HBF Tillväxtmarknad tema A10 SEK	690	256 877
HBF USA index criteria A9 SEK	1 053	693 603
HBF Företagsobligation INV GRADE A10SEK	6 240	640 279
HBF Företagsobligation A10 SEK	12 888	1 776 900
HBF Hållbar global High Yield A10 SEK	3 412	342 900
HBF Hållbar global obligation A10 SEK	19 072	1 900 163
HBF Långränta A10 SEK	24 832	2 839 227
HBF Realränta A10 SEK	9 342	1 112 600
HBF Räntestrategi A10 SEK	22 623	2 331 683
HBF Tillväxtmarknadsfond obligation A10 SEK	7 174	784 923
		18 658 217

Värdering har skett till lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet enligt kollektiv värdering. Marknadsvärdet per 2023-12-31 uppgår till 20 463 733,74 kr.

Not 12

Skuld erhållna ej nyttjade bidrag	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ingående balans	2 430 714	2 728 856
Erhållet under året	1 550 000	197 071
Ianspråktaget under året	- 164 196	- 495 213
Summa utgående balans	3 816 518	2 430 714

Not 13

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Löner och semesterlöneskuld	953 445	786 050
Skuld sociala kostnader	822 118	756 958
Övriga upplupna kostnader	105 413	85 217
Reserveringar för pågående projekt		
avseende konsultverksamhet	7 671 886	7 641 103
	9 552 862	9 269 328

Not 14

	<u>2023-12-31</u>	<u>2022-12-31</u>
Ställda säkerheter	inga	inga
Ansvarsförbindelser	inga	inga

Not 15**Nyckeltal**

Soliditeten har beräknats som stiftelsekapital i procent av balansomslutning.

Not 16**Händelser efter balansdagen**

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

Stiftelsen Jönköpings läns museum

Årsredovisning 2023

Tack

Stiftelsen Jönköpings läns museum framför ett varmt tack till personalen och till alla som under det gångna året lämnat verksamheten sitt stöd.

Jönköping enligt digital signering.

Anders Gustafsson
Ordförande
Region Jönköpings län

Mari Hultin
Region Jönköpings län

Carina Stende
Region Jönköpings län

Inger Gustafsson
1:e vice ordförande
Jönköpings kommun

Birger Martinsson
Jönköpings kommun

Lollo Olesen
Jönköpings kommun

Irene Oskarsson
2:e vice ordförande
Jönköpings läns hembygdsförbund

Kjell Gunnarsson
Jönköpings läns hembygdsförbund

Carl Johan Stillström
Jönköpings läns
hembygdsförbund

Mattias Sörensen
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Vera Zherdev
Personalrepresentant
Jönköpings läns museum

Johan Gärskog
Museichef
Jönköpings läns museum

Revisionsberättelse enligt digital signering

Per Hansson
Region Jönköpings län

Britt-Inger Leander
Jönköpings kommun

Lars-Olof Egbäck
Jönköpings läns hembygdsförbund

Mats Nilsson
Auktoriserad revisor
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Jönköpings läns museum, org nr 826000-9322

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Revisorernas ansvar enligt denna sed beskrivs närmare i avsnitten Den auktoriserade revisorns ansvar samt De icke-kvalificerade revisorernas ansvar.

Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Den andra informationen utgörs av ett dokument i vilket årsredovisningen inte ingår: Den andra informationen består av verksamhetsberättelsen som vi inhämtade före datumet för denna revisionsberättelse. Det är styrelsen som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra detta.

Den auktoriserade revisorns ansvar

Jag har att utföra revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Mitt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller mina uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder jag professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer jag riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för mina uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar jag mig en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för min revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala mig om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar jag lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar jag en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Jag drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om jag drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste jag i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Mina slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar jag den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Jag måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Jag måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som jag identifierat.

De icke-kvalificerade revisorernas ansvar

Vi har att utföra en revision enligt stiftelselagen och därmed enligt god revisionssed i Sverige. Vårt mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om årsredovisningen ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för år 2023.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförfordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorernas ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige. Jag som auktoriserad revisor har i övrigt fullgjort mitt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförfordnandet.

Revisorernas ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen eller om det finns skäl för entledigande, eller
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförfordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder den auktoriserade revisorn professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på den auktoriserade revisorns professionella bedömning och övriga valda revisorers bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi

går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Jönköping den dag som framgår av elektronisk signatur

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB
Mats Nilsson
Auktoriserad revisor utsedd av länsstyrelsen

Per Hansson
Region Jönköpings Län

Britt-Inger Leander
Jönköpings Kommun

Lars-Olof Egbäck
Jönköpings läns hembygdsförbund

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: Mats Bengt Anders Nilsson

Mats Nilsson

Director

2024-03-04 16:44:09 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

STIFTELSEN JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 826000-9322 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: Lars Olof Samuel Egbäck

Lars-Olof Egbäck

2024-03-04 15:42:40 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 826000-9322 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

Namn returnerat från Svenskt BankID: BRITTINGER LEANDER

Britt-Inger Leander

2024-03-04 14:41:11 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 826000-9322 Sverige

Signerat med Svenskt BankID

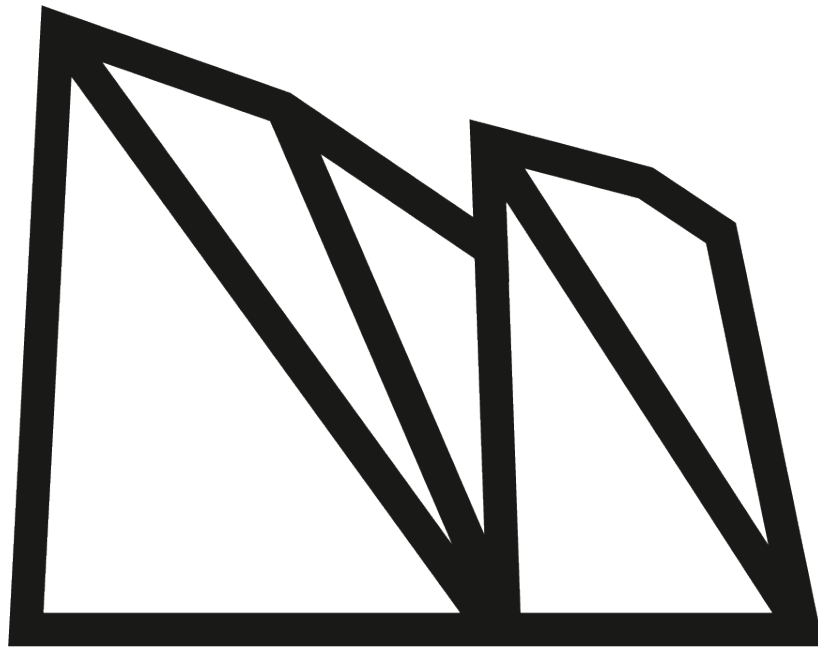
Namn returnerat från Svenskt BankID: Per Olof Hansson

Per Hansson

2024-03-04 15:29:30 UTC

Datum

Leveranskanal: E-post

ÅRET MED LÄNSMUSEET

2023

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

Innehåll

Ett länsmuseum som utmanar och berör 4

En grundsten för demokratin 5

MÅNGFALD, BREDD & DJUP

Måleri, graffiti & broderade tv-spel 6

Gratis bussresor för 100 skolklasser 6

Samtal om värderingar 8

Skapandeprocesser för feriearbetarna 8

Omtäckta workshops 8

Kreativt kring normer 8

TILLGÄNGLIGHET & LÄNSNÄRVARO

Filmer som når ut 10

Kultur för fingrar och öron 10

Bauers digitala brev 10

Länets historia – på plats & digitalt 10

Upptäck nya smultronställen 12

KUNSKAPSUPPBYGGNAD

Medeltidsstaden 13

För kommande generationer 13

Arkitektur i platta paket 15

Kulturmiljöunderlag 16

SAMHÄLLETS MINNE

Transparens & samarbete 18

Gallring 18

Depositioner 18

Vad är en kulturkanon? 20

Schaktningar vid Kanalgatan 20

Nyförvärv till samlingarna 22

KORT OM ÅRET

Årets resultat 25

Följ oss 26

Foto: Sofie Jarl, Albin Hovlin, Åsa Rosén,
Judith Kirkhoff, Eskil Laago, Mikael Nordström,
Frida Hultén
Grafisk form: Åsa Rosén
Infografik: Madeleine Svedberg

Ett länsmuseum som utmanar och berör

Inte sällan får vi av besökande från när och fjärran höra att vi har ett fantastiskt länsmuseum - som dessutom är gratis och tillgängligt för alla. Smaka på orden igen: fantastiskt, gratis & tillgängligt!

SOM-institutets förtroendeundersökning som under året presenterats visar att landets museer har ett rekordhøgt förtroende, en förtroendenivå som ingen annan bransch kan mäta sig med. Från länsmuseumets sida gör vi vårt yttersta för att förvalta detta förtroendekapital.

Förutsättningen för en väl fungerande verksamhet är utan tvekan ett väl fungerande internt arbete. Områden som ofta verkar i det tysta, men som är ytterst viktiga för att bibehålla och utveckla kärnverksamheten. Som museichef vill jag passa på att lyfta alla medarbetare som arbetar inom dessa områden vars insatser i slutändan kommer besökare och användare till godo!

Det är med tillförsikt och framtidshopp som vi tar oss an framtidens utmaningar,

och de finns naturligtvis! Exempelvis är behovet av nya och verksamhetsanpassade magasinlokaler skriande. Kompetensöverföring och kompetensförsörjning är andra strategiska områden som innebär både utmaningar och möjligheter.

Till sist vill jag betona lusten i att skapa förutsättningar och att ta del av all verksamhet som sker på länsmuseum, en lust som vi gärna vill dela med oss av. Vi ses på länsmuseum!

Johan Gärskog, länsmuseumschef

En viktig del i länsmuseumets grunduppgift är att museet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till forskning och fri åsiktsbildning samt kulturupplevelser på allas lika villkor.

Museumets medarbetare strävar dagligen mot att vara en mötesplats där människor med olika bakgrund kan få ny kunskap och nya insikter om vår historia, vår omvärld och också om sig själva. Vi vill verkligen inspirera, samverka och ge plats för olika åsikter och värderingar, utmana och låta besökare bli berörda, ge möjlighet till aktivt deltagande i olika aktiviteter och att göra sin röst hörd!

En grundsten för demokratin

Det var med glädje som jag för ett år sedan antog uppgiften att leda styrelsens arbete och att vi tillsammans fick rollen att vara ambassadörer för museumets verksamhet.

I den tid vi lever i, där sanningar fabriceras utan underliggande fakta, är det av högsta vikt att museerna och arkiven ges möjligheten att vara det gemensamma minnet - en grundsten för vår demokrati.

Inför det kommande året är det min ambition att få en långsiktigt bra lösning på magasinfrågan, och att museet fortsätter utvecklas till det kulturella nav som generationsöverskridande arbetar med kunskap och upplevelse.

Att den specialistkunskap som verkar inom museet även fortsättningsvis ges utrymme att engagera, reta upp, informera och bilda besökaren och medborgarna i länet. Att genom inspel och påverkan till politiken påminna om det gemensamma i våra kulturarv och att de inte skall tas för givna.

Avslutningsvis vill jag tacka styrelsen, stiftarna och museumets medarbetare i engagemanget för vårt gemensamma uppdrag.

**Anders Gustafsson,
ordförande i museumstyrelsen**

En mångfald av upplevelser

MÅNGFALD, BREDD & DJUP

99

Jönköpings läns museum är en regional mötesplats med nationella och internationella förtecken. Ett exempel på det senare är att vi under året sett en trend med mer långväga gäster, även från länder utanför Europa. Många besökare är glatt överraskade över att museet har fri entré och ett så brett utbud.

– Under året har vi producerat en mängd publika program, öppna visningar, livesändningar och utställningar, där vissa även uppmärksammats nationellt. Allt detta har bidragit till att över 140 000 besökare förhoppningsvis har berikats med nya perspektiv och insikter, ny kunskap och ett rikare liv, uttrycker Johan Gärskog, länsmuseumschef.

Måleri, graffiti & broderade tv-spel

Under 2023 arrangerade vi flera konstutställningar där besökare hade möjlighet att ta del av konstnärernas arbetsprocesser. För att bättre förstå ett konstverks betydelse kan det ibland hjälpa till att veta hur ett konstverk skapas.

I början av året ställde Jenny Carlsson Grip, som 2022 fick Åke Andrén konstnärsstipendium, ut på länsmuseum. Jenny är född och uppvuxen på ett jordbrukshemman som i generationer tillhört hennes familj. Hennes storskaliga måleri är som spadtag i jorden där växande och förmultnande möts i kraftfulla famntag. Grip har delvis sin ateljé ute i skogen för att få bäst kontakt med sina motiv. Och i vissa av hennes målningar går det att se trädgrenar och arbetshandskar fästa direkt i målarfärgen.

Till utställningen Respons fick graffitikonstnären Victor Egerbo uppdraget att skapa fyra stora målningar inspirerade av museets naiva konstsamling.

– Vi ville se hur två olika konstdiscipliner kan samverka och ge respons sinsemellan, men samtidigt fungera som åtskilda

konstverk. Egerbo kom vid flera tillfällen till museet för att studera den naiva konstsamlingen, säger Jonas Nilsson, producent konst: – Vid tre tillfällen hade han öppen ateljé, där besökare kunde följa arbetsprocessen. Ett av verken var tolv meter långt och visades på museets fasad, något som uppmärksammades i flera stora dagstidningar!

Utställningen Soft Pixels med konstnären Per Fhager tog plats på museet under hösten. Fhager arbetar med klassiskt heltäckande broderi där han använder sig av motiv från tv-spel som t.ex. Megaman, Super Mario och Bubble Booble i sina verk.

Hans arbetsprocess handlar ofta om hundratals timmar av arbete med händerna. Tavlorna är alla i vitt skilda utföranden med spridning i både teknik och struktur. Gamla tekniker och nästan bortglömda stygn vittnar om att hantverket långt ifrån dött ut i den digitala eran, utan tvärt om snarare ökat i popularitet.

Gratis bussresor för 100 skolklasser

Vårt partnersamarbete med HAGS, Länsförsäkringar och Simonsongruppen har fortsatt varit mycket uppskattat under 2023.

Det har inneburit att över 100 skolklasser från hela länet, fått möjlighet att med gratis bussresor komma till länsmuseum för att ta del av vårt pedagogiska utbud.

Partnerskapet presenterades när vi medverkade under God morgon Jönköping, en återkommande nätverksfrukost på Spira, samt under en nätverksslunch som vi arrangerade tillsammans med Jönköpings kommuns näringslivsavdelning. Både museischef och våra inbjudna partners delade med sig av erfarenheterna kring samarbetet.

Forts. nästa sida.

”

The John Bauer room was like a magical world for small kids! And the art was something adults could appreciate very much. So glad we came. Was a great stop on a long drive and we'll surely do it again.

Besökarröst

Kreativt kring normer

MÅNGFALD, BREDD & DJUP

– Det här blev en upplevelse att dela tillsammans, både barn och vuxna. Vi har kunnat ha bildlektioner (troll) och hemkunskap (trolldeggsfigurer) efteråt som knyter an till vårt besök. Ett stort tack till er som gjorde våra resor och upplevelser möjliga! sammanfattar en pedagog vid anpassad grundskola, när sex klasser från Vetlanda besökte oss.

Samtal om värderingar

Vilka förväntningar finns det på män och vad förlorar en man på att leva upp till dessa förväntningar, det var frågor som lyftes i utställningen Schyssta killar – vad är en schysst kille? av konstnären Linea Matei.

– Med utställningen ville vi skapa ett rum för diskussion och möjlighet att lyfta olika typer av värderingar att prata om vad en schysst kille egentligen är, berättar Vera Zherdev, museipedagog och utställningens producent.

Schyssta killar var välbesökt av skolklasser och unga, men även vuxna och äldre var nyfikna på innehållet. Konstnären Linea Matei höll även i en kreativ workshop, som snabbt blev fullbokad.

En annan populär utställning är den återkommande utställningen Normstorm. För 11 året i rad ställde elever från Jönköpings högstadie- och gymnasieskolor ut sin normkritiska konst. Resultatet visades hos oss på läns museet samt i Juneporten i Jönköping. Motiven ställer frågor, väcker tankar och uppmuntrar till samtal kring normer, jämställdhet och jämlikhet. De utgår från elevernas egna erfarenheter och upplevelser hur det är att vara ung idag.

Under året besökte Jönköpings kommuns elever i årskurs 7 utställningen. Det blev tydligt under de visningar som våra museipedagoger höll, att frågorna är viktiga och berör ungdomarna. Under sommarperioden hade vi många besökande turister både från Sverige och andra länder, där flera berättade hur viktig utställningen är och att de blivit berörda av det som ungdomarna har skapat.

Normstorm är ett samarbete mellan skolorna, Jönköpings kommun, Kvinno- & tjejjouren Jönköping, Mediacenter Jönköpings län samt Jönköpings läns museum.

Skapandeprocesser för feriearbetarna

I början av sommaren fick sju ungdomar möjlighet att fördjupa sig i olika konstformer hos oss. Möjligheten ges genom Region Jönköpings läns återkommande feriepraktikprogram Kultursommar. Tillsammans med professionella handledare fick deltagarna utveckla sitt konstnärliga intresse och testa olika material och tekniker.

– Det var spännande att följa ungdomarnas resa, berättar Linnea Bertlin, museipedagog. De utvecklades mycket under de veckor som praktiken pågick och levererade så fina resultat. Konstverken och skapandeprocesserna resulterade i utställningen Formstark på Jönköpings läns museum. Även konstområdena dans, film och slöjd visades upp i utställningen.

Omtyckta workshops

Under året blev platserna till våra omtyckta kreativa workshops snabbt uppbokade. Bland annat fick deltagarna testa att binda kransar och trycka på papper och textil med växters egna färgpigment.

En mycket omtyckt workshop var den som handledes av konstnären Per Fhager. Workshopen började med en visning i utställningen Soft Pixels där Per berättade om de tavlor han broderat med inspiration från tv-spelens värld.

– Per var väldigt pedagogisk, berättar en workshopdeltagare. Vi fick testa olika broderitekniker, fundera kring färgval och sambandet mellan pixelgrafik och stygn.

”

Att få vistas med elever utanför klassrumsmiljön och sätta skolans kunskaper i andra sammanhang är ovärderligt för oss, tack! Besöket hos er gav eleverna insikt i att människor i alla tider har liknande problem och funderingar.

Pedagog, Brinellskolan i Nässjö

I den kulturhistoriska utställningen Kampen i Tiden, navigerar du genom berättelser om kunskap, arbete, kropp, plats och makt.

Länets historia – på plats & digitalt

TILLGÄNGLIGHET & LÄNSNÄRVARO

Filmer som når ut

Livesändningar, filmer och framför allt reels – korta filmer i sociala medier – har varit viktiga verktyg för att nå invånare i hela länet, inte bara våra fysiska besökare. Och de digitala besökarna har varit många. Bland annat hade *Filmen om Vätterleden* nära 80 000 visningar, där över 3 000 personer såg videon med engelsk undertext.

De 39 korta filmerna, reelsen, på Instagram har visats 94 000 gånger. Den mest populära reelsen var när Instagramprofilen Hållbara Sara berättade om den föreläsning hon skulle hålla hos oss. Föreläsningen var en del av Onsdagskväll med museet som är ett återkommande event sista onsdagen varje månad.

I föreläsningsserien erbjöds fördjupningar i ämnen kopplade till vår verksamhet. Flera populära föreläsare gästade oss under året, däribland Erika Åberg med fokus på byggnadsvård i Vaggarna berättar och Richard Tellström som berättade om mat och dryck genom svensk historia. Föreläsningarna hölls på plats och livesändades även via vår webbplats och Jönköpings lokal-tv, allt för göra kultur och kunskap tillgängligt för fler.

Genom att fortsätta med den digitala satsningen har vi gjort det möjligt för ännu fler av länets invånare att ta del av läns museets kunskap, innehåll och värde. Det digitala utbudet har även haft tittare utanför länet, ja till och med utanför Sveriges gränser.

Kultur för fingrar och öron

Under hösten hölls en idérik nätverksträff på plats i Jönköping, för det nätverk kring tillgänglighet för personer med synnedsättning, som Jönköpings läns museum startade 2021 tillsammans med Synskadades riksförbund i Jönköpings län.

– I nätverket *Kultur för fingrar och öron* ingår museer från hela Sverige tillsammans med representanter från Synskadades riksförbunds regionala avdelningar, liksom syntolkare och andra intresserade av frågorna. Syftet är att vara en plattform för att inspirera, få verktyg och lyfta utmaningar med att göra museer i hela landet mer tillgängliga, säger Åsa Rosén, kommunikationsansvarig.

Sedan starten har träffarna varit digitala, men för att skjutsa på nätverket och sprida det ytterligare hölls nu en fysisk träff. En presentation av de tillgängliga delarna som utvecklats för utställningen *Följa John* hölls, liksom gruppdiskussioner om nätverkets framtid.

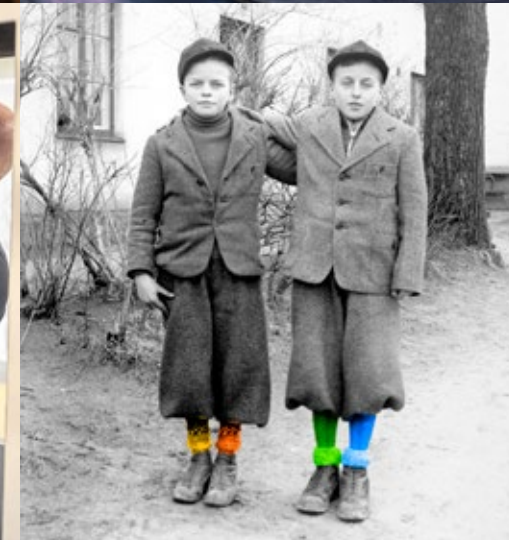
Även fortsättningsvis vill nätverket verka för det viktiga utbytet av erfarenheter och kunskapsspridning som bidrar till nya sätt att tillgängliggöra museernas innehåll.

Bauers digitala brev

Digitaliseringen av de nästan 1 000 brev skrivna av och till konstnären John Bauer har under året färdigställts. Syftet är att just tillgängliggöra breven för en bred publik – vem som helst kan enkelt ta del av brevsamlingen via webbplatsen DigitaltMuseum. Förutom brev till och från olika redaktörer och andra konstnärer finns även korrespondens mellan John, hans fru Ester och deras familjer och vänner.

I november skickades ett pressmeddelande ut för att uppmärksamma digitaliseringen och även lyfta den korrespondens som rör John Bauers yrkeskarriär som tecknare och manusförfattare.

Jönköpings-Posten och SVT Jönköping intervjuade arkivarie Henrik Johansson och breven fick även stor spridning i sociala medier där till exempel ett enskilt inlägg på Facebook sågs av över 14 000 personer.

Galet bra och intressanta utställningar. Allt är väldigt barnvänligt och John Bauer-utställningen var en upplevelse i sig. Du kan se in i konserveringsateljén och ta en trevlig fika i bibliotekscaféet.

Det är fri entré och vi frågar oss varför vi inte varit här långt tidigare.

Besökarröst

Upptäck nya smultronställen

Vad har varggropen utanför Vetlanda, Mosselunds gravfält i Värnamo och Kungsstenarna i närheten av Jönköping med varandra att göra? Jo, de är tre av sju nya smultronställen som vi tipsade om inför sommaren 2023.

Spår efter äldre tiders människor och verksamheter finns i allt från slott, kyrkor och borgruiner, till övergivna odlingsrösen och gravfält. Detaljrika beskrivningar och kartor på läns museets webbplats, gör det enkelt att utforska kulturmiljöerna – och att hitta mer okända pärlor.

Totalt finns 90 olika Smultronställen utförligt beskrivna på museets webbplats. De sju senaste är:

Näshults kyrka sydöst om Vetlanda – en ovanlig typ av timmerkyrka som förekom i Småland. Den stod färdig 1732 och är en av endast tre bevarade.

Varggropen i Korsberga söder om Vetlanda, är 4 meter i diameter och ca 3 meter djup. En stensatt grop från tiden när jakten på varg hörde till det vardagliga livet.

Frihetsmilstenarna som restes 1627 i fyra väderstreck för att markera frihetsmilsten som omgav Jönköpings stad, med slottet i mitten. Stenarna är bland de äldsta frihetmilstenarna, resta under Gustav II Adolfs tid.

Kolbottnar finns i stor mängd, bland annat väster om Vaggeryds travbana. De syns idag som stora runda förhöjningar, och minner om de järnbruk som fanns i Vaggerydstrakten under 17–1900-talen.

Mosselunds gravfält i Värnamo med närmare 60 fornlämningar från både äldre och yngre järnålder. Olika gravtyper som runda, låga högar men också stensättningar, en domarring och flera skeppssättningar.

Myresjö gamla kyrka är en stenkyrka från 1100-talet väster om Vetlanda. Sydportens valv är av sandsten, med en inmurad runsten intill. Omgivningarna bär spår från vikingatiden genom gravfält och runstenar.

Ringröset i Röshult, söder om Taberg, är Sveriges största ringröse. Det är en ovanlig fornlämning som förmodligen uppfördes under bronsåldern. Här finns också flera domarringar, den största är 12 meter i diameter.

För kommande generationer

Genom att undersöka och dokumentera kulturarv och kulturmiljöer i olika former bidrar läns museet till att de förvaltas inför framtiden och kommande generationer. Våra projekt, utredningar och undersökningar skapar ett kunskapsunderlag och en bas för kontinuerlig kunskapsuppgör.

Det handlar om allt från olika typer av fornlämningars utforskande i samband med exempelvis arkeologiska undersökningar till vård och underhåll av kyrkor, men också riktade forskningsprojekt kring ämnen som läns museet finner angelägna att studera utifrån behov och dagsaktuella frågor.

– Ett exempel är projektet om Kataloghus, en förbisedd bebyggelsekategori där vi saknat bra kunskapsunderlag. Genom forskningsmedel kommer vi nu att öka vår kompetens inom området, inte bara till gagn för läns museet, utan även för samhällsplanering och byggnadsvårdsbranschen i stort, menar Mikael Nordström, enhetschef kulturmiljö.

Ett annat projekt är boken om medeltidsstaden Jönköping, som på ett populärvetenskapligt sätt sammanfattar viktiga arkeologiska resultat från det senaste halvseklens arkeologiska verksamhet. Ytterligare ett exempel är fotodokumentationen *Det egna hemmet*, där olika länsinvånarens förhållande och känslor till sin bostad tas tillvara i intervjuer och foto som museets etnolog och fotograf genomför.

Medeltidsstaden

Sedan länge har vi på läns museet planerat att ge ut en bok om arkeologiska undersökningar som berört det medeltida stadsområdet på Väster.

Våren 2023 såg antologin *Junaköping – Medeltidsstaden Jönköping och arkeologin* dagens ljus. I artiklar och faktabilder presenterar åtta författare några av resultaten från över 60 års grävverksamhet i staden.

Forts. nästa sida.

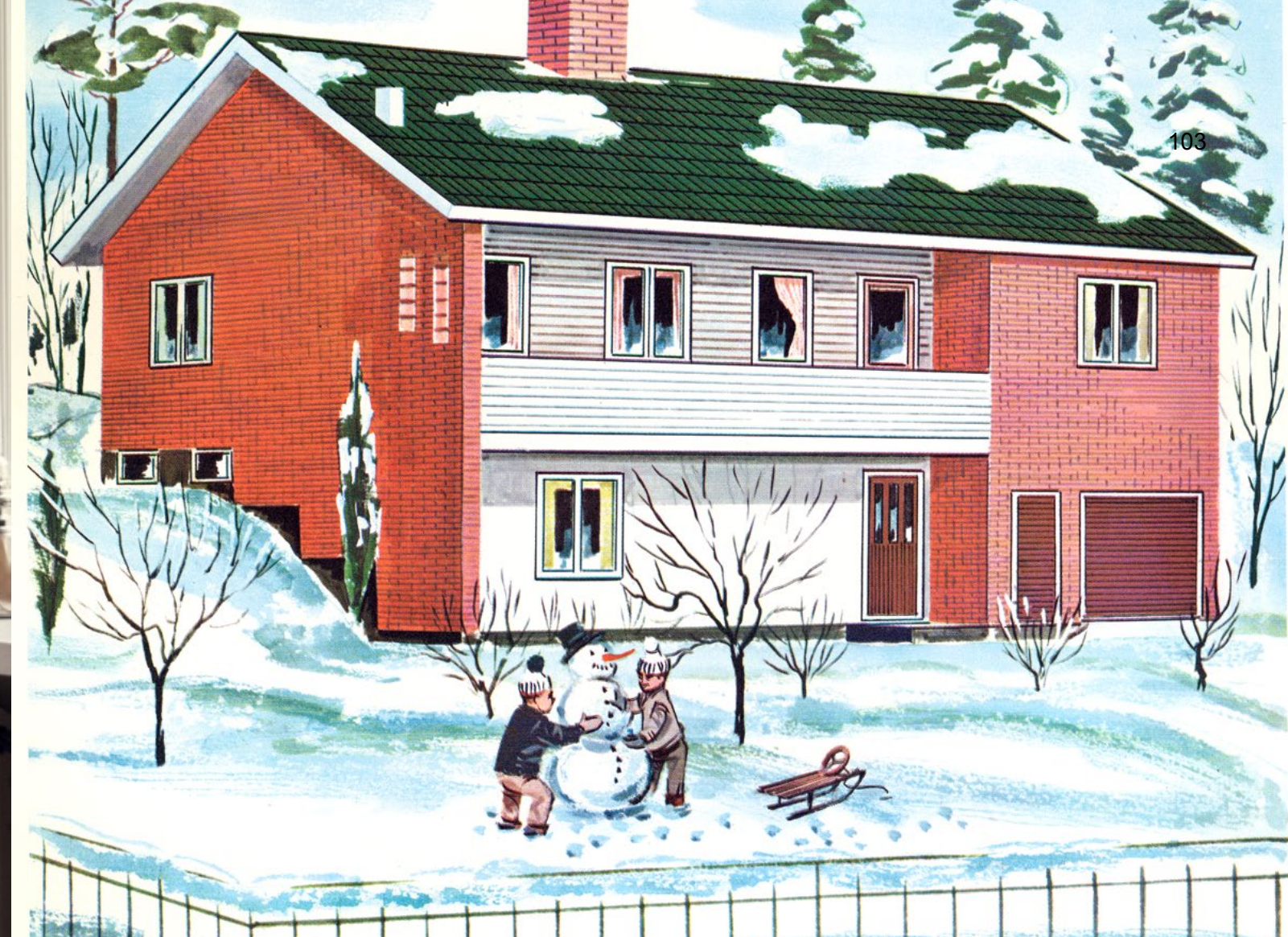
”

Vi hoppas att Smultronställen ska locka ännu fler från när och fjärran att göra utflykter i vårt fantastiska kulturlandskap och upptäcka Jönköpings län och dess historia!

Mikael Nordström
Enhetschef kulturmiljö

En av frihetsmilstenarna som restes 1627.

Arkeolog Kristina Jansson är en av författarna till boken om medeltidsstaden Jönköping.

I samtliga fall har utgrävningarna berott på exploateringar, framför allt husbyggnationer och ledningsdragningar. Tack vare dessa har läns museets arkeologer fått möjligheten att bland annat undersöka och dokumentera medeltida husgrunder, källare, verkstäder, gator och begravningsplatser.

Utgrävningarna har också resulterat i tusentals fynd – från vardagsföremål som skärivor från keramikrör, nycklar, lås, benkammar och hästskor till mynt, ölhanar, speltärningar och vackert utformade beslag och smycken.

Bokens läsare får större insikt i forskningshistorik, stadens etablering och expansion, borgar och befästningar, geografiska perspektiv på staden, vägnätets utformning, järnets betydelse för stad och omland, kloster, kyrkliga institutioner och begravningsplatser, handel och hantverk. Men även om brott och straff, liv och hälsa. Totalt 600 sidor som tillsammans berättar om människors livsvillkor i medeltidsstaden Jönköping.

Det egna hemmet

Fotodokumentationen *Det egna hemmet* dokumenterar personer mellan 20–30 år i sina hem. Fotografering och intervju har skett samtidigt vid rundvandringen i boendet. Arbetet påbörjades hösten 2023 och ska vara klart våren 2024.

Idén till projektet dök upp när vi tittade i museets bildarkiv, och upptäckte att vi saknar interiörbilder från vår samtid. Vi vill undersöka och dokumentera personernas förhållande och känslor till sin bostad.

– *I det material vi samlat in under året konstaterar vi att hemmen och förutsättningarna ser mycket olika ut. Det är allt från nybyggt hus utanför Värnamo till en etta i centrala Jönköping, möblerad med saker från loppis, säger Patricia Monroy, etnolog. – Hemmet blir en värld där inredningen anpassas efter livet man vill leva men också outtalade regler och förhållningssätt har en lika stor plats som möbler och föremål.*

– *Materialet som samlas in ska visa informantens vardag och vi har fått vara med när man stryker framför teven eller rör ihop en Bechamelsås till lasagnen. Det är en spännande känsla när vi ringer på dörrklockan och kliver in i ett nytt hem, med kamera och diktafon redo att dokumentera de yngre länsborna, avslutar Patricia.*

Arkitektur i platta paket

Museisverige har stor vana att utforska och ta vara på äldre bebyggelse, men hur är det med de sentida husen? Läns museet genomför ett forskningsprojekt för att uppmärksamma kataloghusområden från 1960 till 2000. Projektet stöds av Riksantikvarieämbetet och görs i samarbete med Kalmar läns museum.

Många hus från 1900-talets andra hälft är kataloghus. Med detta menas att allmänheten kunde välja hus från någon av husfabrikernas kataloger. Under 1970- och 80-talen arbetade läns museet mycket med byggnadsinventeringar i länets kommuner. Oftast tog man bara

med bebyggelse som var uppförd före andra världskriget. Om mer sentida hus trots allt togs med så berodde det på att de var väldigt speciella, exempelvis ritade av en välkänd arkitekt. Den mer vardagliga bebyggelsen från senare tid förbisågs oftast.

Att bedöma kataloghusens kulturhistoriska värde kan således vara knepigt – det finns ju så många kataloghus, de har ofta förändrats och de upplevs också som ganska anonyma. Dessutom kan det vara svårt att övertyga ägarna om att de bor i ett kataloghushus med ett historiskt värde.

– *Vårt forskningsprojekt är inte avslutat, men redan nu börjar vi ana hur man kan hantera denna bebyggelse. När man står inför ett kataloghusområde är det viktigt att tänka på i vilken skala man betraktar området, säger byggnadsantikvarie Anders Franzén. – Skall man undersöka hus för hus och bedöma om fönstren är utbytta eller ej? Vi tror att man i stället skall se de övergripande strukturerna. Hur har man utnyttjat topografin? Hur har gatustråk och husvolym placerats och fördelats? Hur enhetlig är bebyggelsen?*

Kulturmiljöunderlag i Eksjö kommun

Länsmuseet har under året tagit fram ett kulturmiljöunderlag för fem samhällen i Eksjö kommun; Hult, Bruzaholm, Hjärtevad, Ingatorp och Mariannelund. Arbetet har gjorts i samarbete med Kalmar läns museum.

Kulturmiljöunderlaget ska fungera som en vägledning vid bevarande och utveckling av orterna. Det är i första hand tänkt att användas av kommunens handläggare vid hantering av plan- och bygglovsärenden, men kan även vara av intresse för kommuninvånare som vill veta mer om dessa orter.

En del av uppdraget har varit att beskriva samhällenas karaktärer och kulturmiljöer samt att ge rekommendationer för hur dessa bör beaktas, användas och utvecklas. En annan del har varit att inventera byggnader med kulturhistoriska värden. Detta arbete har skett i en särskild app för byggnadsinventering.

Under våren har två byggnadsantikvarier rört sig runt i de fem samhällena för att beskriva, fotografera och registrera byggnader. Flera givande möten har uppstått med nyfikna ordsbor, som också kunnat berätta mer om platsen. Resultatet av arbetet finns digitalt i en skriftlig rapport, samt i kommunens handläggar-karta.

Under tjocka lager smuts fanns en skatt från 1600-talet med originalbemålning i originalskick. Träsnideri och bemålning av hög kvalitet skvallrar om att predikstolen var ett påkostat objekt.

Gunnel Rosenquist, konservator

Konsivering i Hults kyrka

Under året har länsmuseet arbetat i Hults kyrka utanför Eksjö. Kyrkan byggdes på 1800-talet när den gamla kyrkan revs och som tur är sparades en del av de äldre föremålen.

– Sedan dess har bland annat altarpopsatsen och predikstolen från 1600-talet, men också ett par små träskulpturer från det medeltida altarskåpet placerats i den nya kyrkan. De är en värdefull del av, och påminner om, både kyrkans och traktens historia, menar Gunnel Rosenquist, konservator.

Inomhusklimatet har skadat färgskikt på bland annat altarpopsats och predikstolskorg. Färg som lossnar och faller av är vanliga skador i de flesta kyrkor. Det är en utmaning att hitta en nivå på temperatur och luftfuktighet som passar både föremål, gudstjänstliv och plånbok. I Hults kyrka har klimatet förbättrats och det blev dags för konservering. Spjällkande färg och förgyllningar fästes tillbaka, föremålen rengjordes försiktigt och småskadorna retuscherades. I kyrkan finns också stora oljemålningar från 1800-talet med småskador och fläckar som vi justerade och retuscherade.

Till predikstolen hör ett tak med träornament. Under tjocka lager smuts fanns en skatt från 1600-talet med originalbemålning i originalskick. Både träsnideri och bemålning av hög kvalitet skvallrar om att predikstolen var ett påkostat objekt utfört av proffs.

Gamla dokument berättar att bildhuggaren Swen Torbiörnsson Röding från Jönköping gjorde altarpopsatsen 1673 och troligen även predikstolen ett par år senare.

Taket har förvarats i förråd sedan den gamla kyrkan revs och har aldrig målats över. Färgskiktet var dock i mycket dåligt skick så konserveringen har gjorts på museets ateljé där våra besökare har kunnat följa processen genom ateljéfönstren.

Träornament som tillhör en predikstol från Hults kyrka utanför Eksjö, konserveras i länsmuseets ateljé. Färgerna är från 1600-talet och har aldrig målats över. 104

Transparens & samarbete

Hur ska samlingarna och arkiven tillgängliggöras och användas? Det är frågor som är ständigt aktuella och som utvecklas konstant. Arbetet med samlingarna pågår hela tiden, ändå har vi under året stannat upp och funderat på arbetssätt – genom utställningen Kanon, genom att diskutera gallring, och framför allt genom att rikta fokus mot digitalisering.

– Länsmuseet har länge satsat på digitalisering – att omvandla analogt till digitalt material – och där har vi kommit mycket långt. Men nu börjar omvärlden förskjuta uppmärksamheten mot att det digitaliserade ska komma användarna till godo och bli synligt och tillgängligt. Denna förskjutning måste och vill vi ta höjd för, berättar Martin Sundberg, enhetschef dokumentation och samlingar.

– Under året har verksamheten förstärkts genom en arkivassistent och en samlingskonservator. Det ger helt nya möjligheter och innebär bland annat förbättringar när det gäller att långsiktigt vårda och förvalta samlingarna.

Samlingarna fortsätter att växa genom till exempel etnologisk samtidsinsamling och nyförvärv, såväl donationer som inköp. Själva förvaltningen har fokuserat på en översyn av depositionsavtal, liksom på att beståndsinventera magasinerna. Det sistnämnda är ett viktigt led inför arbetet med att flytta externa magasin. Ökad förståelse för samlingarna behövs ständigt då det ökar tillgänglighet genom fotografering och registervård, liksom att överblicken lägger grund för förmedling och hur vi vid behov kan gallra.

Gallring

Ett museum samlar – det är en självklarhet. Mindre självklart är att ett museum av olika anledningar behöver rensa i samlingarna.

Att gallra föremål är något man fortfarande talar tyst om: det förstås som ett nederlag. I takt med allt högre krav på magasin, förändringar i omvärlden, stigande

kostnader och växande samlingar måste gallring lyftas fram som ett alternativ.

Eftersom det är en komplex fråga som pekar rakt in i museetiska ställningstaganden bjöd vi in till en internationell workshop. Tjugo deltagare från Europa – från Sverige främst från andra länsmuseer – kom till Jönköping för att under två dagar i oktober diskutera erfarenheter kring gallring i ljuset av digitaliseringens utmaningar. Ny teknik ger nya möjligheter att ta tillvara och förmedla information om föremål, även om de kanske skadats så illa att destruering återstår. Föredrag varvades med diskussioner och tillvägagångssätt från bland annat Finland och Nederländerna presenterades.

Bland det som kom fram under diskussionerna var hur avgörande det är att museerna är transparenta med hur de arbetar. Man måste förklara vad man gör och varför så att förtroendet bevaras intakt. Likaså är det oerhört betydelsefullt att samarbeta; att involvera publiken, forskare och museikollegor. Det kan bli rimligt att tänka gallring inte som ett hot eller en sista utväg, utan snarare som en möjlighet och utgångspunkt för att diskutera museets roll i samhället. Gallring är något som vi som museum kommer att behöva ägna oss åt förstärkt, och det behöver bli en naturlig del redan från det tillfälle då ett verk införlivas i samlingen.

Depositioner

Ordet deposition betyder långtidslån i museisammanhang. Depositioner kan vara ingående eller utgående. Redan strax efter länsmuseets grundande, genom Norra Smålands fornminnesförening 1901, tog föreningen emot ingående depositioner.

Många av de tidiga depositionerna var inventarier, ibland medeltida, från kyrkor i länet. Föremålen användes inte längre i kyrkorna, men församlingarna ville bevara dem som kulturhistoriska minnen och lämnade dem i förvar hos fornminnesföreningen. Att ta emot föremål som deposition var också ett sätt för fornminnesföreningen att påbörja en föremålsamling att visa. *Forts. nästa sida.*

Under 2023 visades konst och föremål från länsmuseets samlingar i utställningen Kanon — välsignelse eller förbannelse? ¹⁰⁵

”

Man måste förklara vad man gör och varför, så att förtroendet bevaras intakt. Det är oerhört betydelsefullt att samarbeta – att involvera publik, forskare och museikollegor.

Martin Sundberg, enhetschef
Dokumentation och samlingar

Senare under 1900-talet har flera församlingar återhämtat deponerade föremål för att åter ge plats åt dem i sin kyrka. Läns museet är numera mer restriktivt mot att ta emot ingående depositionen, eftersom föremålen fordrar förvaltande i form av vård, lokaler och personal.

Utgående depositioner är en sorts långtidslån som fortfarande pågår i läns museets verksamhet. Depositionsmottagarna är bland annat museer och hembygdsföreningar i länet. För läns museet är detta en värdefull möjlighet att tillgängliggöra sina samlingar på olika platser i länet. Den senaste utgående depositionen är delar av det arkeologiska materialet från medeltidsborgen Rumlaborg i Huskvarna, som sedan våren 2022 visas i Kruthuset i Huskvarna.

Vad är en kulturkanon?

Vem bestämmer vad som är viktigt? Det finns många missförstånd kring begreppet kanon och när frågan aktualiseras i politiken känns det viktigt att prata om de möjligheter, för- och nackdelar, som ryms.

Det är betydelsefullt att skilja mellan kanon som något som växer fram långsamt över tid och där många olika faktorer spelar in, och kanon i form av en lista skapad vid ett enskilt tillfälle. En lista blir i sig intressant som historiskt dokument, men säger mycket litet om vår kulturhistoria. Däremot är kanonbegreppet ett utmärkt verktyg för att belysa hur ett museum arbetar. I princip varje museum har föremål eller konstverk där man säger: det här måste vi visa, det vill publiken se. Vid läns museet är det John Bauer. Men varför ska det vara så?

Om läns museet främst visar John Bauer, vad händer då med det som finns i magasinerna? Det är viktigt att museet funderar på sin verksamhet och hur man förmedlar samlingarna till publiken på ett nyanserat sätt. Annars kan man hamna i en ond cirkel: Bauer efterfrågas därför att han är känd, och han är känd därför att han visas – men samlingarna rymmer så mycket mera. Inte konstigt att till exempel kvinnliga konstnärer länge förde en undanskymd tillvaro. I led med att visa och diskutera hur vi arbetar med samlingarna

vid läns museet öppnade vi i maj utställningen Kanon – välsignelse eller förbannelse? I den visas konst och föremål ur samlingarna för att genom olika motsattpar problematisera begreppet kanon. I grunden handlar utställningen om att spegla hur vi som museum arbetar med samlingarna – en självvranssakan.

Schaktningar vid Kanalgatan

Jönköpings läns museum har under några år varit med vid schaktningarna för byte av vatten- och avloppsledningar i Jönköping. Våren 2023 började vi i Kanalgatan i korsningen Ulfspärregatan.

Fynden som hittas är hushållsavfall; trasiga kärl, djurben, glas och trasiga redskap. Den största mängden handlar om krukor och fat som trots att de har gått sönder kan berätta om vad man ätit på, serverat och förvarat matvaror i. Vid korsningen Änkhusgatan/Kanalgatan framkom många kärl som blivit felbrända i det krukmakeri som fanns vid Slottsgatan/Änkhusgatan under 1600-talet. De tillverkade även glaserade kritpipor i färgerna gult, grönt och blankt svart. Vi fann förutom kritpipor också själva pipstödet där det satt flera avbrutna pipskaft. Stödets funktion var att hålla isär piporna vid bränningen i ugnen. Dessa fynd är unika.

– Vid korsningen Björngränd/Kanalgatan låg verkstaden till Banks krukmakeri som användes under andra halvan av 1700-talet. Utanför verkstaden hittades ett roligt och mycket ovanligt fynd i form av ett litet djur, berättar Susanne Nordström, arkeolog. – En leksak med fyra ben, ihoprullad svans, målade vita fläckar men som tyvärr saknar huvud. Figuren föreställer en hund eller katt som har glaserats med blyglasyr.

Fynd av ytterligare en upprullad svans visar att djuret har tillverkats i flera exemplar. Om det varit en produkt som krukmakaren har sålt eller endast tillverkat till sina egna barn kan vi tyvärr inte veta.

Pipstödet, pipan och den lilla leksaken blir ett bra tillskott till samlingen av arkeologiska fynd, som berättar om livet i gamla Jönköping.

Jönköpings läns museum är inte bara själva byggnaden i centrala Jönköping. Vår verksamhet finns i hela länet och vår uppdragsverksamhet inom kulturmiljö bedrivs runt om i landet. 106

”

Utanför verkstaden hittades ett roligt och mycket ovanligt fynd i form av ett litet djur. En leksak med fyra ben, ihoprullad svans, målade vita fläckar och glaserad med blyglasyr.

Susanne Nordström, arkeolog

Nyförvärv till samlingarna

Konstsamlingen

Konstsamlingen har under 2023 berikats både med klassiskt måleri, samtida keramik och modern textil. Spännvidden i material och teknik finns också i hur museet förvärvat: på auktion, vid en utställning och genom ett förvärv via en privatperson. Alla tre konstnärer på denna sida har dock anknytning till länet - genom födsel eller genom att vara verksamma i Jönköpings län.

Gustav Ankarcrona, *Postkusk, Berlin*, cirka 1888. Olja på duk.

Föremålssamlingen

Länsmuseet har under året förvärvat föremål av olika slag, huvudsakligen gåvor från privatpersoner. Det är stor variation på föremålen, allt från förhistoriska redskap, till vardagliga objekt, som ölflaskor från 1930-talet. Här finns också hantverksföremål och föremål kopplade till konfektionsindustri. När vi idag förvärvat föremål är det mycket viktigt att föremålet åtföljs av en berättelse; uppgifter om föremålets proveniens och kontext, dess historik och sociala sammanhang.

Ölflaskor med etikett Klass II Krönleins Pilsner Jönköping. Flaskorna påträffades av givaren i slutet av 1980-talet vid arbete som snickare vid renovering och tillbyggnad av befintlig byggnad på Södra Vätterbygdens folkhögskola.

Flaskorna låg i kutterspåret i bjälklaget intill en skorsten som skulle rivas i byggnaden från 1930-talet, elevhemmet Hemgården.

Flaskorna med sin historia blev ett fint komplement till en samling äldre redskap, verktyg och maskiner för tillverkning av tunnor, och bryggning av öl med mera, som länsmuseet förvärvade 1944.

Mary Moeschlin, *Blå hägring*, 1980-tal. Textil väv.

Mariia Zahurska, *Jewelry box*, 2022. Rakugods.

Lösfynd från stenålder - en samling av lösfynd från stenåldern påträffade i samband med jordbruksarbete på fastighet i Skinnersdal utanför Jönköping. Föremålen bidrar till kunskapen om livet under förhistorisk tid i Södra Vätterbygden.

Damskor och skisser av sko-modeller utförda av Rudolf Nilsson, skomodellör på Löfsko skofabrik i Jönköping på 1920-1930-talet.

Föremålen ger en personlig koppling till en betydande konfektionsindustri i Jönköping under 1900-talet. Sedan 1970 finns många damskor från Löfsko i länsmuseets samling.

Hängselkjol av säckväv med påskrivna texter och ritade bilder använd av 15-årig flicka i samband med realexamen i Värnamo 1968. Kjolen med den påskrivna texten berättar om en ung kvinna i hennes samtid på 1960-talet. Examensföremål av denna typ finns endast ett fåtal av i samlingen.

Syhäst - ett sadelmakarverktyg efter sadel- och bilsadelmakare Sven Hasselqvist (1911-1982), verksam i Jönköping.

Med samlingen följde värdefull historisk kontext om hantverkaren. Sedan tidigare har länsmuseet endast ett fåtal föremål från detta hantverk.

Lösfynd från stenålder

Damskor, Löfsko skofabrik

2023 i siffror

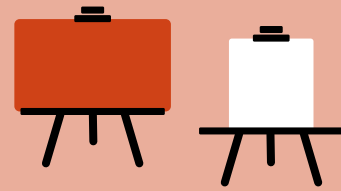
8 stickade tumvantar

hänger i utställningen Kampen i Tiden

Filmen om Vätterleden har visats

80 676 gånger på YouTube

Över sommaren lånades

9 konstverk av John Bauer

ut till Lillehammer Kunstmuseum i Norge

1272 glasunderlägg

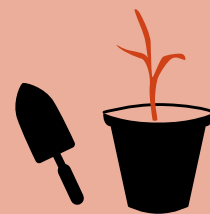
har sålts i museibutiken

190 liter äppelmust

från lokala leverantörer har gått åt under våra event

142 306 besökare

I projektet Stadens kolonister har

9 personer

intervjuats & fotograferats

Har du sett de

4 STORA älgarna

i utställningen Följa John?

9 hyllmeter arkivhandlingar

har lämnats till Skogsstyrelsen

Sammanlagt har
68 rapporter
sammanställts

59 enskilda
arkiv har
registrerats

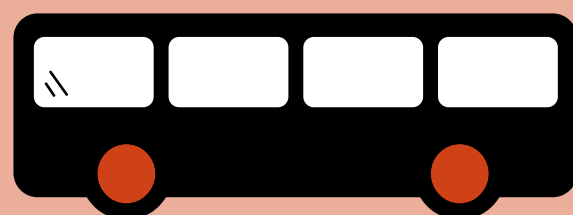
Vi har fått
17 339 likes
på Instagram

Antal uppdrag inom

Arkeologi 99

Byggnadsvård 158

Konservering 62

1599 elever har åkt gratis buss

till museet tack vare samarbete med företag

Årets resultat

RESULTATRÄKNING

	2023	2022
Rörelsens intäkter	60 366 198	54 916 949
Rörelsens kostnader	- 58 123 901	- 51 057 326
Rörelseresultat	2 242 297	3 859 623
Finansiella intäkter och kostnader	1 068 544	1 090 411
Årets resultat	3 310 841	4 950 034

BALANSRÄKNING

	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR		
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	1 068 354	1 360 898
Finansiella anläggningstillgångar	18 658 218	18 600 525
Summa anläggningstillgångar	19 726 572	19 961 423
Omsättningstillgångar		
Varulager mm	488 780	521 092
Kortfristiga fordringar	4 670 790	3 311 748
Kassa och bank	20 252 594	15 890 048
Summa omsättningstillgångar	25 412 165	19 722 887
Summa tillgångar	45 138 737	39 684 310
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital	30 202 310	26 891 468
Kortfristiga skulder	14 936 426	12 792 842
Summa eget kapital och skulder	45 138 737	39 684 310

För fullständig resultat- och balansräkning hänvisas till Stiftelsen Jönköpings läns museums årsredovisning som finns publicerad på jonkopingslansmuseum.se/om-museet

Följ oss

- Webbplats jonkopingslansmuseum.se
- Facebook [@jkpglm](https://www.facebook.com/jkpglm)
- Instagram [@jonkopingslansmuseum](https://www.instagram.com/jonkopingslansmuseum) + [@kulturmiljo](https://www.instagram.com/kulturmiljo)
- Bloggportal jonkopingslansmuseum.se/bloggportal
- YouTube [youtube.com/jkpglm](https://www.youtube.com/jkpglm)
- Flickr [flickr.com/photos/jkpglm](https://www.flickr.com/photos/jkpglm)
- DigitaltMuseum digitaltmuseum.se
- LinkedIn [linkedin.com/company/jonkopingslansmuseum](https://www.linkedin.com/company/jonkopingslansmuseum)

Scanna QR-koden och se en kort film om verksamheten

KAXIGA, KREATIVA OMVÄXLANDE & OFÖRGLÖMLIGA UPPLEVELSER

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

jonkopingslansmuseum.se